

Κοινοποίηση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το BEREC και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (E.P.A.) άλλων Κρατών – Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον Ορισμό, την Ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα [ΑΓΟΡΑ 7 Νέας Σύστασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής (3ος γύρος ανάλυσης)] σύμφωνα με το Άρθρο 7 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, (Άρθρο 16 του Ν. 4070/2012 [ΦΕΚ 82/Α/10.04.2012])

ΕΕΤΤ

Ιούνιος 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1.1	Διαδικασία Ανάλυσης Αγορών	8
1.2	Περίληψη Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με την αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα	8
2	ΣΧΕΔΙΟ ΜΕΤΡΩΝ	10
2.1	Εισαγωγή	10
2.1.1	Στόχοι βάσει του νέου Κανονιστικού Πλαισίου Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών	11
2.1.2	Κανονιστικό Πλαίσιο	12
2.1.3	Η από την ΕΕΤΤ ακολουθούμενη διαδικασία ορισμού και ανάλυσης αγορών	15
2.1.4	Αντικείμενο και πεδίο της παρούσας Κοινοποίησης του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ18	
2.1.4.1	Νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο	18
2.1.4.2	Πεδίο εξέτασης	19
2.2	ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	21
2.2.1	Λειτουργία της υπηρεσίας τερματισμού φωνητικών κλήσεων κινητών επικοινωνιών21	
2.2.2	Χαρακτηριστικά της Ελληνικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων κινητών επικοινωνιών	23
2.3	ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΩΝ	27
2.3.1	Εισαγωγή	27
2.3.2	Μεθοδολογία	27
2.3.3	Σχέση μεταξύ λιανικής και χονδρικής αγοράς	31
2.3.4	Σχετική αγορά προϊόντων λιανικής	32
2.3.4.1	Τερματισμός σε σταθερή γραμμή	32
2.3.4.2	Πραγματοποίηση on-net κλήσης αντί off-net κλήσης και αλλαγή της SIM κάρτας	33
2.3.4.3	Πραγματοποίηση αναπάντητης κλήσης και πραγματοποίηση σύντομης κλήσης	34
2.3.4.4	Τερματισμός σε δίκτυο 2ης γενιάς (2G) και 3ης γενιάς (3G)	34
2.3.4.5	Χρήση υπηρεσίας γραπτών μηνυμάτων (SMS & IM)	35
2.3.4.6	Κλήσεις VoIP μέσω δικτύου WIFI και δικτύου κινητής	36
2.3.4.7	Υπηρεσίες Homezone	37
2.3.4.8	Συμπέρασμα Ορισμού Λιανικής Αγοράς	39
2.3.5	Επίπεδο χονδρικής	39
2.3.5.1	Η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο;	40

2.3.5.2	Ανήκουν ο τερματισμός (σε επίπεδο χονδρικής) φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυο δεύτερης γενιάς και πάνω από δίκτυο τρίτης γενιάς στην ίδια αγορά;	41
2.3.5.3	Ο τερματισμός για υπηρεσίες τύπου Homezone ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας;	42
2.3.5.4	Ο τερματισμός κλήσεων VoIP πάνω από το ευρυζωνικό δίκτυο κινητής ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας;	42
2.3.5.5	Η ιδιο-παροχή τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας;	43
2.3.5.6	Σχετική γεωγραφική αγορά	43
2.3.5.7	Συμπέρασμα Ορισμού Χονδρικής Αγοράς	44
2.3.5.8	Συμπεράσματα	44
2.4	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ	45
2.4.1	Μερίδια Αγοράς	46
2.4.2	Φραγμοί Εισόδου και Δυνητικός Ανταγωνισμός	46
2.4.3	Ισχύς επί των τιμών	48
2.4.4	Αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη	48
2.4.5	Ενδείξεις της συμπεριφοράς των παρόχων	52
2.4.5.1	Ιστορική τάση των τελών τερματισμού	53
2.4.5.2	Υπερβολική τιμολόγηση (excessive pricing)	57
2.4.5.3	Διεθνές benchmark	58
2.4.5.4	Διακριτική τιμολόγηση (discriminatory pricing)	58
2.4.5.5	Συμπίεση τιμών (price squeeze)	59
2.4.6	Συμπεράσματα	59
2.5	ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	60
2.5.1	Ανάγκη Ex ante Ρύθμισης	60
2.5.2	Αναλογικότητα των ρυθμίσεων	62
2.5.3	Προβλήματα Ανταγωνισμού	63
2.5.3.1	Δεσπόζουσα θέση	64
2.5.3.2	Άρνηση παροχής / άρνηση πρόσβασης	64
2.5.3.3	Επέκταση με μη τιμολογιακά μέσα	65
2.5.3.4	Επέκταση με τιμολογιακά μέσα	66
2.5.4	Η βασική φύση της αποτυχίας της αγοράς	67
2.5.4.1	Κλήσεις από σταθερό σε κινητό	67
2.5.4.2	Κλήσεις on-net/off-net	68
2.5.5	Δυνατές Κανονιστικές υποχρεώσεις βάσει της οδηγίας για την πρόσβαση, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, και το Ν. 4070/2012	69
2.5.5.1	Υποχρέωση διαφάνειας	70
2.5.5.2	Υποχρέωση αμεροληψίας	72

2.5.5.3 Υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού	72
2.5.5.4 Υποχρέωση πρόσβασης ή χρήσης ειδικών υποδομών δικτύου	72
2.5.5.5 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης	73
2.5.5.6 Υποχρέωση λειτουργικού διαχωρισμού	75
2.5.6 Αρχές κατά τον καθορισμό του τέλους τερματισμού	75
2.5.6.1 Κοινή θέση του ERG για τη συμμετρία στα τέλη τερματισμού	75
2.5.6.2 Σύσταση της ΕΕ σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού	76
2.5.7 Υφιστάμενες Κανονιστικές Υποχρεώσεις	77
2.5.8 Κατευθύνσεις για την Επιλογή Υποχρεώσεων	78
2.5.9 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	81
2.5.9.1 Υποχρέωση πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου	81
2.5.9.2 Υποχρέωση αμεροληψίας (Μη Διακριτικής Μεταχείρισης)	83
2.5.9.3 Υποχρέωση Διαφάνειας	85
2.5.9.4 Υποχρέωση Λογιστικού Διαχωρισμού	90
2.5.9.5 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης	92
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ	 99
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΤΤ ΣΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ	 100

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής (εκατ. λεπτά)	25
Πίνακας 2: Μεταβολή αριθμού SMS και όγκου κλήσεων	36
Πίνακας 3: Συνδρομές Homezone	38
Πίνακας 4: Τέλη τερματισμού από σταθερό σε κινητό (σε eurocents)	54
Πίνακας 5: Τέλη τερματισμού από κινητό σε κινητό (σε euro)	55
Πίνακας 6: Τέλη τερματισμού σε κινητό (σε euro)	55
Πίνακας 7: Πορεία μείωσης τιμών τέλους τερματισμού του δεύτερου κύκλου ανάλυσης αγοράς	93
Πίνακας 8: ΤΤΚ σε Κράτη Μέλη, όπου έχει εφαρμοστεί η Σύσταση	95
Πίνακας 9: Προτεινόμενο σχήμα μείωσης τιμών ΤΤΚ	97

Πίνακας Περιεχομένων Κοινοποίησης

Στην παρούσα Κοινοποίηση παρουσιάζονται το Σχέδιο Μέτρων, η εθνική δημόσια διαβούλευση που διεξήγαγε η ΕΕΤΤ, τα σχόλια των συμμετεχόντων και οι απαντήσεις της ΕΕΤΤ στα σχόλια αυτά. Η εν λόγω κοινοποίηση αφορά στον ορισμό της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα [ΑΓΟΡΑ 7 Νέας Σύστασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής (3ος γύρος ανάλυσης)] σύμφωνα με το Άρθρο 7 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, (Άρθρο 16 του Ν. 4070/2012 [ΦΕΚ 82/Α/10.04.2012]), την εξέταση του επιπέδου του ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά και τις προτεινόμενες για την αγορά αυτή κανονιστικές υποχρεώσεις. Ειδικότερα:

- **Κεφάλαιο 1 – Εισαγωγή:** Στο πρώτο εισαγωγικό κεφάλαιο της παρούσας κοινοποίησης παρατίθεται συνοπτική παρουσίαση του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με την αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα.
- **Κεφάλαιο 2 – Σχέδιο Μέτρων:** Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας κοινοποίησης συμπεριλαμβάνεται το αναλυτικό Σχέδιο Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με την αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα. Ειδικότερα, παρατίθενται οι θέσεις της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον Ορισμό, την Ανάλυση του επιπέδου του Ανταγωνισμού και την Επιβολή Ρυθμιστικών Υποχρεώσεων στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα, όπως αυτές τελικώς διαμορφώθηκαν κατόπιν και των σχολίων των συμμετεχόντων στην σχετική εθνική δημόσια διαβούλευση που διεξήγαγε η ΕΕΤΤ.
- **Παράρτημα 1 - Εθνική Δημόσια Διαβούλευση αναφορικά με τον ορισμό, ανάλυση και τις ρυθμιστικές υποχρεώσεις της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα:** Στο πρώτο παράρτημα της παρούσας κοινοποίησης παρατίθεται το κείμενο της εθνικής δημόσιας διαβούλευσης που διεξήγαγε η ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό, την ανάλυση του επιπέδου του ανταγωνισμού και των προτεινόμενων ρυθμιστικών μέτρων στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα.
- **Παράρτημα 2 - Απαντήσεις της ΕΕΤΤ στις παρατηρήσεις των τηλεπικοινωνιακών παρόχων στην Εθνική Δημόσια Διαβούλευση:** Στο δεύτερο παράρτημα της παρούσας κοινοποίησης παρατίθενται οι απαντήσεις που παρείχε η ΕΕΤΤ επί των κυριοτέρων σημείων των παρατηρήσεων των

συμμετεχόντων στην εν λόγω διαβούλευση καθώς και αυτούσια τα σχόλια των συμμετεχόντων.

Σημειωτέον, τέσσερις (4) εκ των συμμετεχόντων εξήτησαν την τήρηση εμπιστευτικότητας του συνόλου των σχολίων των απαντήσεών τους. Η ΕΕΤΤ με σχετικό έγγραφό της κάλεσε τους ανωτέρω Παρόχους όπως υποβάλουν αντίγραφο των ως κατά τα άνω τροποποιημένων εγγράφων τους (ήτοι αντίγραφο στο οποίο δεν διαφαίνονται τα στοιχεία που χαρακτηρίζονται ως «εμπιστευτικά» με βάση την αρχή του επιχειρηματικού απορρήτου) προκειμένου αυτά να δημοσιευθούν στην ιστοσελίδα της ΕΕΤΤ, και κοινοποιηθούν στο πλαίσιο του διενεργούμενου από τις ελληνικές και κοινοτικές αρχές ελέγχου. Τρεις (3) εκ των ως άνω εταιρειών ανταποκρίθηκαν στο σχετικό αίτημα της ΕΕΤΤ, οι «μη εμπιστευτικές» απαντήσεις των οποίων παρατίθενται αυτούσιες στο παρόν Παράρτημα.

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Διαδικασία Ανάλυσης Αγορών

Η ΕΕΤΤ διεξήγαγε εθνική δημόσια διαβούλευση αναφορικά με τον ορισμό, την ανάλυση και τις προτεινόμενες ρυθμιστικές υποχρεώσεις για την αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα [ΑΓΟΡΑ 7 Νέας Σύστασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής (3ος γύρος ανάλυσης)] καλώντας τους ενδιαφερόμενους φορείς να υποβάλουν τις απόψεις τους από την 6^η Απριλίου 2012 έως την 14^η Μαΐου 2012. Κατόπιν υποβολής των σχολίων των συμμετεχόντων στην ως άνω διαβούλευση, η ΕΕΤΤ παρείχε αναλυτικές απαντήσεις επί των κυριότερων σημείων των παρατηρήσεων τους (Ιούνιος 2012).

Το παρόν Σχέδιο Μέτρων της ΕΕΤΤ, έχει τις ακόλουθες διαφοροποιήσεις σε σχέση με το σχετικό κείμενο της εθνικής δημόσιας διαβούλευσης:

α) επικαιροποιήθηκε το νομικό πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη τη δημοσίευση του νέου νόμου 4070/2012 με τον οποίο εναρμονίστηκε στην εθνική νομοθεσία το νέο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κοινότητας για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, και

β) τροποποιήθηκε το περιεχόμενο του Σχεδίου Μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια των παρόχων στην εθνική δημόσια διαβούλευση, όπως περιγράφεται στις απαντήσεις της ΕΕΤΤ (Παράρτημα 2).

1.2 Περίληψη Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με την αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα

Στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάλυσης αγορών, η ΕΕΤΤ προέβη σε εξέταση των συνθηκών που επικρατούν στην Ελληνική χονδρική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υφίσταται χωριστή αγορά χονδρικής για τον τερματισμό κλήσεων στο δίκτυο κάθε Παρόχου Δικτύου Κινητής (ΠΔΚ) στην Ελλάδα, συγκεκριμένα της Cosmote, της Vodafone, και της Wind. Τα στοιχεία και η ανάλυση της ΕΕΤΤ οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το γεωγραφικό εύρος των εν λόγω αγορών είναι η Ελληνική επικράτεια.

Κατόπιν αξιολόγησης του επιπέδου του ανταγωνισμού στις ως άνω σχετικές αγορές, η ΕΕΤΤ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι χαρακτηρίζονται από έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού και ότι κάθε ΠΔΚ, συγκεκριμένα η Cosmote, η Vodafone και η Wind, πρέπει να ορισθεί ως επιχείρηση κατέχουσα Σημαντική Ισχύ (ΣΙΑ) στη σχετική αγορά για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δικό του δίκτυο.

Ειδικότερα προκειμένου να αποφανθεί για την ύπαρξη ΣΙΑ σε σχέση με τις εν λόγω αγορές η ΕΕΤΤ εξέτασε ως κριτήρια μεταξύ άλλων:

- Τα μερίδια αγοράς του κάθε ΠΔΚ,
- Την πιθανότητα δυνητικού ανταγωνισμού, ικανού να ασκήσει πίεση σε κάθε ΠΔΚ, ιδίως εν όψει των φραγμών εισόδου και ανάπτυξης της αγοράς,
- Την ισχύ που έχει κάθε ΠΔΚ επί των τιμών,
- Την ύπαρξη ή μη αντισταθμιστικής αγοραστικής ισχύος προερχόμενης από πελάτες χονδρικής, καθώς και
- Ενδείξεις της συμπεριφοράς των ΠΔΚ

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά, η ΕΕΤΤ πρότεινε όπως κάθε ΠΔΚ υπόκειται σε μια σειρά κανονιστικών υποχρεώσεων, οι κυριότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

- Υποχρέωση παροχής πρόσβασης και χρήσης συγκεκριμένων ευκολιών δικτύου,
- Υποχρέωση αμεροληψίας (μη διακριτικής μεταχείρισης),
- Υποχρέωση διαφάνειας,
- Υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού,
- Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης.

2 ΣΧΕΔΙΟ ΜΕΤΡΩΝ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την 10^η Απριλίου 2012 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και έλαβε αριθμό ΦΕΚ 82/Α', ο νέος νόμος περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών ν. 4070/2012 «Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις».

Με τις διατάξεις του νεοθεσπισθέντος νόμου ρυθμίζεται εκ νέου το κανονιστικό πλαίσιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελλάδα, α) με την ενσωμάτωση των Οδηγιών **2009/136/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2009, «για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών», (ΕΕ L 337/11, 18.12.2009), και **2009/140/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2009, «για την τροποποίηση των οδηγιών 2002/21/ΕΚ σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, 2002/19/ΕΚ σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες καθώς και με τη διασύνδεσή τους, και 2002/20/ΕΚ για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών», L 337/37, 18.12.2009, και β) με την τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του ν. 3431/2006 «περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών και άλλες διατάξεις», ο οποίος καταργήθηκε δια του νέου ως άνω νόμου¹.

¹ Από την έναρξη ισχύος του ν. 4070/2012, καταργήθηκε ο ν. 3431/2006 (Α'/13), όπως είχε τροποποιηθεί και ίσχυε μέχρι τη δημοσίευσή του ν. 4070/2012, με εξαίρεση την παράγραφο 2 του άρθρου 70, το άρθρο 73 και τις διατάξεις που αφορούν τον τομέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών

2.1.1 Στόχοι βάσει του νέου Κανονιστικού Πλαισίου Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών

Η Οδηγία Πλαίσιο (Οδηγία 2002/21/EK), όπως ισχύει τροποποιηθείσα με την Οδηγία 2009/140/EK², ιδίως το άρθρο 8 αυτής, (άρθρο 3 του ν. 4070/2012, ΦΕΚ 82/Α/2012) θέτει ως στόχους πολιτικής που διέπουν τη δράση της ΕΕΤΤ κατά την άσκηση των καθηκόντων της στον τομέα παροχής δικτύων ή/και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών:

- την προώθηση του ανταγωνισμού
- τη συμβολή στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και,
- την προώθηση των συμφερόντων των χρηστών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 8, παρ. 5³ της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή κατά τα ως άνω τροποποιηθείσα, ισχύει, ορίζει ότι «Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές εφαρμόζουν προς επίτευξη των στόχων πολιτικής που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3 και 4, αντικειμενικές, διαφανείς, αμερόληπτες και αναλογικές ρυθμιστικές αρχές, ιδίως μέσω: α) της προαγωγής της κανονιστικής προβλεψιμότητας μέσω της διασφάλισης συνεπούς κανονιστικής προσέγγισης κατά τη διάρκεια ενδεδειγμένων περιόδων ανασκόπησης, β) της εξασφάλισης ότι, σε παρόμοιες περιπτώσεις, δεν γίνεται διάκριση στην αντιμετώπιση των επιχειρήσεων που παρέχουν δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, γ) της εξασφάλισης του ανταγωνισμού προς όφελος των καταναλωτών και της προώθησης, κατά περίπτωση, ανταγωνισμού υποδομών, δ) της προώθησης αποτελεσματικών επενδύσεων και καινοτομιών όσον αφορά νέες και ενισχυμένες υποδομές, συνυπολογίζοντας τη μέριμνα ότι οιαδήποτε υποχρέωση πρόσβασης λαμβάνει δεόντως υπόψη τους κινδύνους που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν την επένδυση και επιτρέποντας διάφορες ρυθμίσεις συνεργασίας μεταξύ επενδυτών και φορέων που ζητούν πρόσβαση προκειμένου να επιμεριστεί ο επενδυτικός κίνδυνος με ταυτόχρονη διασφάλιση του ανταγωνισμού στην αγορά και της αρχής της μη εισαγωγής διακρίσεων, ε) του δέοντος συνυπολογισμού των ποικίλων συνθηκών όσον αφορά τον ανταγωνισμό και τους καταναλωτές που υφίστανται στις διάφορες γεωγραφικές ζώνες του ίδιου κράτους μέλους, στ) της επιβολής ex ante ρυθμιστικών υποχρεώσεων μόνον εφόσον

² Οδηγία 2009/140/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Νοεμβρίου 2009, για την τροποποίηση των οδηγιών 2002/21/EK σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, 2002/19/EK σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες καθώς και με τη διασύνδεσή τους, και 2002/20/EK για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, L 337/37, 18.12.2009

³ Η παράγραφος 5 προστέθηκε στο άρθρο 8 δια του άρθρου 1, της παραγράφου (8), στοιχείου η) της ως άνω τροποποιητικής της Οδηγίας Πλαίσιο Οδηγίας 2009/140/EK, L 337/51, 18.12.2009

δεν υφίσταται αποτελεσματικός και βιώσιμος ανταγωνισμός και της άρσης των υποχρεώσεων αυτών αφ' ης στιγμής πληρούται αυτή η προϋπόθεση.»

Στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης, και προς επίτευξη των ανωτέρω στόχων, η ΕΕΤΤ εφαρμόζει αντικειμενικές, διαφανείς, αμερόληπτες και αναλογικές ρυθμιστικές αρχές για την προώθηση του ανταγωνισμού και τη διασφάλιση του κατά το μέγιστο οφέλους για τους τελικούς χρήστες σε επίπεδο τιμής, επιλογών και ποιότητας.

2.1.2 Κανονιστικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με το ισχύον εθνικό και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο⁴ αναφορικά με τον ορισμό σχετικών αγορών προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών

⁴ Το εν λόγω πλαίσιο συναπαρτίζεται ιδίως από τα κάτωθι νομοθετικά / κανονιστικά κείμενα:

- ο το Ν. 4070/2012, και ιδίως τα άρθρα 3, 12 περιπτώσεις α, ι, και ια, 16, 17, 41 έως και 54, και το άρθρο 79 παρ. 3 αυτού, (εφεξής ο Νόμος),
- ο τις Οδηγίες: Οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 108/33, 24.4.2002, (εφεξής Οδηγία Πλαίσιο), Οδηγία 2002/19/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (ΕΕ L 108/7, 24.4.2002), (εφεξής Οδηγία για την Πρόσβαση), και Οδηγία 2002/20/EK για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 108, 24.4.2002), (εφεξής Οδηγία για την Αδειοδότηση), όπως αυτές τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2009/140/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2009, για την τροποποίηση των οδηγιών 2002/21/EK σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, 2002/19/EK σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες καθώς και με τη διασύνδεσή τους, και 2002/20/EK για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, (ΕΕ L 337/37, 18.12.2009)
- ο τις Οδηγίες: Οδηγία 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 108/51, 24.4.2002), (εφεξής Οδηγία Καθολικής Υπηρεσίας), Οδηγία 2002/58/EK σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2009/136/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2009, για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της Οδηγίας 2002/58/EK σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, (ΕΕ L 337/11, 18.12.2009)
- ο την Οδηγία 2002/77/EK της Επιτροπής της 16ης Σεπτεμβρίου 2002 σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 249/21, 17.9.2002), (εφεξής Οδηγία για τον Ανταγωνισμό),
- ο τη Σύσταση E(2007)5406 της Επιτροπής της 17ης Δεκεμβρίου 2007, για τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και την σχετική Αιτιολογική Έκθεση αυτής (εφεξής Νέα Σύσταση),
- ο τη Σύσταση 2009/396/EK της Επιτροπής της 7ης Μαΐου 2009 σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην ΕΕ, (ΕΕ L 124/67, 20.5.2009),
- ο τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής για την ανάλυση αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά βάσει του κοινοτικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (2002/C 165/03) (εφεξής Κατευθυντήριες Γραμμές),

επικοινωνιών που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο, όπως ισχύει κατά τα ως άνω τροποποιηθείσα, την ανάλυση του επιπέδου του ανταγωνισμού και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στις ως άνω αγορές, βάσει του κοινοτικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η ΕΕΤΤ καλείται να ορίσει σχετικές αγορές στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνθήκες, ιδίως να ορίσει τις σχετικές γεωγραφικές αγορές στην Ελληνική επικράτεια, ακολουθώντας τη διαδικασία ταυτοποίησης και ορισμού αγορών που τίθεται στην Οδηγία Πλαίσιο⁵, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει.

Σύμφωνα με το άρθρο 16, παρ. 1 και 26 της Οδηγίας Πλαίσιο «1.Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές διεξάγουν ανάλυση των σχετικών αγορών βασιζόμενες στις αγορές που ταυτοποιούνται στη σύσταση και λαμβάνοντας ιδιαίτερος υπόψη τους τις κατευθυντήριες γραμμές. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η ανάλυση αυτή να διεξάγεται, κατά περίπτωση, σε συνεργασία με τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές ανταγωνισμού. 2. Όταν εθνική ρυθμιστική αρχή, δυνάμει των παραγράφων 3 ή 4 του παρόντος άρθρου, του άρθρου 17 της Οδηγίας 2002/22/EK (οδηγία για την καθολική υπηρεσία) ή του άρθρου 8 της οδηγίας 2002/19/EK (οδηγία για την πρόσβαση), πρέπει να καθορίσει εάν θα επιβληθούν, θα διατηρηθούν, θα τροποποιηθούν ή θα αρθούν υποχρεώσεις επιχειρήσεων, καθορίζει με βάση την ανάλυση αγοράς κατά την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, κατά πόσον μία σχετική αγορά είναι όντως ανταγωνιστική». Σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 3 του Ν.4070/2012: «41. 3. Η διαδικασία ανάλυσης της αγοράς περιλαμβάνει τον ορισμό των σχετικών αγορών, τη διενέργεια ανάλυσης του επιπέδου του ανταγωνισμού, τον ορισμό επιχειρήσεων με Σημαντική Ισχύ και τον προσδιορισμό των κατά περίπτωση κατάλληλων και αναλογικών ειδικών κανονιστικών υποχρεώσεων. Κατά τη διαδικασία ανάλυσης των σχετικών αγορών, καθώς και κάθε φορά που το κρίνει αναγκαίο, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της από τον παρόντα νόμο, η ΕΕΤΤ μπορεί να ζητά τη συνδρομή της Επιτροπής Ανταγωνισμού».

ο τη Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τις κοινοποιήσεις, τις προθεσμίες και τις διαβουλεύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως εκάστοτε ισχύει.

ο ERG 08 (20) final CP Geog Aspects 081016, ERG Common Position on Geographic Aspects of Market Analysis (definition and remedies),

⁵ Οδηγία Πλαίσιο, Άρθρο 15, όπως τροποποιήθηκε δια του άρθρου 1, παρ. 17 της ως άνω τροποποιητικής της Οδηγίας Πλαίσιο Οδηγίας 2009/140/EK, L 337/37, 18.12.2009

⁶ Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 16 αντικαταστάθηκαν δια του άρθρου 1, της παραγράφου (18), στοιχείου α) της ως άνω τροποποιητικής της Οδηγίας Πλαίσιο Οδηγίας 2009/140/EK, L 337/37, 18.12.2009

Κατόπιν έκδοσης της νέας και ισχύουσας πλέον Σύστασης της Επιτροπής της 17ης Δεκεμβρίου 2007, για τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, (εφεξής Νέα Σύσταση), και σύμφωνα με την κατ' ερμηνεία αυτής Αιτιολογική Έκθεση, (Ε(2007)5406), αναφέρεται ότι: «Κατά τον καθορισμό σχετικών αγορών κατάλληλων για τα εθνικά δεδομένα σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 3 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές αναλύουν τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών που προσδιορίζονται στο Παράρτημα της παρούσας σύστασης»⁷.

Η διαδικασία ορισμού αγορών στοχεύει στο να προσδιορίσει με συστηματικό τρόπο τις ανταγωνιστικές πιέσεις που υφίστανται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και δικτύων για την αποτελεσματική ανάλυση της αγοράς. Μια «σχετική αγορά προϊόντων» αποτελείται από το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που είναι επαρκώς εναλλάξιμα ή υποκατάστατα, όχι μόνο από την άποψη των αντικειμενικών χαρακτηριστικών τους, της τιμής ή της επιδιωκόμενης χρήσης τους, αλλά και τις συνθήκες ανταγωνισμού ή/ και τη διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης στην εν λόγω αγορά⁸.

Σύμφωνα με τη νέα Σύσταση, «αφετηρία προσδιορισμού αγορών αποτελεί ο καθορισμός αγορών λιανικής σε μια μελλοντική προοπτική, με συνεκτίμηση της δυνατότητας υποκατάστασης από πλευράς ζήτησης και από πλευράς προσφοράς. Από τη στιγμή που θα έχουν οριστεί αγορές λιανικής, ενδείκνυται εν συνεχεία ο προσδιορισμός σχετικών αγορών χονδρικής. Εάν η αγορά στα κατάντη εφοδιάζεται από μία ή περισσότερες καθετοποιημένες επιχειρήσεις, ενδέχεται να μην υπάρξει (εμπορική) αγορά ελλείψει κανονιστικών ρυθμίσεων. Κατά συνέπεια, εάν η αγορά δικαιολογεί προσδιορισμό, ενδεχομένως να απαιτηθεί η σύσταση πλασματικής αγοράς χονδρικής στα ανάντη. [...]». Ο ορισμός της σχετικής αγοράς προσδιορίζει τους περιορισμούς που υφίστανται οι πάροχοι κατά τον καθορισμό των τιμών τους λόγω υποκατάστασης από πλευράς προσφοράς και ζήτησης. Για το σκοπό ορισμού της σχετικής αγοράς, η ΕΕΤΤ λαμβάνει υπόψη μια σειρά μεθόδων κατά την

⁷ άρθρο 1 της νέας Σύστασης

⁸ Βλ. παραδείγματος χάριν, Υπόθεση Michelin v. Commission [1983] ECR 3461, Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό σχετικών αγορών για τους σκοπούς του Κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού ("Η Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον Ορισμό Αγορών"), ΕΕ 1997 C 372/3, και τις Κατευθυντήριες Γραμμές.

αξιολόγηση της υποκατάστασης της ζήτησης και της προσφοράς, συμπεριλαμβανομένου και του SSNIP τεστ, όπου αυτό είναι πρακτικά δυνατό⁹.

Μια «σχετική γεωγραφική αγορά» περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι σχετικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην παροχή και προμήθεια προϊόντων ή/ και υπηρεσιών, στην οποία οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και διακριτές από γειτονικές περιοχές, όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι ουσιαστικά διαφορετικές.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη Νέα Σύσταση, για τον προσδιορισμό των αγορών που επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση ενδείκνυται η σωρευτική εφαρμογή τριών κριτηρίων και συγκεκριμένα:

- Η παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου (διαρθρωτικού, νομικού ή ρυθμιστικού χαρακτήρα),
- Η δομή της αγοράς να μην τείνει προς αποτελεσματικό ανταγωνισμό μέσα στο σχετικό χρονικό ορίζοντα και
- Η εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού να μην επαρκεί αφ' εαυτής για την αντιμετώπιση των αστοχιών της υπόψη αγοράς.

Σημειώνεται ότι οι αγορές που απαριθμούνται στο Παράρτημα της Νέας Σύστασης έχουν προσδιορισθεί βάσει των τριών υπόψη σωρευτικών κριτηρίων.

2.1.3 Η από την ΕΕΤΤ ακολουθούμενη διαδικασία ορισμού και ανάλυσης αγορών

Για τις ανάγκες της διαδικασίας ορισμού και ανάλυσης αγορών, η ΕΕΤΤ χρησιμοποιεί στοιχεία από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων χρηστών και παρόχων δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Η ΕΕΤΤ διεξάγει τον ορισμό και την ανάλυση αγοράς σύμφωνα με το Νόμο 4070/2012 (ΦΕΚ 82/Α/2012, εφεξής ο «Νόμος»), με τις διατάξεις του οποίου ρυθμίσθηκε εκ νέου το κανονιστικό πλαίσιο περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελληνική επικράτεια αφενός με την ενσωμάτωση των κατά τα ως άνω Οδηγιών 2009/136/ΕΚ και 2009/140/ΕΚ και αφετέρου με την τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του καταργηθέντος πλέον νόμου ν. 3431/2006. Συγκεκριμένα, αναφέρονται τα ακόλουθα:

Το Άρθρο 12 παρ.1 στοιχείο (α) του Νόμου παρέχει στην ΕΕΤΤ τη γενική αρμοδιότητα σχετικά με την ανάλυση αγορών (συμπεριλαμβανομένου του ορισμού

⁹ Βλ. την Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον Ορισμό Αγορών και τις Κατευθυντήριες Γραμμές.

των σχετικών αγορών προϊόντων/υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της ανάλυσης της αποτελεσματικότητας του ανταγωνισμού, καθώς και τον Ορισμό των Παρόχων με ΣΙΑ και την επιβολή κανονιστικών υποχρεώσεων σε μια ορισμένη σχετική αγορά), σύμφωνα με τις διατάξεις του.

Το Άρθρο 12 παράγραφος 1, στοιχείο (ιβ) παρέχει στην ΕΕΤΤ την αρμοδιότητα να διενεργεί δημόσιες διαβουλεύσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας Εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας, τόσο σε Εθνικό επίπεδο όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, με άλλα Κράτη Μέλη της ΕΕ και την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 7 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει τροποποιηθείσα¹⁰.

Το Άρθρο 12 παρ.1 σε συνδυασμό με το άρθρο 38 του Νόμου παρέχει στην ΕΕΤΤ ευρείες αρμοδιότητες σχετικά με τη συλλογή στοιχείων, τόσο για τους σκοπούς ex ante ρύθμισης του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όσο και για ex post έρευνα και εφαρμογή της ισχύουσας περί ελεύθερου ανταγωνισμού νομοθεσίας. Ειδικότερα, το άρθρο 38, παρ. 1 του Νόμου επιβάλλει σε όλες τις επιχειρήσεις που παρέχουν δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών υπό καθεστώς Γενικής Άδειας να παρέχουν όλες τις πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που απαιτούνται προκειμένου η ΕΕΤΤ να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τις διατάξεις ή τις αποφάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με τη νομοθεσία για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, καθώς και όλων των πληροφοριών που απαιτούνται για την ανάλυση αγοράς και τον προσδιορισμό των επιχειρήσεων με ΣΙΑ. Σύμφωνα με το άρθρο 38, παρ. 5 του Νόμου, οι επιχειρήσεις αυτές θα πρέπει να παρέχουν τις αιτούμενες πληροφορίες άμεσα κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και το βαθμό λεπτομέρειας που καθορίζει η ΕΕΤΤ και εφόσον δεν ορίζεται άλλη προθεσμία, εντός είκοσι (20) εργασίμων ημερών από το αίτημα. Ο Νόμος ορίζει ένα ελάχιστο χρονικό διάστημα πέντε (5) εργασίμων ημερών για την παροχή πληροφοριών.

Επίσης, σύμφωνα με το Άρθρο 12 παρ.1 του Νόμου, οι αρμοδιότητες σχετικά με το δίκαιο του Ανταγωνισμού όσον αφορά τον τομέα των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών ανήκουν στην ΕΕΤΤ και όχι στην Επιτροπή Ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της σχετικά με το δίκαιο του ανταγωνισμού, το άρθρο 14 του Νόμου παρέχει στην ΕΕΤΤ ευρείες αρμοδιότητες σχετικά με τη συλλογή στοιχείων που είναι απαραίτητα για την εφαρμογή του περί Ανταγωνισμού Νόμου, ν. 3959/2011, (άρθρα 38 και 39, ν. 3959/2011, ΦΕΚ Α' 93), συμπεριλαμβανομένης της εξουσίας ελέγχου

¹⁰ Τα άρθρα 6 και 7 της Οδηγίας Πλαίσιο αντικαταστάθηκαν δυνάμει του άρθρου 1, παρ. (6) της Οδηγίας 2009/140/ΕΚ

βιβλίων και άλλων εγγράφων των τηλεπικοινωνιακών παρόχων και της έρευνας στα γραφεία και λοιπές εγκαταστάσεις τους.

Μετά την ολοκλήρωση της εθνικής δημόσιας διαβούλευσης, η EETT αποστέλλει (με την παρούσα) στην Επιτροπή, το BEREC και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές των άλλων Κρατών Μελών κοινοποίηση του σχεδίου μέτρων σχετικά με κάθε ανάλυση αγοράς, η οποία περιλαμβάνει τον ορισμό των σχετικών αγορών, τα συμπεράσματα της ανάλυσης αγορών (δηλ. αξιολόγηση σχετικά με την ύπαρξη ή μη παρόχων με ΣΙΑ), καθώς και τα μέτρα τα οποία η EETT σκοπεύει να υιοθετήσει στις διάφορες σχετικές αγορές. Η Επιτροπή, το BEREC και οι άλλες Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές μπορούν να αποστείλουν σχόλια και προτάσεις στην EETT κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου ενός μήνα από την ημέρα της κοινοποίησης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλύει τα προτεινόμενα μέτρα και μεταφέρει την άποψή της στην EETT, δημοσιεύοντάς την στην ιστοσελίδα της Επιτροπής. Η EETT είναι υποχρεωμένη να λάβει επαρκώς υπόψη τα σχόλια και τις προτάσεις κατά την υιοθέτηση των προτεινόμενων μέτρων. Σε περίπτωση κατά την οποία από το προτεινόμενο μέτρο προκύπτει ο ορισμός μιας σχετικής αγοράς, η οποία διαφέρει από αυτές που περιγράφονται στη Σύσταση ή αποφασίζει εάν κάποιος πάροχος έχει ατομική ή συλλογική δεσπόζουσα θέση και τα μέτρα θα επηρέαζαν το εμπόριο μεταξύ Κρατών Μελών και παράλληλα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Ε) έχει δηλώσει ότι το Σχέδιο Μέτρων θα δημιουργούσε εμπόδια στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ή έχει σοβαρές επιφυλάξεις ως προς τη συμβατότητά του με το Κοινοτικό δίκαιο και τους κανονιστικούς στόχους, το Σχέδιο Μέτρων αυτό δεν θα πρέπει να υιοθετηθεί για δύο μήνες. Στην περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εντός της κατά τα ως άνω δίδμηνης προθεσμίας εκδώσει απόφαση με την οποία ζητά από την EETT να αποσύρει το σχέδιο μέτρου, η EETT τροποποιεί ή αποσύρει το σχέδιο μέτρου εντός εξαμήνου από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην περίπτωση που το σχέδιο μέτρου τροποποιείται, η EETT διενεργεί δημόσια διαβούλευση σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 17 του Νόμου και κοινοποιεί εκ νέου το τροποποιημένο σχέδιο μέτρου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατά τη λήψη απόφασης για τη θέσπιση του σχεδίου μέτρου, η EETT λαμβάνει ιδιαιτέρως υπόψη της τα σχόλια των άλλων Εθνικών Ρυθμιστικών Αρχών, του BEREC και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κοινοποιεί την Απόφαση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σύμφωνα δε με τα οριζόμενα στην παράγραφο 5, του άρθρου 45 του Νόμου, η EETT κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο BEREC όλα τα εγκεκριμένα τελικά μέτρα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1, στοιχεία α' και β' του άρθρου 45.

Επισημαίνεται ότι η Εθνική Δημόσια Διαβούλευση αναφορικά με τον 3ο γύρο ανάλυσης της ΕΕΤΤ για τον Ορισμό, την Ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα [ΑΓΟΡΑ 7 Νέας Σύστασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής], όπως αυτή ενεκρίθη με την Απόφαση της ΕΕΤΤ ΑΠ 646/04/5.04.2012, διενεργήθηκε δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 17 του ισχύοντος κατά το χρόνο έκδοσης της ανωτέρω Απόφασης, και καταργηθέντος πλέον νόμου 3431/2006, (ΦΕΚ 13/Α/03.02.2006), γεγονός το οποίο δεν επηρεάζει την πορεία της παρούσας Κοινοποίησης και οπωσδήποτε λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή των διατάξεων του νέου νόμου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, ν. 4070/2012. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 79, παρ. 3 του ν. 4070/2012, ορίζεται ότι «ο καθορισμός και η ανάλυση σχετικών αγορών, καθώς και οι εν εξελίξει διαβουλεύσεις ή/ και κοινοποιήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες άρχισαν πριν τη θέση σε εφαρμογή του παρόντος, λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος».

2.1.4 Αντικείμενο και πεδίο της παρούσας Κοινοποίησης του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ

2.1.4.1 Νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο

Η «Νέα Σύσταση» προβλέπει ότι σε επίπεδο χονδρικής, υφίσταται μια διακριτή σχετική αγορά αφορώσα τον «Τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα» (Αγορά 7) η οποία αντιστοιχεί στην αγορά υπ' αριθ. 16¹¹ της Σύστασης της Επιτροπής της 11ης Φεβρουαρίου 2003.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη σκέψη 18 του Προοιμίου της ως άνω Σύστασης: «Το γεγονός ότι η παρούσα σύσταση προσδιορίζει τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών για τις οποίες δικαιολογείται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση δεν σημαίνει ότι δικαιολογείται πάντοτε κανονιστική ρύθμιση, ούτε ότι στις εν λόγω αγορές θα επιβληθούν οι κανονιστικές υποχρεώσεις που προβλέπονται στις ειδικές οδηγίες. Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να επιβληθεί, ή πρέπει να αποσυρθεί, ρύθμιση εάν υπάρχει αποτελεσματικός ανταγωνισμός στις αγορές αυτές χωρίς ρύθμιση, εάν δηλαδή κανένας φορέας δεν διαθέτει σημαντική ισχύ στην αγορά κατά την έννοια του άρθρου 14 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ. Οι κανονιστικές υποχρεώσεις πρέπει να είναι ενδεδειγμένες και να βασίζονται στο χαρακτήρα του εντοπιζόμενου προβλήματος, να

¹¹ Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 3 της νέας Σύστασης, αυτή «δεν θίγει τους ορισμούς της αγοράς, τα αποτελέσματα αναλύσεων αγοράς και τις κανονιστικές υποχρεώσεις που έχουν θεσπίσει οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 3 και το άρθρο 16 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ πριν από την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας Σύστασης.»

είναι αναλογικές και αιτιολογημένες σύμφωνα με τους στόχους της οδηγίας 2002/21/EK, και, συγκεκριμένα, να μεγιστοποιούν τα οφέλη για τους καταναλωτές, να διασφαλίζουν ότι δεν θα υπάρχει στρέβλωση ή περιορισμός του ανταγωνισμού, να ενθαρρύνουν αποδοτικές επενδύσεις στις υποδομές, να προάγουν την καινοτομία και να ενθαρρύνουν την αποτελεσματική χρήση και διαχείριση των ραδιοσυχνοτήτων και των πόρων αριθμοδότησης.»

Στο πλαίσιο του δεύτερου γύρου ανάλυσης αγορών, η EETT λαμβάνοντας υπόψη τη «Νέα Σύσταση» εξέδωσε τη με αριθμό 498/046/15.10.2008 Απόφασή της, δημοσιευθείσα στο τεύχος Β' της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 2260, την 5^η.11.2008. Όπως αναφέρεται αναλυτικά στη συγκεκριμένη Απόφαση, η EETT κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ενόψει των εθνικών συνθηκών, υφίστανται διακριτές σχετικές αγορές που περιλαμβάνουν την παροχή Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε κάθε μεμονωμένο δίκτυο Κινητών Επικοινωνιών, με γεωγραφικό εύρος την Ελληνική Επικράτεια. Στο πλαίσιο αυτό κρίθηκε ότι οι εταιρείες VODAFONE Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Τηλεπικοινωνιών', 'COSMOTE Κινητές Τηλεπικοινωνίες Α.Ε.' και WIND ΕΛΛΑΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ κατέχουν Σημαντική Ισχύ (ΣΙΑ), η κάθε μία στο δίκτυό της, δυνάμει της οποίας τους επιβλήθηκε μια σειρά κατάλληλων και αναλογικών κανονιστικών υποχρεώσεων, οι κυριότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

- i. Υποχρέωση Παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου.
- ii. Υποχρέωση Αμεροληψίας (μη διακριτικής μεταχείρισης).
- iii. Υποχρέωση Διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης Δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης με ορισμένο ελάχιστο περιεχόμενο.
- iv. Υποχρέωση Λογιστικού Διαχωρισμού, και
- v. Υποχρέωση Ελέγχου Τιμών και κοστολόγησης.

Περαιτέρω, στο πλαίσιο της κανονιστικής ρύθμισης των τελών τερματισμού φωνητικών κλήσεων, και λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη εξασφάλισης ανάπτυξης συνεκτικής ρυθμιστικής πρακτικής, εξεδόθη η υπ' αριθμόν 2009/396/EK Σύσταση της Επιτροπής της 7^{ης} Μαΐου 2009 σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην ΕΕ (ΕΕ L 124/67, 20.5.2009).

2.1.4.2 Πεδίο εξέτασης

Στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης, και λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, ιδίως δε την υπ' αριθ. 2007/879/EK Σύσταση της Επιτροπής

(Νέα Σύσταση) και την υπ' αριθ. 2009/396/EK Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών, η ΕΕΤΤ καλείται να ορίσει και να αναλύσει την χονδρική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα.

Ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων χονδρικής είναι η υπηρεσία που απαιτείται για τερματισμό κλήσεων προς καλούμενες θέσεις (σε σταθερά δίκτυα) ή συνδρομητές (σε κινητά δίκτυα). Η αρχική διαπίστωση την οποία παραθέτει η Επιτροπή στην Επεξηγηματική Έκθεση σχετικά με την ανωτέρω Σύσταση για τις σχετικές αγορές είναι ότι η συγκεκριμένη αγορά έχει εύρος τουλάχιστον τον τερματισμό σε κάθε ξεχωριστό δίκτυο Παρόχου Δικτύου Κινητής (ΠΔΚ), καθώς ο τερματισμός μίας κλήσης μπορεί να προσφερθεί μόνο από τον ΠΔΚ στον οποίο είναι συνδεδεμένος ο καλούμενος. Δεν υπάρχουν, επί του παρόντος, υποκατάστατα ζήτησης ή προσφοράς για τον τερματισμό κλήσεων σε ένα συγκεκριμένο δίκτυο. Συνεπώς ο κάθε ΠΔΚ έχει ΣΙΑ στον τερματισμό κλήσεων στο δίκτυό του.

Επιπλέον, η αγοραστική δύναμη σε επίπεδο λιανικής δύναται να αποτελέσει περιοριστικό παράγοντα στη δυνατότητα των ΠΔΚ να θέτουν υψηλά τέλη τερματισμού. Εν προκειμένω, η αγοραστική δύναμη δύναται να εντοπισθεί ως κρίσιμο για τους ΠΔΚ στοιχείο καθορισμού υψηλών τελών τερματισμού όταν η διάκριση τιμών μεταξύ συγκεκριμένων κατηγοριών/ομάδων χρηστών συνιστά σημαντικό παράγοντα επιλογής δικτύου κινητής από τους λιανικούς χρήστες.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη Σύσταση σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών (2009/396/EK), ιδίως τη σκέψη (7) του Προοιμίου αυτής, «το σύστημα χρέωσης στην ΕΕ βασίζεται στο σύστημα χρέωσης δικτύου καλούντος, που σημαίνει ότι το τέλος τερματισμού καθορίζεται από το δίκτυο του καλούμενου και καταβάλλεται από το δίκτυο του καλούντος. Ο καλούμενος δεν χρεώνεται για την υπηρεσία αυτή και γενικά δεν έχει κίνητρο να αντιδράσει στο τέλος τερματισμού που καθορίζει ο πάροχος του δικτύου του». Συνεπώς, ο καλών συνδρομητής, ο οποίος τελικά πληρώνει για τη πραγματοποίηση της συγκεκριμένης κλήσης, πληρώνει για πρόσβαση και υπηρεσία χωρίς να μπορεί να αντιληφθεί άμεσα την τιμή χονδρικού τερματισμού, ενώ ο καλούμενος συνδρομητής δεν πληρώνει για τις κλήσεις που δέχεται, γεγονός το οποίο δεν περιορίζει τον Πάροχο που τερματίζει την κλήση, ως προς τον καθορισμό των τελών τερματισμού. Με γνώμονα τον ανωτέρω συλλογισμό και σε περίπτωση απουσίας ρυθμιστικής παρέμβασης οι Πάροχοι Δικτύων Κινητής (ΠΔΚ) θα εδύναντο να αυξήσουν τις τιμές για τερματισμό στο δίκτυό τους χωρίς να παρεμποδίζονται από

κανένα από τα μέρη που μετέχουν στη κλήση και ενδεχομένως θα μετακυλούσαν τις υψηλές τιμές τερματισμού μέσω ανάκτησης αυτών από υψηλότερα τέλη κλήσεων για τους τελικούς χρήστες. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή κρίνει ότι η υπερβολική τιμολόγηση είναι το κύριο μέλημα των ρυθμιστικών αρχών.

Επίσης, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το απόλυτο επίπεδο των τελών τερματισμού κλήσεων κινητών παραμένει υψηλό σε σειρά κρατών μελών σε σύγκριση με τα ισχύοντα σε διάφορες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και σε σχέση με τέλη τερματισμού σταθερών γενικότερα, με αποτέλεσμα να συνεχίζονται τα υψηλά, αν και φθίνοντα επίπεδα τιμών για τους τελικούς καταναλωτές. Τα υψηλά τέλη τερματισμού τείνουν να οδηγούν σε υψηλές τιμές λιανικής για εξερχόμενες κλήσεις και αντίστοιχα χαμηλότερα ποσοστά χρήσης, υποβαθμίζοντας έτσι την ευημερία των καταναλωτών.

Επιπρόσθετα, η Επιτροπή αναφέρει, όπως εξάλλου αναγνωρίζει και η ευρωπαϊκή ομάδα ρυθμιστικών αρχών (ERG) στην «Κοινή θέση σχετικά με συμμετρία των τελών τερματισμού κλήσεων σταθερών και τη συμμετρία των τελών κλήσεων τερματισμού κινητών», ότι από χώρα σε χώρα επικρατεί απόκλιση στα μέτρα ελέγχου των τιμών. Το γεγονός αυτό διευρύνει τη διασπορά μεταξύ τελών τερματισμού χονδρικής που ισχύουν σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία μόνο εν μέρει μπορεί να εξηγηθεί από τις εθνικές ιδιαιτερότητες.

Ενόψει των ανωτέρω η ανάγκη ρυθμιστικής παρέμβασης λαμβάνει βαρύνουσα σημασία σε επίπεδο ανάπτυξης αγοράς και συνακόλουθα προστασίας των χρηστών.

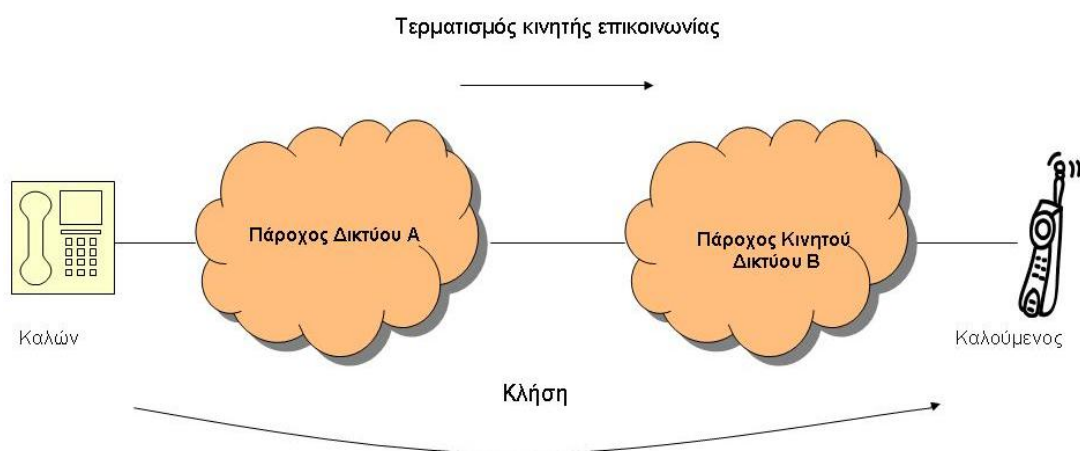
Τα ανωτέρω αποτελούν το σημείο εκκίνησης της ΕΕΤΤ για τον ορισμό και την ανάλυση της σχετικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα.

2.2 ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

2.2.1 Λειτουργία της υπηρεσίας τερματισμού φωνητικών κλήσεων κινητών επικοινωνιών

Για να εξασφαλισθεί η επικοινωνία μεταξύ συνδρομητών διαφορετικών δικτύων, οι πάροχοι των σχετικών δικτύων θα πρέπει να είναι διασυνδεδεμένοι. Για να γίνει αυτό εφικτό, θα πρέπει κάθε πάροχος δικτύου να παρέχει υπηρεσία τερματισμού κλήσεων στους άλλους. Ο τερματισμός μπορεί να γίνει είτε σε σταθερό είτε σε κινητό δίκτυο, ανάλογα με τον πάροχο που παρέχει την υπηρεσία.

Στο ακόλουθο σχήμα παρουσιάζεται η λειτουργία της υπηρεσίας τερματισμού κινητής επικοινωνίας:

Σχήμα 1: Η λειτουργία της υπηρεσίας τερματισμού

Η υπηρεσία τερματισμού κινητής επικοινωνίας συνίσταται σε χονδρική υπηρεσία η οποία παρέχεται από έναν πάροχο κινητής σε έναν άλλον πάροχο σταθερού ή κινητού δικτύου, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ολοκλήρωση των τηλεφωνικών κλήσεων που εκκινούν από το δίκτυο των τελευταίων και κατευθύνονται σε ένα συνδρομητή του πρώτου.

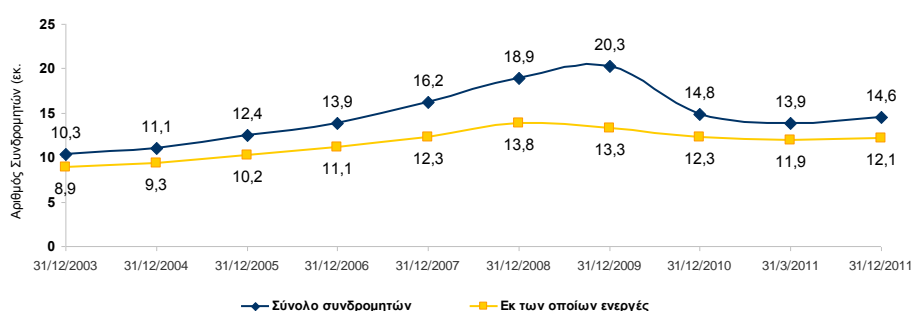
Οι πάροχοι οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες τερματισμού μπορεί να είναι πάροχοι είτε δικτύου κινητής (ΠΔΚ) είτε εικονικού δικτύου κινητής (Mobile Virtual Network Operators - MVNOs), καθώς και οι δύο κατηγορίες παρόχων μπορούν να τερματίσουν κλήσεις τις οποίες λαμβάνουν μέσω σημείων διασύνδεσης μεταξύ του δικτύου τους και άλλων παρόχων. Η διαφορά μεταξύ των ΠΔΚ και των MVNOs στην παροχή της υπηρεσίας τερματισμού είναι ότι οι ΠΔΚ έχουν το δικό τους κινητό δίκτυο πρόσβασης και δεν εξαρτώνται από τρίτα μέρη για να παρέχουν τις υπηρεσίες τους, ενώ οι MVNOs δεν έχουν δικό τους ασύρματο δίκτυο πρόσβασης, οπότε πρέπει να συνδεθούν με έναν ΠΔΚ. Σε κάθε περίπτωση, και οι δύο κατηγορίες παρόχων οφείλουν να παρέχουν υπηρεσίες τερματισμού στους άλλους παρόχους.

2.2.2 Χαρακτηριστικά της Ελληνικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων κινητών επικοινωνιών

Στην παρούσα φάση (Ιούνιος 2012) δραστηριοποιούνται στην αγορά κινητής στην Ελλάδα τρεις ΠΔΚ: η WIND (1992), η VODAFONE (1993), και η COSMOTE (1998). Επισημαίνεται ότι στην αγορά δεν δραστηριοποιείται κανένας πάροχος εικονικού δικτύου κινητής.

Οι συνδρομές της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα από το 2006 και μέχρι το 4ο τρίμηνο του 2009 σημείωναν διαρκώς αύξηση, για να υποχωρήσουν σημαντικά μέσα στο 2010 σε επίπεδα που διατηρούνται καθ' όλη τη διάρκεια του 2011. Συγκεκριμένα ο αριθμός των συνολικών συνδέσεων έφτασε στο τέλος του 2009 σε 20,3 εκατ. για να μειωθεί στο τέλος του 2010 σε 14,8 εκατ. (μείωση 27%), και σε 14,6 στο τέλος του 2011 (περαιτέρω μείωση 1,7% από το 2010). Η σημαντική αυτή μείωση αφορούσε συνδέσεις με χρήση προπληρωμένων καρτών και αποδίδεται κυρίως στην εφαρμογή του νόμου περί ταυτοποίησης των κατόχων και χρηστών εξοπλισμού και υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας (που ολοκληρώθηκε μέσα στο 2010). Αντίστοιχα ο αριθμός των ενεργών συνδέσεων¹² μειώθηκε από 13,3 εκ. στο τέλος του 2009 σε 12,3 εκ. στο τέλος του 2010 (μείωση 7,5%) και σε 12,1 εκ. στο τέλος του 2011 (μείωση 1,3% από 2010 σε 2011) (βλ. Γράφημα 1: Εξέλιξη αριθμού συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας).

Γράφημα 1: Εξέλιξη αριθμού συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας (έτη 2003-2011)

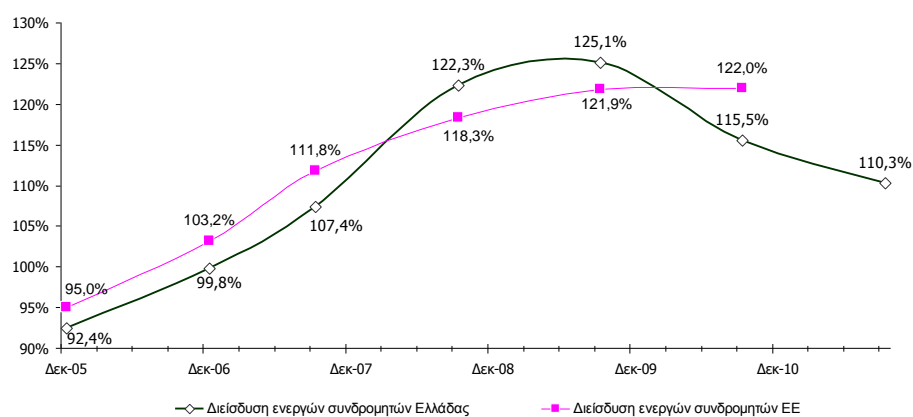

Ως αποτέλεσμα της μείωσης των συνδρομών μετά το 2009, τον Οκτώβριο του 2010, η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας υποχώρησε για πρώτη φορά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (

¹² Ως ενεργός συνδρομητής ορίζεται ο συνδρομητής που έχει δημιουργήσει λιανικό ή χονδρικό έσοδο το τελευταίο τρίμηνο αναφοράς.

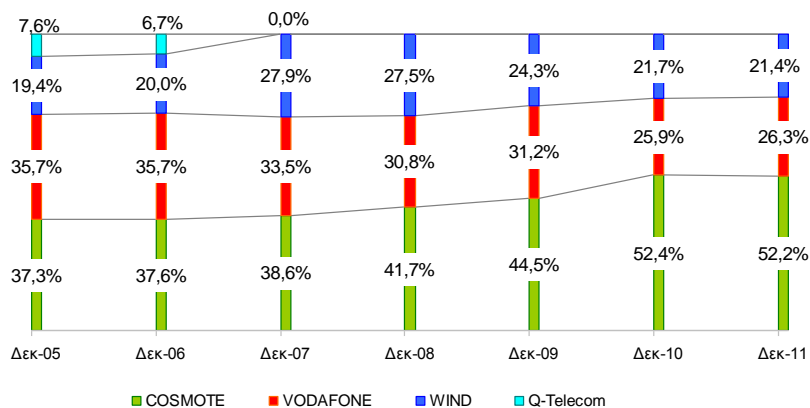
Γράφημα 2: Διείσδυση της κινητής –μέσος όρος ΕΕ).

Γράφημα 2: Διείσδυση της κινητής –μέσος όρος ΕΕ (2005-2011)

Σε σχέση με τα μερίδια αγοράς των ΠΔΚ στην Ελλάδα, μετά το 2007 παρατηρείται μια διαρκώς μεγαλύτερη αύξηση του μεριδίου του παρόχου με τον μεγαλύτερο αριθμό συνδρομών/συνδρομητών, μερίδιο το οποίο στο τέλος του 2010 φτάνει το 52,4 για να καταλήξει στο τέλος του 2011 στο 52,2 του συνόλου αυτών, με τους άλλους δύο παρόχους να μοιράζονται περίπου τον υπόλοιπο αριθμό συνδρομών (βλ. Γράφημα 3: Μερίδια αγοράς συνολικού αριθμού συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας).

Γράφημα 3: Μερίδια αγοράς συνολικού αριθμού συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας
(2005-2011)

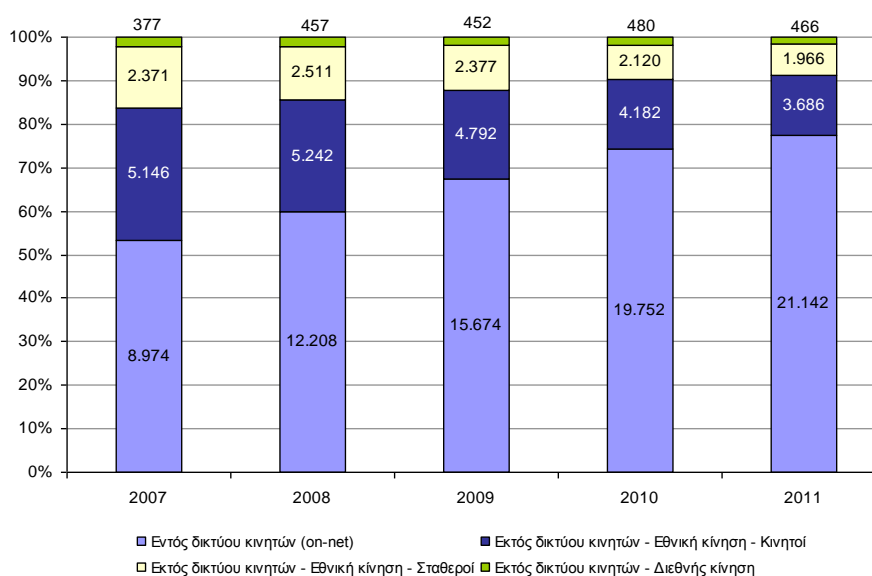
Από το 2007 μέχρι και το τέλος του 2011 διαπιστώνεται αύξηση στη συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, φθάνοντας ωστόσο η αύξηση αυτή να είναι οριακή το 2011 σε σύγκριση με το 2010 (2,3%). Σημαντικό χαρακτηριστικό της κίνησης τερματισμού στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας η αύξηση της εσωτερικής κίνησης στα δίκτυα αυτά (κίνηση on-net), η οποία έχει πλέον (2011) προσεγγίσει το 78% της κίνησης τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας (Πίνακας 1: Συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής (εκατ. λεπτά), Γράφημα 4: Συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής (εκατ. λεπτά)).

Πίνακας 1: Συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής
(εκατ. λεπτά)

	2007	2008	2009	2010	2011
Εντός δικτύου κινητών (on-net)	8.974	12.208	15.674	19.752	21.142
<i>Διαφορά από προηγούμενο έτος</i>		36,0%	28,4%	26,0%	7,0%
Εκτός δικτύου κινητών - Εθνική κίνηση - Κινητοί	5.146	5.242	4.792	4.182	3.686
<i>Διαφορά από προηγούμενο έτος</i>		1,9%	-8,6%	-12,7%	-11,9%
Εκτός δικτύου κινητών - Εθνική κίνηση -	2.371	2.511	2.377	2.120	1.966

Σταθεροί					
<i>Διαφορά από προηγούμενο έτος</i>		5,9%	-5,3%	-10,8%	-7,2%
Εκτός δικτύου κινητών - Διεθνής κίνηση	377	457	452	480	466
<i>Διαφορά από προηγούμενο έτος</i>		21,2%	-1,2%	6,2%	-2,9%
Σύνολο	16.869	20.419	23.296	26.534	27.259
<i>Διαφορά από προηγούμενο έτος</i>		21,0%	14,1%	13,9%	2,7%

Γράφημα 4: Συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής (εκατ. λεπτά)

Αξίζει τέλος να σημειωθεί ότι ανάμεσα στις πλέον σημαντικές εξελίξεις που καταγράφονται για την προς εξέταση αγορά είναι ότι, εντός του 2011 (τελευταίο τρίμηνο), ολοκληρώθηκε η δημοπρασία για την χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης συχνοτήτων στην περιοχή των 900MHz και 1800MHz. Συνολικά χορηγήθηκαν στις τρεις συμμετέχουσες εταιρείες τα παρακάτω δικαιώματα χρήσης συχνοτήτων:

- COSMOTE: τέσσερα (4) τμήματα 2x2.5MHz στη ζώνη των 900 MHz και δύο (2) τμήματα 2x5MHz στη ζώνη των 1800 MHz με τίμημα 118,833 εκ. Ευρώ.
- VODAFONE-ΠΑΝΑΦΟΝ: έξι (6) τμήματα 2x2.5MHz στη ζώνη των 900 MHz και δύο (2) τμήματα 2x5MHz στη ζώνη των 1800 MHz με τίμημα 168,502 εκ. Ευρώ.

- WIND: τέσσερα (4) τμήματα 2x2.5MHz στη ζώνη των 900 MHz με τίμημα 93,20 εκ. Ευρώ.

Επίσης, όλοι οι Πάροχοι Δικτύων Κινητής (ΠΔΚ) έχουν λάβει από το 2001 άδειες κινητών δικτύων τρίτης γενιάς (3G), και έχουν ξεκινήσει την παροχή αντίστοιχων υπηρεσιών από το 2004. Η πληθυσμιακή κάλυψη του δικτύου τρίτης γενιάς για τις τρεις εταιρείες στο τέλος του 2010 κυμαίνεται ανάμεσα σε 57,3% και 95,9%.

2.3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΩΝ

2.3.1 Εισαγωγή

Οι υπό εξέταση υπηρεσίες στην παρούσα μελέτη είναι αυτές που αφορούν στον τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας 2^{ης} και 3^{ης} Γενιάς και οι οποίες αποτελούν απαραίτητη συνιστώσα για την ολοκλήρωση των κλήσεων των συνδρομητών σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας. Οι εν λόγω υπηρεσίες τερματισμού συνίστανται σε υπηρεσίες τις οποίες προμηθεύεται ο πάροχος του καλούντος συνδρομητή από τον ΠΔΚ του καλούμενου συνδρομητή. Ο πάροχος που εκκινεί την κλήση μπορεί να είναι πάροχος σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας, πάροχος επιλογής/προεπιλογής φορέα ή ακόμα και ο ίδιος ο πάροχος ΠΔΚ που τερματίζει την κλήση για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η κλήση αφορά δύο συνδρομητές του ίδιου δικτύου (on-net κλήση).

Όταν πραγματοποιείται μια κλήση σε κινητό τηλέφωνο, ανεξαρτήτως της ταυτότητας του δικτύου από το οποίο εκκινεί η κλήση (δηλαδή, σταθερό ή άλλο κινητό), η κλήση δρομολογείται από τον πάροχο που εκκινεί την κλήση, στον πάροχο που την τερματίζει είτε απευθείας είτε μέσω διαβίβασης από έναν τρίτο πάροχο. Ο τερματισμός κλήσεων σε κινητά στην Ελλάδα πραγματοποιείται και χρεώνεται σε επίπεδο χονδρικής από τον πάροχο του δικτύου κινητής του καλούμενου στο δίκτυο από το οποίο εκκινεί η κλήση. Το τέλος τερματισμού καταβάλλεται από τον πάροχο που εκκινεί την κλήση και δύναται να μετακυληθεί στην τιμή λιανικής την οποία ο καλών πληρώνει για την κλήση, με τρόπο που εξαρτάται από τις ειδικές συνθήκες της αγοράς και μπορεί να διαφέρει κατά περίπτωση.

2.3.2 Μεθοδολογία

Ο ορισμός μιας σχετικής αγοράς έχει δύο βασικές παραμέτρους: τα σχετικά προϊόντα που περιλαμβάνονται στην αγορά και τη γεωγραφική έκταση της αγοράς. Τα όρια της

αγοράς προσδιορίζονται εξετάζοντας την υποκατάσταση ζήτησης και την υποκατάσταση της προσφοράς.

A. Υποκατάσταση Ζήτησης & Υποκατάσταση Προσφοράς

Στην παράγραφο 51 των Κατευθυντηρίων Γραμμών της ΕΕ αναφέρεται ότι «Η υποκατάσταση της ζήτησης επικεντρώνεται στον εναλλάξιμο χαρακτήρα των προϊόντων ή των υπηρεσιών από την σκοπιά του αγοραστή. Η κατάλληλη οριοθέτηση της αγοράς προϊόντων μπορεί, ωστόσο, να απαιτεί περαιτέρω εξέταση της δυνητικής υποκαταστασιμότητας από την πλευρά της προσφοράς»

Από την πλευρά της υποκατάστασης της ζήτησης εξετάζεται το ενδεχόμενο ο πάροχος που προμηθεύεται τις υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε ένα κινητό δίκτυο να μεταστραφεί στην προμήθεια άλλων χονδρικών υπηρεσιών προκειμένου να προσφέρει λιανικές υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας στην περίπτωση που υπάρξει αύξηση τιμής τερματισμού κλήσεων σε κινητό δίκτυο από έναν υποθετικό μονοπωλιακό πάροχο της τάξεως του 5 έως 10%.

Αναφορικά με την υποκατάσταση της προσφοράς, οι Κατευθυντήριες Γραμμές στην παράγραφο 52 αναφέρουν ότι «Εκτιμώντας τη δυνατότητα υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς, οι ΕΡΑ μπορούν επίσης να λάβουν υπόψη την περίπτωση επιχειρήσεων που δεν δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά προϊόντων να εισέλθουν στην εν λόγω αγορά, εντός λογικού χρονικού διαστήματος, μετά από αύξηση της σχετικής τιμής, μικρής αλλά ουσιαστικής και διαρκούς. Σε περιπτώσεις όπου το συνολικό κόστος αλλαγής της παραγωγής προκειμένου να παραχθεί το εν λόγω προϊόν είναι σχετικά αμελητέο, το προϊόν αυτό μπορεί να περιληφθεί στον ορισμό της αγοράς προϊόντων. Το γεγονός ότι μία ανταγωνίστρια επιχείρηση διαθέτει ορισμένα από τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία απαιτούνται για την παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας είναι άνευ σημασίας εάν χρειάζονται σημαντικές πρόσθετες επενδύσεις για την εμπορία και επικερδή παροχή των υπό εξέταση υπηρεσιών. Οι ΕΡΑ πρέπει να αξιολογήσουν επίσης αν ένας δεδομένος προμηθευτής θα χρησιμοποιούσε ή θα άλλαζε το παραγωγικό του δυναμικό για την παραγωγή του σχετικού προϊόντος ή θα πρόσφερε τη σχετική υπηρεσία (για παράδειγμα, αν η παραγωγική τους ικανότητα δεσμεύεται από μακροπρόθεσμες συμφωνίες προμήθειας κ.λπ.). Η υποθετική υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς δεν επαρκεί σε ό, τι αφορά τον ορισμό της αγοράς».

Στην περίπτωση της εξέτασης της δυνατότητας υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς, το βασικό ερώτημα είναι το ενδεχόμενο μεταστροφής στην παραγωγή

κάποιων παρόχων προκειμένου να παρέχουν χονδρικές υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε κινητό δίκτυο, ως συνέπεια μιας αύξησης της τιμής τερματισμού κλήσεων σε κινητό δίκτυο από έναν υποθετικό μονοπωλιακό πάροχο της τάξεως του 5 έως 10%.

Η μεταστροφή εξετάζεται εάν είναι εφικτή χωρίς σημαντικό επιπρόσθετο κόστος και σε μεσοπρόθεσμο χρονικό διάστημα. Στην περίπτωση που το συνολικό κόστος της μεταστροφής της παραγωγής είναι σχετικά αμελητέο και μπορεί να γίνει σε σύντομο χρονικό διάστημα, οι εναλλακτικές υπηρεσίες δύνανται να συμπεριληφθούν στη σχετική αγορά.

Οι δύο κύριοι περιορισμοί στον καθορισμό των τιμών αφορούν:

- στην δυνατότητα των καταναλωτών να υποκαταστήσουν τα σχετικά προϊόντα με άλλα (υποκατάσταση της ζήτησης) και
- στην δυνατότητα των προμηθευτών να μεταστρέψουν, ή να αυξήσουν την παραγωγή για την παροχή των σχετικών προϊόντων (υποκατάσταση της προσφοράς) ανταποκρινόμενοι σε μια σχετική αύξηση τιμών.

Η εξέταση του «υποθετικού μονοπωλιακού παρόχου» (Hypothetical Monopolist Test) είναι ένα χρήσιμο εργαλείο που χρησιμοποιείται συχνά για να προσδιορίσει τα στενά υποκατάστατα από πλευράς ζήτησης και προσφοράς. Ένα προϊόν θεωρείται ότι αποτελεί μια ξεχωριστή αγορά εάν ένας υποθετικός μονοπωλιακός πάροχος θα μπορούσε να επιβάλει μία μικρή αλλά σημαντική, μη μεταβατική αύξηση στην τιμή του προϊόντος – έως και 10% - (Small but Significant, non Transitory Increase in Price - SSNIP) πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο τιμών χωρίς απώλεια των πωλήσεων, σε τέτοιο βαθμό ώστε αυτή η άνοδος τιμών να καταστεί ασύμφορη. Εάν μια τέτοια άνοδος τιμών ήταν ασύμφορη, επειδή οι καταναλωτές θα μεταπηδούσαν σε άλλα προϊόντα, ή επειδή οι προμηθευτές άλλων προϊόντων θα άρχιζαν να ανταγωνίζονται με τον υποθετικό μονοπωλιακό πάροχο, ο ορισμός της αγοράς θα έπρεπε να επεκταθεί για να περιλάβει τα υποκατάστατα προϊόντα.

Στην παρούσα ενότητα, καταρχήν, η αγορά ορίζεται από την πλευρά ζήτησης. Η ανάλυση της υποκατάστασης της πλευράς ζήτησης έχει πραγματοποιηθεί με την εξέταση εάν άλλα προϊόντα θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως υποκατάστατα από τους καταναλωτές, σε περίπτωση που ο υποθετικός μονοπωλιακός πάροχος επιβάλει μία μικρή αλλά σημαντική, μη μεταβατική αύξηση στην τιμή του προϊόντος (SSNIP) πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο τιμών.

Στην συνέχεια εξετάζονται οι δυνατότητες υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς προκειμένου να αξιολογηθεί εάν υπάρχουν επιπλέον περιορισμοί στην διαμόρφωση της τιμολογιακής πολιτικής του υποθετικού μονοπωλιακού παρόχου που δεν έχουν περιληφθεί στο στάδιο της ανάλυσης της υποκατάστασης της ζήτησης.

Βασικό κριτήριο για να θεωρηθεί η υποκατάσταση της προσφοράς σχετική, είναι οι προμηθευτές/πάροχοι να είναι σε θέση να εισέλθουν στην αγορά γρήγορα (π.χ. μέχρι 12 μήνες) και με χαμηλό κόστος λόγω της παρούσας θέσης τους στην παροχή άλλων υπηρεσιών. Επιπλέον, από την είσοδο ενός προμηθευτή στην παροχή της εν λόγω υπηρεσίας πρέπει επίσης να δημιουργείται και πρόσθετος περιορισμός του ανταγωνισμού. Δηλαδή, κατά την διάρκεια της ανάλυσης του ορισμού των πιθανών υποκατάστατων της προσφοράς, είναι βασικό, οι προμηθευτές/πάροχοι αυτών των υπηρεσιών να μην έχουν ήδη περιληφθεί ως υπάρχοντες προμηθευτές των υπηρεσιών που έχουν οριστεί ως υποκατάστατα της ζήτησης. Υπάρχει η πιθανότητα να υπάρχουν προμηθευτές που παρέχουν λοιπές υπηρεσίες καθώς και υποκατάστατα της ζήτησης του προϊόντος του οποίου ο υποθετικός μονοπωλιακός πάροχος αύξησε την τιμή του. Τέτοιοι προμηθευτές δεν είναι σχετικοί με την υποκατάσταση της προσφοράς δεδομένου ότι τα προϊόντα που παρέχουν ορίστηκαν ήδη ως υποκατάστατα της ζήτησης. Επομένως, η είσοδός τους έχει ήδη ληφθεί υπόψη και έτσι η υποκατάσταση της προσφοράς από αυτούς δεν μπορεί να δημιουργεί πρόσθετο περιορισμό του ανταγωνισμού στον υποθετικό μονοπωλιακό πάροχο.

B. Κοινοί Περιορισμοί τιμολόγησης – Ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού

Ένας άλλος παράγοντας στον καθορισμό των ορίων της σχετικής αγοράς αφορά στην εξέταση της ύπαρξης κοινών περιορισμών στην τιμολόγηση πελατών, υπηρεσιών ή γεωγραφικών περιοχών (δηλ. περιοχών εντός των οποίων ένας πάροχος προσφέρει εκουσίως τα προϊόντα του με όμοια τιμή).

Εάν παρατηρούνται κοινοί περιορισμοί τιμολόγησης, οι γεωγραφικές περιοχές στις οποίες ισχύουν οι τιμές αυτές θα μπορούσαν να περιληφθούν στην ίδια σχετική αγορά. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση που υπάρχουν γεωγραφικές περιοχές όπου οι όροι του ανταγωνισμού είναι ομοιογενείς, ο ορισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες εκείνες τις περιοχές στην ίδια αγορά. Στις Κατευθυντήριες γραμμές, στην παράγραφο 56 αναφέρεται ότι «σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει μία περιοχή στην οποία

οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην προσφορά και την ζήτηση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, και όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι παρόμοιες ή επαρκώς ομοιογενείς και που μπορεί να διακριθεί από γειτονικές περιοχές στις οποίες οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι ουσιαδώς διαφορετικές. Ο ορισμός της γεωγραφικής αγοράς δεν απαιτεί να είναι απολύτως ομοιογενείς οι συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ παραγωγών ή παρόχων υπηρεσιών. Αρκεί να είναι παρόμοιες ή επαρκώς ομοιογενείς, και συνεπώς, μόνο οι περιοχές όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι ετερογενείς δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν μια ενιαία αγορά».

Προσέγγιση Greenfield (Modified Greenfield approach)

Για τον ορισμό των σχετικών λιανικών και χονδρικών αγορών, αλλά και για την εξέταση αυτών, ακολουθείται η προσέγγιση greenfield (Modified Greenfield approach)¹³. Δηλαδή, πραγματοποιείται η υπόθεση εργασίας ότι δεν υφίστανται ρυθμιστικές υποχρεώσεις για την υπό εξέταση αγορά.

2.3.3 Σχέση μεταξύ λιανικής και χονδρικής αγοράς

Αν και η παρούσα ανάλυση αφορά στην αναθεώρηση της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, βασική παράμετρος στην ανάλυση αποτελεί ο ορισμός της σχετικής λιανικής αγοράς. Αυτό συμβαίνει διότι προϋπόθεση για την ύπαρξη χονδρικής υπηρεσίας αποτελεί η ζήτηση για την λιανική υπηρεσία.

Η ΕΕΤΤ εξετάζει αν, στην περίπτωση μίας μικρής, αλλά σημαντικής αύξησης στα τέλη τερματισμού ο καλών συνδρομητής θα μεταστρεφόταν σε άλλες μορφές υποκατάστατων υπηρεσιών (SSNIP τεστ).

Η επιλογή ενός καταναλωτή για τη χρήση ενός προϊόντος συνήθως εξαρτάται από τα λειτουργικά χαρακτηριστικά και την τιμή του προϊόντος. Αυτό δεν σημαίνει ότι προϊόντα με διαφορές στα λειτουργικά χαρακτηριστικά δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται από τον καταναλωτή για τον ίδιο σκοπό. Στην περίπτωση αυτή είναι δυνατό τα διαφορετικά αυτά προϊόντα να περιληφθούν στην ίδια λιανική αγορά.

¹³ Σχετικά αναφέρεται ότι σύμφωνα με το επεξηγηματικό σημείωμα της Επιτροπής στην Νέα Σύσταση: "In general, the market to be analysed first is the one that is most upstream in the vertical supply chain. Taking into account the ex ante regulation imposed on that market (if any), an assessment should be made as to whether there is still SMP on a forward-looking basis on the related downstream market(s). This methodology has become known as the "modified Greenfield approach". Thus the NRA should work its way along the vertical supply chain until it reaches the stage of the retail market(s). A downstream market should only be subject to direct regulation if competition on that market still exhibits SMP in the presence of wholesale regulation on the related upstream market(s)"

Επιπλέον, η διαφορά στην τιμή μεταξύ διαφορετικών προϊόντων δεν σημαίνει ότι ανήκουν σε διαφορετική αγορά. Σημαντικός παράγοντας για την ένταξη ή μη στην ίδια σχετική αγορά είναι η αντίδραση των καταναλωτών σε περίπτωση σχετικής αύξησης της τιμής και η πιθανότητα να τα θεωρήσουν ως υποκατάστατα. Επίσης, στην εξέταση της υποκατάστασης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το πιθανό κόστος (ή άλλα εμπόδια) μεταστροφής σε άλλο προϊόν, το οποίο εάν είναι σημαντικό είναι πιθανόν να περιορίζει τη δυνατότητα ορισμού του εναλλακτικού προϊόντος ως υποκατάστατου.

2.3.4 Σχετική αγορά προϊόντων λιανικής

Στο πλαίσιο της εξέτασης του εύρους της σχετικής αγοράς για τον τερματισμό κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο λιανικής, η ΕΕΤΤ διερεύνησε τις κάτωθι εναλλακτικές υπηρεσίες:

- Εάν ο τερματισμός σε σταθερή γραμμή ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας,
- Εάν η off-net κλήση θα μπορούσε να υποκατασταθεί από on-net κλήση ή αλλαγή της SIM κάρτας
- Εάν η πραγματοποίηση αναπάντητης κλήσης ή σύντομης κλήσης αποτελεί υποκατάστατο της κλήσης προς κινητό δίκτυο
- Εάν ο τερματισμός σε δίκτυο 2ης γενιάς (2G) και 3ης γενιάς (3G) ανήκουν στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας
- Εάν η χρήση υπηρεσίας μηνυμάτων (SMS/IM) αποτελεί υποκατάστατο της κλήσης προς κινητό δίκτυο
- Εάν ο τερματισμός με κλήση VoIP μέσω δικτύου WIFI ή δικτύου κινητής ανήκε στην ίδια αγορά με τις κλήσεις προς κινητό δίκτυο
- Εάν η υπηρεσία Homezone ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας.

2.3.4.1 Τερματισμός σε σταθερή γραμμή

Ο καλών μπορεί να πραγματοποιήσει μια κλήση σε σταθερή γραμμή ως υποκατάστατο μιας κλήσης σε κινητό. Αν υποτεθεί ότι ο καλών γνωρίζει σε ποιο δίκτυο θα τερματίσει η κλήση, οπότε και το κόστος της σχετικής κλήσης, μπορεί να

επιλέξει να καλέσει σε σταθερή γραμμή προκειμένου να αποφύγει τα υψηλά τέλη τερματισμού σε κινητό δεδομένου ότι το κόστος τερματισμού μιας κλήσης σε σταθερή γραμμή είναι χαμηλότερο.

Η βασική λειτουργική διαφορά μεταξύ σταθερής και κινητής τηλεφωνίας είναι το στοιχείο της κινητικότητας που ενυπάρχει σε όλες τις υπηρεσίες κινητής. Ενώ επί τη βάση των τεχνολογικών εξελίξεων δύναται να παρέχονται παρόμοιες υπηρεσίες μέσω σταθερών και κινητών συνδέσεων, οι σταθερές συνδέσεις δεν διαθέτουν το χαρακτηριστικό της κινητικότητας. Είναι πιθανόν να υπάρχει μονόπλευρη υποκαταστασιμότητα, καθόσον οι υπηρεσίες κινητής δεν μπορούν να υποκατασταθούν από υπηρεσίες σταθερής.

Η ΕΕΤΤ δε θεωρεί πιθανή τη μεταστροφή κρίσιμης μάζας κλήσεων προς κινητό σε κλήσεις σε σταθερό ώστε να καταστεί κερδοφόρα μια υποθετική αύξηση στα τέλη τερματισμού των κλήσεων σε κινητό της τάξης του 5 - 10% (τεστ του υποθετικού μονοπωλίου (SSNIP)) ή το αντίστροφο.

2.3.4.2 Πραγματοποίηση on-net κλήσης αντί off-net κλήσης και αλλαγή της SIM κάρτας

Η υποκατάσταση μιας κλήσης εκτός δικτύου με κλήση εντός δικτύου μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε με ενέργεια του καλούντος συνδρομητή (ο οποίος χρεώνεται για την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης κλήσης) είτε του καλούμενου.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει ο καλών να είναι συνδρομητής σε παραπάνω από ένα δίκτυα κινητής, ενδεχομένως σε όλα τα δίκτυα, ώστε να προσφέρεται η δυνατότητα on-net κλήσεων σε όλους τους καλούμενους, ανεξάρτητα από το δίκτυο τους και να εκμεταλλευτεί τις χαμηλότερες on-net χρεώσεις. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση υπάρχει τεχνική δυσκολία δεδομένου ότι η χρήση των συσκευών που είναι ενεργές σε παραπάνω από ένα δίκτυο δεν είναι διαδεδομένη.

Παράλληλα, ακόμα και αν ήταν τεχνικά εφικτή η αυτόματη και άμεση επιλογή δικτύου για τον τερματισμό της κλήσης, ο καλών συνδρομητής δεν μπορεί να είναι σίγουρος για το δίκτυο του καλούμενου λόγω της πιθανής φορητότητας του αριθμού σε άλλο δίκτυο από αυτό της αριθμοσειράς του.

Σύμφωνα με την αρχή «ο καλών πληρώνει», ο καλών ενδιαφέρεται μόνο για το κόστος πραγματοποίησης μιας εξερχόμενης κλήσης. Ο τελικός χρήστης θα πληρώσει υψηλότερο κόστος όταν θα πραγματοποιεί off-net κλήσεις αν ο ΠΔΚ αυξήσει το τέλος τερματισμού στο δίκτυο του. Στην περίπτωση αύξησης του τέλους τερματισμού, αν ο τελικός χρήστης γνωρίζει το δίκτυο στο οποίο θα τερματίσει η

κλήση και το αντίστοιχο τέλος τερματισμού, τότε θα επιλέξει να πραγματοποιήσει on-net κλήσεις στο δίκτυο κινητής του καλούμενου.

Δεδομένου ότι οι χρήστες δεν γνωρίζουν το δίκτυο του καλούμενου, η επιλογή του τύπου κλήσης δεν βασίζεται στο κόστος τερματισμού. Λόγω των ανωτέρω, η υποκατάσταση off-net κλήσεων με on-net κλήσεις φαίνεται απίθανη.

Αν ο καλών χρησιμοποιούσε διαφορετικές SIM κάρτες για την πραγματοποίηση εξερχόμενων κλήσεων και την λήψη εισερχόμενων κλήσεων, η τακτική αυτή θα ασκούσε πίεση στα τέλη τερματισμού των ΠΔΚ.

Η χρήση χειροκίνητων (manual) τρόπων υποκατάστασης (π.χ. εσωτερικός χώρος για τοποθέτηση διπλών καρτών SIM) δεν αποτελεί, κατά την άποψη της ΕΕΤΤ, άμεσο υποκατάστατο για μια υπηρεσία τερματισμού, καθώς ο ανωτέρω τρόπος θα χρησιμοποιούταν κυρίως για σκοπούς πρόσβασης και εκκίνησης και όχι τερματισμού. Επιπλέον, ενώ θεωρητικά είναι δυνατή η «αυτόματη» υποκατάσταση, δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη μηχανισμός που να δίνει εντολή στο τηλέφωνο του καλούμενου να αλλάζει δίκτυο αυτόματα, ούτε είναι πιθανό να αναπτυχθεί στο άμεσο μέλλον.

Μόνο ένα μικρό ποσοστό συνδρομητών έχουν συνδρομές με διαφορετικές εταιρίες κινητής τηλεφωνίας και η αλλαγή της κάρτας SIM για την πραγματοποίηση κλήσεων σε διαφορετικά δίκτυα δεν είναι πρακτική για το χρήστη.

2.3.4.3 Πραγματοποίηση αναπάντητης κλήσης και πραγματοποίηση σύντομης κλήσης

Η ΕΕΤΤ εξέτασε την δυνατότητα υποκατάστασης κλήσεων με κλήσεις μικρότερης διάρκειας (συντόμευση κλήσης) καθώς και με αναπάντητες κλήσεις. Η επιλογή πραγματοποίησης κλήσεως μικρότερης διάρκειας ή/ και αναπάντητης κλήσης θα οδηγούσε σε μείωση των εσόδων των εταιριών κινητής τηλεφωνίας από τον τερματισμό κλήσεων. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η υποκατάσταση με αναπάντητη κλήση ή η συντόμευση της κλήσης δεν αποτελούν πραγματικές εναλλακτικές, καθώς η χρήση τους αντανakλά μέτρα αυτοεξυπηρέτησης που αποσκοπούν στο να αντιμετωπίσουν τα υψηλά τέλη τερματισμού σε κινητά, στο βαθμό που οι τιμές τους αντανakλώνται στις τιμές λιανικής.

2.3.4.4 Τερματισμός σε δίκτυο 2ης γενιάς (2G) και 3ης γενιάς (3G)

Οι κλήσεις προς αριθμούς κινητής είναι κλήσεις σε μη γεωγραφικούς αριθμούς που τερματίζονται από τον πάροχο δικτύου κινητής στον οποίο είναι συνδρομητής ο

καλούμενος. Κλήσεις τέτοιου είδους τιμολογούνται με βάση την αρχή «ο καλών πληρώνει».

Ο καλών συνδρομητής στο επίπεδο λιανικής, όπως και το δίκτυο του καλούντος σε επίπεδο χονδρικής, δεν έχουν την τεχνική δυνατότητα να επιλέξουν αν ο τερματισμός θα γίνει στο δίκτυο δεύτερης ή τρίτης γενιάς. Παράλληλα, ούτε το δίκτυο του καλούμενου έχει τον απόλυτο έλεγχο για τον τερματισμό της κλήσης, δεδομένου ότι ο τερματισμός εξαρτάται από την κάλυψη του δικτύου στην περιοχή που βρίσκεται ο καλούμενος, από τον τύπο της συσκευής του και από τις ρυθμίσεις που έχει θέσει ο καλούμενος. Συγκεκριμένα, οι περισσότερες συσκευές υποστηρίζουν τη λειτουργία κλήσεων και στα δύο δίκτυα, αλλά επιτρέπουν στον συνδρομητή να επιλέξει ανάμεσα σε αποκλειστική χρήση του δικτύου δεύτερης γενιάς, του δικτύου τρίτης γενιάς ή την αυτόματη λειτουργία, όπου η συσκευή χρησιμοποιεί και τα δύο δίκτυα.

Σημειώνεται επίσης ότι όσον αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά και την ποιότητα της υπηρεσίας, δεν υπάρχει καμία ουσιαστική διαφοροποίηση ανάμεσα στις υπό εξέταση υπηρεσίες.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι από λειτουργικής άποψης δεν υπάρχει διαφοροποίηση τερματισμού κλήσης μεταξύ 2G και 3G δίκτυα και οι κλήσεις τερματισμού κλήσεων 2G και 3G θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην ίδια αγορά.

Δεδομένου ότι δεν υπάρχει καμία διαφοροποίηση επίσης όσον αφορά την τιμολόγηση των κλήσεων προς δίκτυο δεύτερης ή τρίτης γενιάς, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι δύο υπό εξέταση υπηρεσίες ανήκουν στην ίδια αγορά.

2.3.4.5 Χρήση υπηρεσίας γραπτών μηνυμάτων (SMS & IM)

Ενώ τα γραπτά μηνύματα μπορούν μερικώς να υποκαταστήσουν μία κλήση προς ένα συνδρομητή κινητής τηλεφωνίας, ο βαθμός αλληλεπίδρασης μεταξύ των δύο επικοινωνούντων μερών διαφέρει σημαντικά, καθώς, σε αντίθεση με την τηλεφωνική συνομιλία, είναι ουσιαστικά αδύνατη η πραγματοποίηση μίας επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο. Η πιθανή καθυστέρηση και ο περιορισμός στο μέγεθος των μηνυμάτων οδηγούν την ΕΕΤΤ στο συμπέρασμα ότι τα γραπτά μηνύματα δεν είναι επαρκή υποκατάστατα μιας φωνητικής κλήσης. Πράγματι, το μέγεθος του μηνύματος, το οποίο τυπικά περιορίζεται μέχρι 160 αλφαριθμητικούς χαρακτήρες, δεν μπορεί να αντικαταστήσει την φωνητική επικοινωνία η οποία γίνεται εφικτή μέσα από την κλήση. Σε πολλές περιπτώσεις, τα SMS στέλνονται με καθυστέρηση και απαντώνται πάντα με κάποια καθυστέρηση από λίγα δευτερόλεπτα μέχρι καθυστερήσεις απεριόριστης διάρκειας. Επιπλέον, ο αποστολέας ενός SMS δεν έχει

επιβεβαίωση της αποτελεσματικής ανάγνωσης του περιεχομένου του μηνύματος από τον παραλήπτη. Επίσης, ο καθορισμός διαφορετικών τελών διασύνδεσης και όρων για τα μηνύματα SMS – σε σχέση με τις υπηρεσίες φωνής – δείχνει ήδη από μόνος του ότι αυτές οι υπηρεσίες δεν είναι υποκατάστατα.

Τέλος, παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια, ο αριθμός των SMS αυξάνεται διαρκώς, παρατηρείται ανάλογα αύξηση και των λεπτών κλήσης από τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας. Συνεπώς, οι χρήστες δεν υποκαθιστούν τα λεπτά φωνητικών κλήσεων με SMS.

Πίνακας 2: Μεταβολή αριθμού SMS και όγκου κλήσεων

	31/12/2007	31/12/2008	31/12/2009	31/12/2010
Συνολικός αριθμός SMS (εκατ)	5.026	5.533	7.311	9.394
Συνολικός αριθμός λεπτών κλήσης προς κινητό και σταθερό δίκτυο (εκατ.λεπτά)	16.491	19.961	22.844	26.055

Συμπερασματικά, από όλα τα ανωτέρω, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι τα SMS και οι φωνητικές κλήσεις είναι συμπληρωματικές και όχι υποκατάστατες υπηρεσίες, και ότι η χρήση υπηρεσίας SMS δεν αρκεί από μόνη της να περιορίσει τα τέλη τερματισμού.

Το ίδιο συμπέρασμα αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό ισχύει και για τα στιγμιαία μηνύματα δεδομένης της μη ευρείας αποδοχής και χρήσης της συγκεκριμένης υπηρεσίας, αλλά και των απαιτήσεων που θέτει η χρήση της στον καλούμενο συνδρομητή (π.χ. την ανάγκη ύπαρξης σύνδεσης δεδομένων του καλούμενου πάνω από την οποία θα παραδίδονται τα άμεσα μηνύματα).

2.3.4.6 Κλήσεις VoIP μέσω δικτύου WIFI και δικτύου κινητής

Οι νέες έξυπνες συσκευές (smartphones) δίνουν τη δυνατότητα στον χρήστη να πραγματοποιήσει κλήσεις μέσω εφαρμογών τηλεφωνίας VoIP (π.χ. Skype, Viber), οι οποίες χρησιμοποιούν είτε το δίκτυο δεδομένων του παρόχου, ή διαθέσιμο WIFI δίκτυο το οποίο δεν σχετίζεται με τον πάροχο κινητής τηλεφωνίας.

Ειδικότερα, για την περίπτωση αποκατάστασης κλήσης μέσω WIFI δικτύου, αν και η κλήση γίνεται χωρίς χρέωση, ωστόσο η απαίτηση της τοποθέτησης του χρήστη κοντά σε ένα σημείο παροχής υπηρεσιών WIFI (hotspot), η απαίτηση γνώσης του ειδικού αριθμού του καλούμενου τερματικού στο WIFI δίκτυο, καθώς και η αδυναμία διατήρησης της σύνδεσης επικοινωνίας κατά την μετακίνηση του χρήστη καθιστά μη υποκαταστάσιμες τις δύο υπηρεσίες: την πραγματοποίηση κλήσης προς κινητό δίκτυο και την πραγματοποίηση κλήσης μέσω WIFI δικτύου.

Η χρήση εφαρμογών τηλεφωνίας VoIP, ενδέχεται να μην είναι πάντα δυνατή μέσω του δικτύου κινητής τηλεφωνίας. Απαιτείται η επαρκής κάλυψη της συγκεκριμένης περιοχής όπου βρίσκεται ο καλών ή/και ο καλούμενος, με δίκτυο του παρόχου, και η ένταξη του χρήστη σε προγράμματα χρεώσεων δεδομένων. Η χρήση διαδικτυακών εφαρμογών τηλεφωνίας, πάνω από το δίκτυο δεδομένων του παρόχου, δημιουργεί κίνηση δεδομένων η οποία χρεώνεται με τον τιμοκατάλογο χρήσης δεδομένων του κάθε παρόχου. Η ποιότητα της υπηρεσίας σε κάθε περίπτωση θα εξαρτάται και από την ποιότητα του δικτύου που καλύπτει τον καλούμενο. Επιπρόσθετα, η επικοινωνία μέσω τηλεφωνίας VoIP πάνω από το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας (στην περίπτωση όπου και ο καλούμενος δέχεται την κλήση μέσω εφαρμογής VoIP), προϋποθέτει χρήση σύνδεσης δεδομένων και από τους δύο συμμετέχοντες, συνεπώς την χρέωση όχι μόνο του καλούντος αλλά και του καλούμενου. Συμπερασματικά, αν ο καλούμενος μπορεί να επιλέξει να δεχτεί την κλήση μέσω κλασσικής τεχνολογίας ή μέσω VoIP, θα επέλεγε την πρώτη, εφόσον θα ήταν χωρίς χρέωση, άρα δεν θα επέλεγε να αλλάξει τεχνολογία μόνο για να δέχεται κλήσεις.

Συμπερασματικά, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι σε περίπτωση μιας μικρής αλλά σημαντικής αύξησης των τελών τερματισμού, ο χρήστης δεν είναι σε θέση να υποκαταστήσει αποτελεσματικά μία κλήση προς κινητό με μία κλήση VoIP, είτε μέσω του δικτύου δεδομένων του παρόχου, είτε προς ένα δίκτυο WIFI στο οποίο είναι συνδεδεμένος ο καλούμενος.

2.3.4.7 Υπηρεσίες Homezone

Οι δύο από τις τρεις εταιρίες κινητής τηλεφωνίας που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (Vodafone και Cosmote) προσφέρουν, η μία από το 2007 και η άλλη από το 2008 υπηρεσίες τηλεφωνίας οικιακής ζώνης (Homezone). Οι υπηρεσίες αυτές, μέσω μιας κάρτας SIM και με χρήση του δικτύου της κινητής τηλεφωνίας, προσφέρουν στον συνδρομητή τη δυνατότητα, εντός μιας προκαθορισμένης γεωγραφικής περιοχής (οικιακή ζώνη), να πραγματοποιεί κλήσεις σε σταθερούς γεωγραφικούς αριθμούς σε τιμές συγκρίσιμες με τις τιμές σταθερής τηλεφωνίας του ΟΤΕ. Εκτός

αυτής της γεωγραφικής περιοχής, ο συνδρομητής μπορεί με την ίδια κάρτα SIM να έχει υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας ενώ οι κλήσεις που πραγματοποιεί έχουν τιμές ανάλογες με τις τιμές της κινητής τηλεφωνίας.

Οι υπηρεσίες τηλεφωνίας οικιακής ζώνης (Homezone) έχουν για τον χρήστη την ίδια λειτουργική συμπεριφορά όσον αφορά την υπηρεσία κινητής τηλεφωνίας, εκτός της προκαθορισμένης γεωγραφικής περιοχής που έχει ορίσει (οικιακή ζώνη). Εντός της γεωγραφικής περιοχής της οικιακής ζώνης, αν και η υπηρεσία προωθείται ως υπηρεσία σε σταθερό σημείο, ανταγωνιστική με τη σταθερή τηλεφωνία, ωστόσο:

- Κατά την πραγματοποίηση εξερχόμενων κλήσεων από το συνδρομητή Homezone, είτε εμφανίζεται ο κινητός αριθμός του συνδρομητή Homezone είτε γίνεται απόκρυψη αριθμού.
 - Οι κάρτες SIM εντός της οικιακής ζώνης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέσω ειδικών σταθερών συσκευών που παρέχονται από την εταιρεία, αλλά και μέσω του κινητού τηλεφώνου του συνδρομητή.
 - Ο λογαριασμός του συνδρομητή επιβαρύνεται με τέλη κινητής τηλεφωνίας
- Από την στιγμή έναρξης της παροχής των υπηρεσιών Homezone έως σήμερα η χρήση τους παραμένει περιορισμένη. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 6 οι συνδρομές Homezone ανέρχονταν στα μέσα του 2011 στις 138 περίπου χιλιάδες.

Πίνακας 3: Συνδρομές Homezone

	31/12/2007	31/12/2008	31/12/2009	31/12/2010	30/6/2011
Συνδρομές Homezone	98.645	187.155	177.998	140.430	138.342

Πηγή: ΕΕΤΤ

Όσον αφορά την τιμολόγηση, η κλήση προς έναν συνδρομητή Homezone, όταν αυτός βρίσκεται εκτός οικιακής ζώνης, έχει ανάλογες χρεώσεις με αυτές της κινητής τηλεφωνίας, ενώ αν αυτός βρίσκεται εντός οικιακής ζώνης, η κλήση προς αυτόν χρεώνεται με τιμές αντίστοιχες των κλήσεων προς σταθερό τηλέφωνο.

Συμπερασματικά, η κλήση προς υπηρεσία Homezone, θεωρείται υποκατάστατο της κλήσης προς κινητό τηλέφωνο.

2.3.4.8 Συμπέρασμα Ορισμού Λιανικής Αγοράς

Η ΕΕΤΤ συμπεραίνει ότι η σχετική αγορά για υπηρεσίες λιανικής αφορά τον τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα δεύτερης και τρίτης γενιάς, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών Homezone.

2.3.5 Επίπεδο χονδρικής

Μετά την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς λιανικής η ΕΕΤΤ καλείται να ορίσει τις ανάντη αγορές χονδρικής που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη της ζήτησης των προϊόντων / υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στην ορισθείσα αγορά λιανικής.

Ελλείπει δυνατότητας υποκατάστασης σε επίπεδο λιανικής, μεταξύ του τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυο κινητής και των υπηρεσιών τερματισμού σε σταθερή γραμμή, SMS/MMS και VoIP μέσω δικτύου WiFi ή δικτύου κινητής τηλεφωνίας, σύμφωνα με τα αναφερόμενα ανωτέρω, παρέλκει η εξέταση της δυνατότητας υποκατάστασης σε επίπεδο χονδρικής.

Κατά την εξέταση του πεδίου των σχετικών αγορών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα, η ΕΕΤΤ διερεύνησε τα ακόλουθα ζητήματα:

- Εάν η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο,
- Εάν ο τερματισμός (σε επίπεδο χονδρικής) φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυο δεύτερης γενιάς και πάνω από δίκτυο τρίτης γενιάς ανήκουν στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας,
- Εάν ο τερματισμός για λιανικές υπηρεσίες τύπου Homezone ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας,
- Εάν ο τερματισμός κλήσεων VoIP πάνω από το ευρυζωνικό δίκτυο κινητής ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας,
- Εάν η ιδιοπαροχή τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες συμπεριλαμβάνεται στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας,

- Το εύρος της σχετικής γεωγραφικής αγοράς.

2.3.5.1 Η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο;

Υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης

Η ΕΕΤΤ θα μπορούσε καταρχήν να ορίσει μια πολύ στενή σχετική αγορά με βάση κάθε διακριτό μη γεωγραφικό αριθμό κινητής, αλλά θεωρεί ότι αυτό θα αποτελούσε υπερβολικά στενό ορισμό δεδομένου ότι οι πάροχοι κινητής δεν επιβάλουν διαφορετικές χρεώσεις τερματισμού για κάθε συνδρομητικό αριθμό σε ένα δίκτυο. Συνεπώς, είναι ορθότερο οι σχετικές χονδρικές αγορές προϊόντων τερματισμού φωνητικών κλήσεων να αποτελούν τουλάχιστον ενιαία αγορά ανά δίκτυο, καθώς διαπιστώνεται η ύπαρξη παρόμοιων συνθηκών ανταγωνισμού σε κάθε ένα συγκεκριμένο δίκτυο κινητής.

Ο αγοραστής χονδρικού τερματισμού, δηλαδή ένας πάροχος που επιθυμεί να τερματίσει μια κλήση σε ένα κινητό αριθμό σε συγκεκριμένο δίκτυο, δε διαθέτει άμεσα υποκατάστατα της υπηρεσίας. Ο πάροχος πρέπει να ζητήσει τερματισμό της κλήσης στο δίκτυο στο οποίο είναι συνδρομητής ο κάτοχος του αριθμού, ανεξαρτήτως του εάν η κλήση παραδίδεται στο δίκτυο τερματισμού απευθείας από το δίκτυο εκκίνησης ή από έναν ενδιάμεσο τρίτο πάροχο διαβίβασης. Η κλήση θα ήταν ανεπιτυχής εάν γινόταν προσπάθεια να τερματιστεί στο δίκτυο ενός άλλου παρόχου. Συνεπώς, η ΕΕΤΤ θεωρεί αρχικά ότι δεν υπάρχει αποτελεσματική υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης.

Υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς

Η ΕΕΤΤ δεν έχει κάποια ένδειξη ότι, κατά τη διάρκεια της παρούσας εξέτασης, υπάρχουν τεχνικές εναλλακτικές μέσω των οποίων μια κλήση θα μπορούσε επιτυχώς να τερματιστεί χωρίς τη συνεργασία του παρόχου τερματισμού. Συνεπώς, είναι εύλογο να θεωρήσει ότι η υπηρεσία τερματισμού κάθε παρόχου εμπίπτει στη δική της χωριστή αγορά και δεν υποκαθίσταται από την υπηρεσία τερματισμού που προσφέρεται από άλλους παρόχους. Συνεπώς, σε περίπτωση που ένας υποθετικός μονοπωλιακός πάροχος υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού προχωρούσε σε αύξηση των τελών τερματισμού κατά 5 έως 10%, δεν θα ήταν πιθανό να υπάρξει υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί αρχικά ότι η αγορά χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων είναι αγορά ανά δίκτυο και όχι πολυδικτυακή.

2.3.5.2 Ανήκουν ο τερματισμός (σε επίπεδο χονδρικής) φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυο δεύτερης γενιάς και πάνω από δίκτυο τρίτης γενιάς στην ίδια αγορά;

Υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι κλήσεις προς αριθμούς κινητής είναι κλήσεις σε μη γεωγραφικούς αριθμούς που τερματίζονται από τον πάροχο δικτύου κινητής στον οποίο είναι συνδρομητής ο καλούμενος. Κλήσεις τέτοιου είδους τιμολογούνται με βάση την αρχή «ο καλών πληρώνει», ενώ σε επίπεδο χονδρικής ο πάροχος δικτύου του καλούντος συνδρομητή αποδίδει το τέλος τερματισμού στον ΠΔΚ του καλούμενου συνδρομητή.

Ο πάροχος του δικτύου του καλούντος σε επίπεδο χονδρικής δεν έχει την τεχνική δυνατότητα να επιλέξει αν ο τερματισμός θα γίνει στο δίκτυο δεύτερης ή τρίτης γενιάς. Παράλληλα, ούτε το δίκτυο του καλούμενου έχει τον απόλυτο έλεγχο για τον τερματισμό της κλήσης, δεδομένου ότι ο τερματισμός εξαρτάται από την κάλυψη του δικτύου στην περιοχή που βρίσκεται ο καλούμενος, από τον τύπο της συσκευής του και από τις ρυθμίσεις που έχει θέσει ο καλούμενος.

Σημειώνεται επίσης ότι όσον αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά και την ποιότητα της υπηρεσίας, δεν υπάρχει καμία ουσιαστική διαφοροποίηση ανάμεσα στις υπό εξέταση υπηρεσίες, καθώς και ότι δεν υπάρχει και διαφορετική χονδρική τιμολόγηση ανάλογα με την τεχνολογία του δικτύου τερματισμού.

Από την ανωτέρω ανάλυση γίνεται φανερό ότι σε επίπεδο ζήτησης, ο τερματισμός σε δίκτυο δεύτερης γενιάς και σε δίκτυο τρίτης γενιάς είναι υπηρεσίες πλήρως εναλλάξιμες.

Υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς

Η παροχή τερματισμού κλήσεων σε δίκτυο δεύτερης και τρίτης γενιάς αντίστοιχα προϋποθέτει την ύπαρξη του αντίστοιχου δικτύου κινητής, καθώς και την κατοχή του σχετικού ραδιοφάσματος. Δεδομένου ότι οι υπό εξέταση υπηρεσίες είναι πλήρως εναλλάξιμες σε επίπεδο ζήτησης, εάν ένας υποθετικός μονοπωλιακός πάροχος τερματισμού κλήσεων σε αριθμούς κινητής πάνω από δίκτυο δεύτερης γενιάς προχωρούσε σε αύξηση τιμών κατά 5 έως 10%, οι πάροχοι τερματισμού κλήσεων σε

αριθμούς κινητής πάνω από δίκτυο τρίτης γενιάς θα μπορούσαν να τον ανταγωνιστούν άμεσα, χωρίς καμία επιπρόσθετη επένδυση, και αντιστρόφως. Ο ανωτέρω συλλογισμός θα είχε βέβαια νόημα μόνο στην περίπτωση κατά την οποία οι χαμηλότερες τιμές χονδρικού τερματισμού θα αντανakλούνταν στο επίπεδο λιανικής, έτσι ώστε να προσελκύσουν νέους πελάτες, καθώς, όπως έχει ήδη αναφερθεί, μία κλήση προς ένα συγκεκριμένο συνδρομητικό αριθμό δεν μπορεί να υποκατασταθεί με καμία άλλη κλήση.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι ο χονδρικός τερματισμός κλήσεων σε δίκτυο δεύτερης γενιάς και σε δίκτυο τρίτης γενιάς ανήκουν στο πεδίο της ίδιας σχετικής αγοράς προϊόντων χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων.

2.3.5.3 Ο τερματισμός για υπηρεσίες τύπου Homezone ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας;

Υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης και προσφοράς

Οι κλήσεις προς αριθμούς υπηρεσιών τύπου Homezone κινητής είναι κλήσεις προς γεωγραφικούς αριθμούς οι οποίες διαβιβάζονται και τερματίζονται στο δίκτυο κινητής. Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι η SIM κάρτα που χρησιμοποιείται για υπηρεσίες Homezone αντιστοιχεί και σε ένα μη γεωγραφικό αριθμό κινητής τηλεφωνίας, υπάρχει η δυνατότητα χρήσης ως κοινή κάρτα SIM δικτύου κινητής εκτός της οικιακής ζώνης του συνδρομητή, με τα αντίστοιχα τιμολόγια.

Βάσει των ανωτέρω, σε επίπεδο χονδρικής, τόσο σε επίπεδο ζήτησης, όσο και προσφοράς, ο τερματισμός σε συνδρομητή υπηρεσίας οικιακής ζώνης δε διαφέρει καθόλου από τον τερματισμό σε οποιονδήποτε συνδρομητή κινητής.

Υπό το πρίσμα της ανωτέρω ανάλυσης, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι ο τερματισμός υπηρεσιών οικιακής ζώνης εμπίπτει στην χονδρική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής.

2.3.5.4 Ο τερματισμός κλήσεων VoIP πάνω από το ευρυζωνικό δίκτυο κινητής ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας;

Η ΕΕΤΤ, από την εξέταση του ως άνω θέματος σε επίπεδο λιανικής, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας μέσω πακέτων δεδομένων που κάνουν χρήση λογισμικού IP (π.χ. Skype, Viber), παρά το γεγονός ότι αποτελούν παρόμοιες υπηρεσίες, στην πράξη δεν αποτελούν ουσιαστικό υποκατάστατο των κλασικών υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας δεύτερης και τρίτης γενιάς. Συνεπώς, όπως

έχει ήδη αναφερθεί, δεν χρειάζεται να εξεταστούν περαιτέρω στο επίπεδο της χονδρικής.

Στην περίπτωση κίνησης κινητής τηλεφωνίας μέσω της χρήσης πρωτοκόλλου IP ανάλογης της περίπτωσης managed VoIP στη σταθερή τηλεφωνία, όπου ο πάροχος δικτύου παρέχει και την υπηρεσία τηλεφωνίας VoIP (π.χ. φωνή μέσω ορισμένων 3G releases ή 4G), η τηλεφωνική υπηρεσία VoIP αντιστοιχεί σε τεχνολογική επιλογή με βάση την οποία φωνητικές κλήσεις καταλήγουν στον τελικό χρήστη, και παρέχει την ίδια υπηρεσία τερματισμού με εκείνη μιας τυπικής υπηρεσίας τηλεφωνίας, με μεταγωγή μέσω κυκλωμάτων.

Επί του παρόντος, οι πάροχοι δικτύων κινητής δεν προσφέρουν ολοκληρωμένη υπηρεσία VoIP πάνω από τα δίκτυα δεδομένων τρίτης γενιάς και η ΕΕΤΤ δεν έχει κάποια ένδειξη ότι θα προχωρήσουν σε ανάπτυξη και εμπορική διάθεση τέτοιων υπηρεσιών εντός του χρονικού ορίζοντα της παρούσας ανάλυσης.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι υπηρεσίες VoIP πάνω από το δίκτυο δεδομένων κινητής δεν θα επηρεάσουν την αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων κατά τη διάρκεια ισχύος της παρούσας ανάλυσης.

2.3.5.5 Η ιδιο-παροχή τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας;

Η ΕΕΤΤ εξέτασε κατά πόσον η ιδιο-παροχή τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες κινητής (δηλ. ο τερματισμός κλήσεων on-net) θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον ορισμό της αγοράς χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η ιδιο-παροχή τερματισμού αποτελεί τμήμα της ίδιας σχετικής αγοράς προϊόντων με την εξωτερική παροχή τερματισμού (δηλ. τον τερματισμό κλήσεων off-net). Το παραπάνω εδράζεται στο γεγονός ότι οι πάροχοι κινητής μπορούν εύκολα να μεταπηδήσουν σε σύντομο χρονικό διάστημα από την ιδιο-παροχή στην off-net παροχή τερματισμού κλήσεων. Λόγω της υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς μεταξύ της εσωτερικής και εξωτερικής παροχής τερματισμού κλήσεων, η ΕΕΤΤ συμπεριλαμβάνει την ιδιο-παροχή τερματισμού στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας.

2.3.5.6 Σχετική γεωγραφική αγορά

Η σχετική γεωγραφική αγορά αντιστοιχεί στην περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην προσφορά και τη ζήτηση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, και όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι επαρκώς

ομοιογενείς, και η οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές κυρίως περιοχές διότι στις εν λόγω περιοχές οι συνθήκες του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά. Βάσει του ορισμού αυτού, κατά την άποψη της ΕΕΤΤ, η σχετική γεωγραφική αγορά για τις υπηρεσίες τερματισμού φωνητικών κλήσεων συμπίπτει με το σύνολο της ελληνικής επικράτειας διότι:

- Η κατασκευή και λειτουργία των δικτύων και η παροχή των υπηρεσιών υπόκειται στις ίδιες ειδικές άδειες που καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και στο ευρύτερο νομοθετικό πλαίσιο που αφορά πάλι το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.
- Τα υπάρχοντα δίκτυα κινητής καλύπτουν ομοειδώς όλη την ελληνική επικράτεια.
- Η εμπορική (τιμολογιακή και διαφημιστική) πολιτική των ΠΔΚ δεν διαφοροποιείται από περιοχή σε περιοχή μέσα στην ελληνική επικράτεια.
- Οι ΠΔΚ σε άλλα Κράτη Μέλη δεν αποτελούν εναλλακτική πηγή προσφοράς για αυτούς που επιθυμούν την πρόσβαση σε επίπεδο λιανικής ή χονδρικής, ιδίως εν όψει της ανάγκης ανάπτυξης ενός δικτύου κινητής όπου θα τερματίζεται η κλήση.
- Αρκετοί παράγοντες της προσφοράς εμποδίζουν τους ξένους παρόχους από το να δημιουργήσουν δίκτυα τερματισμού κινητής αποτελεσματικά και άμεσα στην Ελλάδα συμπεριλαμβανομένης, παραδείγματος χάριν, της ύπαρξης σημαντικού κόστους επένδυσης καθώς και τη διαθεσιμότητα του φάσματος.

2.3.5.7 Συμπέρασμα Ορισμού Χονδρικής Αγοράς

Η ΕΕΤΤ καταλήγει στο αρχικό συμπέρασμα ότι η σχετική χονδρική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής είναι μία αγορά ανά δίκτυο, περιλαμβάνει τον χονδρικό τερματισμό σε δίκτυα δεύτερης και τρίτης γενιάς, τον χονδρικό τερματισμό για υπηρεσίες Homezone καθώς και την ιδιοπαροχή. Τέλος το γεωγραφικό εύρος της αγοράς είναι ολόκληρη η Ελληνική επικράτεια.

2.3.5.8 Συμπεράσματα

Διαπιστώνεται ότι υφίσταται χωριστή αγορά χονδρικής για τον τερματισμό κλήσεων στο δίκτυο κάθε ΠΔΚ στην Ελλάδα, συγκεκριμένα της Cosmote, της Vodafone, και της Wind. Το γεωγραφικό εύρος κάθε αγοράς είναι η Ελληνική επικράτεια.

2.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ

Έχοντας ήδη ορίσει την σχετική αγορά προϊόντων τερματισμού των φωνητικών κλήσεων σε ξεχωριστά κινητά δίκτυα, η ΕΕΤΤ υποχρεούται να διεξάγει ανάλυση σχετικά με το εάν οι εν λόγω αγορές είναι επαρκώς ανταγωνιστικές και συγκεκριμένα εάν κάποια επιχείρηση ή επιχειρήσεις κατέχουν ΣΙΑ (Σημαντική Ισχύ στην Αγορά) στις σχετικές αγορές. Στη σκέψη 27 του Προοιμίου της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, ορίζεται ότι μια σχετική αγορά δεν είναι επαρκώς ανταγωνιστική “όταν υπάρχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις με σημαντική ισχύ στην αγορά”. Το Άρθρο 14 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, το οποίο αντανάκλα την υπάρχουσα νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Πρωτοδικείου, ορίζει ότι: “Μια επιχείρηση θεωρείται ότι κατέχει σημαντική ισχύ στην αγορά εφόσον, είτε ατομικά είτε σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, ευρίσκεται σε θέση ισοδύναμη προς δεσπόζουσα θέση, ήτοι σε θέση οικονομικής ισχύος που της επιτρέπει να συμπεριφέρεται, σε σημαντικό βαθμό, ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες και, τελικά, τους καταναλωτές”.

Επιπλέον, εάν μία επιχείρηση έχει σημαντική ισχύ σε μία συγκεκριμένη αγορά (πρώτη αγορά), είναι δυνατόν να οριστεί ως έχουσα σημαντική ισχύ και σε μία στενά συνδεδεμένη με αυτήν αγορά (δεύτερη αγορά), εάν οι δεσμοί μεταξύ των δύο αγορών είναι τέτοιοι ώστε να είναι δυνατή η εκμετάλλευση της ισχύος στην πρώτη αγορά στο πλαίσιο της δεύτερης αγοράς, με αποτέλεσμα την ενδυνάμωση της θέσης ισχύος της επιχείρησης στην αγορά. Κατά συνέπεια, είναι δυνατόν να ληφθούν στη δεύτερη αγορά επανορθωτικά μέτρα με στόχο την αποτροπή της εκμετάλλευσης αυτής σύμφωνα με τα άρθρα 9, 10, 11 και 13 της Οδηγίας 2002/19/ΕΚ (οδηγία για την πρόσβαση) και, εάν τα εν λόγω μέτρα αποδειχθούν ανεπαρκή, είναι δυνατόν να επιβληθούν επανορθωτικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας 2002/22/ΕΚ (οδηγία για την καθολική υπηρεσία).¹⁴

Σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο, όπως τροποποιηθείσα ισχύει, η ΕΕΤΤ καλείται να αξιολογήσει τη ΣΙΑ σύμφωνα με το Κοινοτικό δίκαιο και να λάβει υπόψη «στο μέγιστο δυνατό βαθμό» τις Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ.¹⁵ Τα κριτήρια που θεωρούνται ως τα πιο καθοριστικά στο ζήτημα της ύπαρξης ΣΙΑ στη σχετική αγορά

¹⁴ Οδηγία Πλαίσιο, Άρθρο 14(3), το οποίο αντικαταστάθηκε δυνάμει της παραγράφου (16) του άρθρου 1 «Τροποποιήσεις στην Οδηγία 2002/21/ΕΚ (οδηγία πλαίσιο) της Οδηγίας 2009/140/ΕΚ.

¹⁵ Οδηγία Πλαίσιο, Άρθρο 16(1), όπως αυτό αντικαταστάθηκε δυνάμει της παραγράφου (18) του άρθρου 1 «Τροποποιήσεις στην Οδηγία 2002/21/ΕΚ (οδηγία πλαίσιο), της Οδηγίας 2009/140/ΕΚ

προϊόντων τερματισμού των φωνητικών κλήσεων σε ξεχωριστά κινητά δίκτυα, περιλαμβάνουν τα εξής:

- Μεριδία αγοράς
- Ύπαρξη φραγμών εισόδου και δυνητικός ανταγωνισμός
- Ισχύς επί των τιμών
- Αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς
- Ενδείξεις της συμπεριφοράς των παρόχων

2.4.1 Μεριδία Αγοράς

Τα υψηλά μερίδια αγοράς είναι συχνά αντιπροσωπευτικά της ισχύος στην αγορά. Παρόλο που ένα υψηλό μερίδιο αγοράς μόνο δεν επαρκεί για να θεμελιώσει την κατοχή σημαντικής ισχύος στην αγορά (δεσπόζουσα θέση), είναι απίθανο μια εταιρεία χωρίς σημαντικό μερίδιο της σχετικής αγοράς να κατέχει δεσπόζουσα θέση.

Όπως αναφέρεται στις Κατευθυντήριες Γραμμές, μεγάλα μερίδια αγοράς τα οποία υπερβαίνουν το 50% της σχετικής αγοράς αποτελούν ένδειξη της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης¹⁶, εκτός από εξαιρετικές περιστάσεις. Ωστόσο οι Κατευθυντήριες Γραμμές ορίζουν επίσης ότι η ύπαρξη ΣΙΑ δεν μπορεί να θεμελιωθεί μόνο στη βάση μεγάλων μεριδίων στην αγορά, με αποτέλεσμα οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (ΕΡΑ) να καλούνται να προβούν σε εκτενή ανάλυση των οικονομικών χαρακτηριστικών της σχετικής αγοράς πριν καταλήξουν σε κάποιο συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη ΣΙΑ.¹⁷

Σχετικά με την υπο εξέταση αγορά, κάθε πάροχος κινητής τηλεφωνίας είναι μονοπωλιακός (δηλαδή έχει μερίδιο αγοράς 100%) στη χονδρική παροχή τερματισμού στο δίκτυό του δεδομένου ότι δεν είναι δυνατό για οποιονδήποτε άλλο πάροχο να τερματίσει κλήσεις στους συνδρομητές του εν λόγω παρόχου.

2.4.2 Φραγμοί Εισόδου και Δυνητικός Ανταγωνισμός

Παρά το απόλυτο μερίδιο αγοράς (100%) στην παροχή χονδρικών υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων, οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας μπορούν θεωρητικά να αντιμετωπίσουν ανταγωνιστικές πιέσεις, εάν είναι εφικτή η είσοδος νέων παρόχων στην αγορά. Η απειλή εισόδου στην αγορά, είτε μακροπρόθεσμα είτε για ένα σύντομο χρονικό διάστημα, είναι ένας από τους βασικούς ανταγωνιστικούς

¹⁶ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, Παράγραφος 75.

¹⁷ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, Παράγραφος 78.

περιορισμούς, τουλάχιστον όπου η είσοδος αυτή είναι πιθανή (και όχι υποθετική), έγκαιρη και ουσιαστική. Οι υπό εξέταση αγορές μπορούν, στη θεωρία, να υπόκεινται σε κάποιον αποτελεσματικό ανταγωνιστικό περιορισμό εάν οι φραγμοί εισόδου είναι επαρκώς χαμηλοί.

Οι φραγμοί εισόδου δύνανται να ανήκουν σε μία από τις ακόλουθες δύο κατηγορίες: (α) διαρθρωτικοί φραγμοί εισόδου και (β) νομοθετικοί-κανονιστικοί φραγμοί εισόδου. Διαρθρωτικοί φραγμοί εισόδου υφίστανται σε περιπτώσεις όπου η φύση της τεχνολογίας σε συνδυασμό με τα σχετικά κόστη που συνεπάγεται η εφαρμογή της και/ή το επίπεδο της ζήτησης υπηρεσιών είναι τέτοια που οδηγούν σε διαφορετικές συνθήκες/ ασύμμετρους όρους μεταξύ υφιστάμενων και νεοεισερχόμενων φορέων, παρεμποδίζοντας ή αποκλείοντας την είσοδο των τελευταίων στην αγορά. Οι νομοθετικοί-κανονιστικοί φραγμοί εισόδου απορρέουν από νομοθετικά, διοικητικά ή άλλου είδους κρατικά μέτρα τα οποία έχουν άμεσο αντίκτυπο στους όρους εισόδου ή/ και τοποθέτησης φορέων εκμετάλλευσης στη σχετική αγορά.

Η περιορισμένη διαθεσιμότητα του φάσματος, μαζί με την αποδοχή του ότι η πιθανότητα μελλοντικής εισόδου παρόχου δικτύου κινητής είναι επίσης ιδιαίτερα μικρή για εμπορικούς λόγους (συγκεκριμένα οι απαιτούμενες οικονομίες κλίμακος σε μία ώριμη Ελληνική αγορά, τα υψηλά-μη ανακτήσιμα κόστη που απαιτούνται για την έναρξη παροχής υπηρεσιών (sunk costs), το αναγκαίο χρονικό διάστημα για την εγκατάσταση ενός παρόχου κινητής) καταδεικνύουν ότι η είσοδος στην αγορά ενός νέου παρόχου δικτύου κινητής είναι απίθανη. Ακόμη και αν ένας πάροχος δικτύου κινητής ή ένας MVNO επρόκειτο να εισέλθει στην αγορά, η είσοδος αυτή δεν θα σήμαινε ότι τα υπάρχοντα επιχειρηματικά μοντέλα για την τιμολόγηση του τερματισμού κλήσεων σε κινητά – που βασίζονται στην αρχή «ο καλών πληρώνει» – θα τροποποιούνταν. Επομένως, η είσοδος αυτή δεν θα είχε απαραίτητα κάποια επίδραση στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε διακριτά κινητά δίκτυα.

Επιπρόσθετα στο πλαίσιο του τερματισμού κλήσεων κινητής, υπάρχει ένας απόλυτος φραγμός εισόδου που αντιμετωπίζουν όσοι προμηθεύονται χονδρικά τερματισμό κλήσεων κινητής, δηλαδή η πρόσβαση στους τελικούς συνδρομητές από τον πάροχο που ελέγχει το τερματικό σημείο του τελικού χρήστη. Βάσει των γνώσεων της ΕΕΤΤ σχετικά με υπάρχουσες ή υπό ανάπτυξη τεχνολογικές εξελίξεις, δε φαίνεται να υπάρχουν βιώσιμες εναλλακτικές που να επιτρέπουν σε οποιονδήποτε πάροχο, εκτός από τον πάροχο δικτύου κινητής που ελέγχει το τερματικό σημείο του τελικού χρήστη, να τερματίζει φωνητικές κλήσεις σε συνδρομητές του, με τις οποίες να μπορεί να παρακαμφθεί ο τεχνολογικός περιορισμός που καθιστά τον τερματισμό σε

οποιοδήποτε δίκτυο μη διεκδικήσιμο από άλλους υπάρχοντες ή νέους παρόχους. Στο βαθμό που υλοποιούνταν τέτοιες τεχνολογικές εναλλακτικές στο μέλλον, η αποτελεσματικότητά τους θα εξαρτάτο με τη σειρά της από το βαθμό στον οποίο οι συνδρομητές κινητών παραμένουν σχετικά αδιάφοροι για τα υψηλά τέλη τερματισμού κλήσεων σε κινητά.

2.4.3 Ισχύς επί των τιμών

Η δυνατότητα ενός παρόχου να ασκεί ισχύ επί των τιμών συνήθως αποτελεί ισχυρή ένδειξη του ότι ο πάροχος έχει σημαντική ισχύ στην αγορά σε σχέση με τις εν λόγω υπηρεσίες. Οι ισχύουσες τιμές τερματισμού των παρόχων δικτύων κινητής ρυθμίζονται από την ΕΕΤΤ. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ωστόσο, ότι εάν δεν υπήρχε ρύθμιση, οι πάροχοι δικτύων κινητής θα είχαν ισχύ επί των τιμών στις διαπραγματεύσεις τους με άλλους παρόχους, δεδομένου του ορισμού της αγοράς τερματισμού σε κινητά δίκτυα ανά μεμονωμένο δίκτυο, όπου κάθε πάροχος κινητού δικτύου βρίσκεται σε μονοπωλιακή θέση κατά την παροχή υπηρεσιών τερματισμού στο δίκτυο του.

Ένδειξη της ανωτέρω ισχύος αποτελεί και η συμπεριφορά των ΠΔΚ προ ρύθμισης, όπως αναλυτικά παρουσιάζεται στην υπο-ενότητα 2.4.5.1. Συγκεκριμένα, στην προαναφερθείσα παράγραφο φαίνεται ότι οι ΠΔΚ, προ ρύθμισης, είχαν μειώσει τα τέλη τερματισμού τους από σταθερό σε κινητό μόνο λόγω της πίεσης που ασκήθηκε από την ΕΕΤΤ, επιδιώκοντας την μεγιστοποίηση των εσόδων τους μέσω μιας χρέωσης ελάχιστης διάρκειας. Αντίστοιχα, τα τέλη τερματισμού από κινητό σε κινητό κατά την ίδια περίοδο, ξεκίνησαν με το μοντέλο bill-and-keep, ενώ στη συνέχεια παρουσίασαν αυξανόμενη τάση.

2.4.4 Αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη

Η ύπαρξη αντισταθμιστικής αγοραστικής δύναμης διαπιστώνεται όταν ένας συγκεκριμένος αγοραστής ενός προϊόντος ή υπηρεσίας δύναται να επηρεάσει την τιμή που χρεώνεται για το προϊόν ή την υπηρεσία αυτή από τον προμηθευτή του. Η πίεση στον προμηθευτή μπορεί να ασκηθεί εάν ο αγοραστής μπορεί να θέσει μια αξιόπιστη απειλή ως προς την αγορά των υπηρεσιών εν όψει μιας απόφασης αύξησης των τιμών ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που πωλείται.

Πέραν των δυνατοτήτων τεχνολογικής παράκαμψης, υποστηρίζεται ότι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος άσκησης ανταγωνιστικής πίεσης στα τέλη τερματισμού κλήσεων σε κινητά είναι μέσω της αυξημένης ευαισθητοποίησης των καταναλωτών για τις τιμές. Παρά το γεγονός ότι η σχετική αγορά που εξετάζεται είναι μια αγορά

χονδρικής, είναι κρίσιμη η ευαισθητοποίηση των τελικών χρηστών για τις τιμές, δεδομένου ότι είναι σε θέση να απαιτούν χαμηλότερα τέλη τερματισμού από τους παρόχους που τους προσφέρουν την εκκίνηση των υπηρεσιών επικοινωνιών. Εντούτοις, η δυνατότητα των πελατών να ασκήσουν αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη σε μονοπωλιακούς παρόχους πρέπει να εκτιμηθεί εν όψει της υφιστάμενης μεθοδολογίας χρέωσης «ο καλών πληρώνει», η οποία τείνει να καταστήσει τους καλούμενους σχετικά αδιάφορους για τα τέλη τερματισμού χονδρικής, και δεδομένης της φορητότητας αριθμών κινητής τηλεφωνίας έχει ενισχυθεί η αδιαφορία των καλούντων σχετικά με τις τιμές. Επιπρόσθετα, η ΕΕΤΤ υπενθυμίζει ότι οι μειώσεις στα τέλη τερματισμού χονδρικής δεν μεταφέρονται απαραίτητα στον τελικό χρήστη από τον πάροχο του δικτύου που εκκινεί την κλήση.

Η αγοραστική ισχύς μπορεί να ασκηθεί στους ΠΔΚ που πωλούν υπηρεσίες τερματισμού χονδρικής από τους παρόχους δικτύων σταθερής (ΠΔΣ) και από άλλους ΠΔΚ οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην αγορά.

Για όλους τους παρόχους δικτύων κινητής, ο μεγαλύτερος αγοραστής από τους παρόχους δικτύων σταθερής (ΠΔΣ) είναι ο δεσπόζων φορέας εκμετάλλευσης (ΟΤΕ). Αγοράζει περίπου τις 23%¹⁸ από τις υπηρεσίες τερματισμού των ΠΔΚ. Ο ΟΤΕ, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, θα μπορούσε να είναι σε θέση να ασκήσει την αγοραστική ισχύ του στους παρόχους δικτύων κινητής. Εντούτοις, η ισχύς αυτή δεν μπορεί να ασκηθεί στην πράξη, δεδομένου ότι στον ΟΤΕ έχουν επιβληθεί ρυθμιστικές υποχρεώσεις στην αγορά εκκίνησης κλήσεων.

Αναφορικά με άλλους παρόχους δικτύων σταθερής, το ποσοστό των κλήσεων που εκκινούν από αυτούς συνολικά είναι περίπου 12%¹⁹. Δεδομένου του μικρού ποσοστού των κλήσεων που εκκινούν από αυτούς, η πίεση επί του παρόντος περιορίζεται και δεν επαρκεί από μόνη της για να μειώσει τα τέλη τερματισμού σταθερού προς κινητό σε ανταγωνιστικό επίπεδο.

Θεωρητικά ένας πάροχος που επιθυμεί να ασκήσει αντισταθμιστική αγοραστική ισχύ προς ένα ΠΔΚ (που παρέχει υπηρεσίες τερματισμού) έχει διάφορες δυνατότητες συμπεριφοράς στη διάθεσή του, όπως π.χ.

- άρνηση να παράσχει στον ΠΔΚ πρόσβαση στο δίκτυό του

¹⁸ Σύμφωνα με στοιχεία του 2011

¹⁹ Σύμφωνα με στοιχεία του 2011

- παρεμπόδιση της διαπραγμάτευσης των τελών τερματισμού κινητής στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης άλλων θεμάτων που ενδιαφέρουν τον ΠΔΚ
- άρνηση πληρωμής μέρους ή του συνόλου των τελών τερματισμού που ζητά ο ΠΔΚ
- αύξηση των τελών τερματισμού που πρέπει να πληρώσει ο ΠΔΚ για τον τερματισμό κίνησης στο δίκτυο του εν λόγω παρόχου
- αύξηση τιμών λιανικής για κλήσεις προς τον ΠΔΚ

Κάθε μία από αυτές τις μορφές συμπεριφοράς μπορεί να αξιολογηθεί ως προς

- την πιθανότητά της: είναι πιθανό/απίθανο ο πάροχος να υιοθετήσει μία τέτοια συμπεριφορά
- την αποτελεσματικότητά της: θα μπορούσε μια τέτοια συμπεριφορά εκ μέρους του παρόχου να περιορίσει την ελευθερία του ΠΔΚ να ορίσει υπερβολικά τέλη τερματισμού

Σύμφωνα με όσα έχουν αναφερθεί ανωτέρω και με βάση τις συνθήκες της ελληνικής αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι εν λόγω συμπεριφορές έχουν περιορισμένες πιθανότητες να εμφανισθούν και ακόμα και εάν παρατηρηθούν κατά την εκτίμηση της ΕΕΤΤ δεν θα επιτύχουν να περιορίσουν την ελευθερία του ΠΔΚ να ορίσει υπερβολικά τέλη τερματισμού.

Συγκεκριμένα:

- Οι υποχρεώσεις που έχουν επιβληθεί σε άλλους παρόχους σχετικά με την παροχή πρόσβασης για τις υπηρεσίες που εμπίπτουν σε αγορές στις οποίες έχουν κριθεί ως ΣΙΑ καθιστούν αδύνατη την άρνηση από μέρους τους να παράσχουν σε κάποιο ΠΔΚ πρόσβαση στο δίκτυό τους.
- Η δυνατότητα παρεμπόδισης της διαπραγμάτευσης των τελών τερματισμού κινητής, στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης άλλων θεμάτων που ενδιαφέρουν έναν ΠΔΚ εξαρτάται από το μέγεθος του παρόχου που προτίθεται να προβεί σε τέτοιου είδους συμπεριφορά. Πάροχοι μικρού μεγέθους δεν είναι σε θέση να συμπεριφερθούν κατά τέτοιο τρόπο επειδή πωλούν μικρό αριθμό υπηρεσιών στους ΠΔΚ. Κάποιοι άλλοι πάροχοι, όπως ο εγκατεστημένος φορέας εκμετάλλευσης, μπορεί να προσπαθήσει να υιοθετήσει μία τέτοια συμπεριφορά. Παρόλα αυτά οι ρυθμιστικές υποχρεώσεις στις οποίες υπόκειται σε συνδυασμό με τον έλεγχο που ασκείται από πλευράς ΕΕΤΤ θα τον αποτρέψουν από τέτοιου είδους συμπεριφορές.

- Η άρνηση πληρωμής μέρους ή του συνόλου των τελών τερματισμού που ζητά ο ΠΔΚ, εκκινεί νομικές διαδικασίες και επομένως τέτοιου είδους συμπεριφορές είναι απίθανο να περιορίσουν το τέλος τερματισμού που εφαρμόζει ένας ΠΔΚ.
- Δεδομένου ότι οι άλλοι πάροχοι υπόκεινται σε έλεγχο τιμών αναφορικά με τα τέλη τερματισμού τους, η αύξηση των τελών τερματισμού που πρέπει να πληρώσει ένας ΠΔΚ για τον τερματισμό κίνησης στο δίκτυο κάποιου άλλου παρόχου θεωρείται αδύνατη.
- Η εμπειρία έχει δείξει ότι, η αύξηση των τιμών λιανικής για κλήσεις προς τον ΠΔΚ που μπορεί να εφαρμοστεί από κάποιο πάροχο προκειμένου να καλυφθεί το ύψος του τέλους τερματισμού δεν περιορίζει τους ΠΔΚ, δεδομένης της αρχής «ο καλών πληρώνει» που καθιστά τους τελικούς χρήστες «αδιάφορους» ως προς το ύψος των τιμών που πληρώνουν αυτοί που τους καλούν.

Αναφορικά με τις ανταγωνιστικές πιέσεις που προέρχονται από ενέργειες των λιανικών πελατών των παρόχων δικτύων κινητής μπορεί να γίνει διαχωρισμός μεταξύ δύο ειδών πιέσεων, οι οποίες δύνανται να περιορίσουν τους ΠΔΚ από το να θέσουν τα τέλη τερματισμού πάνω από ένα ανταγωνιστικό επίπεδο:

- **Οι πελάτες ασκούν πίεση μέσω της αρχικής επιλογής δικτύου** όταν επιλέγουν τους προμηθευτές για συνδεδεμένες (bundled) υπηρεσίες. Εντούτοις, μπορεί να υποστηριχθεί ότι αυτό θα ασκούσε πίεση μόνο εάν ο συνδρομητής αξιολογούσε ως σημαντικότερα τα έξοδα των άλλων από τα δικά του έξοδα και θα απαιτούσε έναν υψηλό βαθμό επίγνωσης των απόλυτων και σχετικών τιμών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα και με τα αναφερόμενα στην Αιτιολογική Έκθεση (EC Explanatory Memorandum on Relevant Markets) τέτοιου είδους ανταγωνιστικές πιέσεις ασκούνται εάν οι χρήστες κινητών τηλεφώνων αφιερώνουν επαρκή προσοχή στη λήψη κλήσεων τόσο ώστε το κόστος των εισερχομένων κλήσεων για τον καλούντα, να επηρεάζουν την επιλογή τους ως προς τον παρόχο. Προκειμένου αυτό να ασκεί κάποιο περιορισμό στα τέλη τερματισμού είναι αναγκαίο ο παράγων αυτός να είναι εξ ίσου σημαντικός για τους χρήστες όσο η τιμή άλλων υπηρεσιών, όπως των εξερχομένων κλήσεων, του παγίου τέλους συνδρομής κλπ. Στο σύστημα «ο καλών πληρώνει» (CPP) ο καλών συνδρομητής πληρώνει την κλήση και ο καλούμενος δεν πληρώνει. Επομένως, δεν υπάρχει άμεση σχέση ανάμεσα στα τέλη που επιβάλλονται και στην ζήτηση για την σχετική υπηρεσία από τον χρήστη του κινητού δικτύου που δέχεται την κλήση. Οι

κινητοί συνδρομητές έχουν επιδείξει πολύ μικρή ευαισθησία ως προς το πόσο κοστίζει σε άλλους να τους καλέσουν.

- **Οι «κλειστές ομάδες χρηστών»** μπορούν να ασκήσουν αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη όταν τα μέλη μιας τέτοιας ομάδας κάνουν τόσες πολλές κλήσεις μεταξύ τους ώστε οι «εσωτερικές» αυτές κλήσεις της ομάδας να αποτελούν μεγάλο τμήμα του λογαριασμού τους. Εάν ένας ΠΔΚ ανεβάσει τα τέλη τερματισμού και ως συνέπεια τις τιμές εισερχομένων κλήσεων, τα μέλη της κλειστής ομάδας θα μπορούσαν να αλλάξουν ΠΔΚ προκειμένου να επωφεληθούν από χαμηλότερες τιμές κλήσεων on-net. Όμως οι ΠΔΚ έχουν τη δυνατότητα να διαφοροποιούν τις χρεώσεις στις διάφορες κατηγορίες χρηστών και (μέσω της χρήσης τελών on-net) να προσφέρουν εκπτώσεις σε κλειστές ομάδες χρηστών για κλήσεις σε ορισμένους κινητούς αριθμούς κλπ. Η εταιρία κινητής ενθαρρύνει την εντατική χρήση του δικτύου της μέσω των on-net κλήσεων. Προφανώς, αυτό το είδος ομαδοποίησης πελατών θα έπρεπε κατά κανόνα να καθιστά την ομάδα ή τα μέλη αυτής πιο ευαίσθητα σχετικά με τις τιμές των υπηρεσιών τερματισμού. Εντούτοις, μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν εμπειρικά στοιχεία ότι αυτές οι κλειστές ομάδες χρηστών είχαν την επιδιωκόμενη επίδραση στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τις τιμές.

2.4.5 Ενδείξεις της συμπεριφοράς των παρόχων

Σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 1, εδάφιο α του Ν. 4070/2012 (το οποίο επαναλαμβάνει κατ' ουσία το άρθρο 14 παρ. 2 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως τροποποιηθείσα ισχύει), «Μια επιχείρηση θεωρείται ότι κατέχει σημαντική ισχύ σε μια αγορά, εφόσον ατομικά ή σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, βρίσκεται σε θέση ισοδύναμη προς δεσπόζουσα, δηλαδή βρίσκεται σε θέση οικονομικής ισχύος που της επιτρέπει να συμπεριφέρεται, σε σημαντικό βαθμό, ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες και τους καταναλωτές». Θεωρείται ότι η δεσπόζουσα θέση ή η ΣΙΑ, μπορεί να εντοπισθεί καλύτερα μέσω της ικανότητας ενός φορέα να προβαίνει με επιτυχία σε πρακτικές που βλάπτουν τον ανταγωνισμό, οι οποίες δεν μπορούν να περιοριστούν από τις ανεξάρτητες ενέργειες των ανταγωνιστών, των πελατών ή των καταναλωτών. Η Κοινοτική νομολογία υποστηρίζει την άποψη αυτή.²⁰ Ελλείψει ρύθμισης των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα, είναι δυνατή μια σειρά πρακτικών που βλάπτουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό και συγκεκριμένα:

²⁰ *Hilti AG v. Commission* [1991] ECR II-1439, παρ. 93.

Υπερβολική τιμολόγηση (excessive pricing) των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα, η οποία, είτε καθορίζεται με αναφορά στο πραγματικό κόστος που απαιτείται για την παροχή της υπηρεσίας, είτε με αναφορά σε συγκριτικές καταστάσεις (benchmark) που εφαρμόζονται από παρόχους σε άλλα κράτη.

Διακριτική τιμολόγηση (discriminatory pricing) για την πραγματοποίηση κλήσεων εντός δικτύου στο δίκτυο ενός ΠΔΚ σε σύγκριση με την πραγματοποίηση κλήσεων εκτός δικτύου, όπου η διαφοροποίηση στις χρεώσεις δεν οφείλεται σε κάποια εξοικονόμηση κόστους ή σε συγκεκριμένες οικονομίες κλίμακας. Η διάκριση αυτή έχει επίσης εφαρμογή στην περίπτωση πραγματοποίησης κλήσεων από σταθερό σε κινητό. Συγκεκριμένα όταν ο σταθερός πάροχος δεν χρεώνεται με το ίδιο τέλος για το τερματισμό μιας κλήσης από σταθερό σε κινητό σε σχέση με το τερματισμό μιας κλήσης από κινητό σε κινητό.

Συμπίεση τιμών (price squeeze), η οποία δύναται να προκύψει από την παροχή υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων σε κινητά όπου τα λιανικά τέλη είναι χαμηλότερα από τα τέλη τερματισμού.

Εντούτοις, αυτές οι πρακτικές που βλάπτουν τον ανταγωνισμό θα πρέπει να εξετασθούν στο πλαίσιο της ιστορικής τάσης των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα στην Ελλάδα.

2.4.5.1 Ιστορική τάση των τελών τερματισμού

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται η διαχρονική μεταβολή των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα.

Διαχρονική μεταβολή των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα έως τη λήψη απόφασης από την ΕΕΤΤ σχετικά με τον Ορισμό Αγοράς Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητών επικοινωνιών, καθορισμός επιχειρήσεων με σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά και υποχρεώσεις αυτών²¹

²¹ ΑΠ ΕΕΤΤ 392/017/22.6.06, ΦΕΚ (1016/28.07.06), ΑΠ ΕΕΤΤ 410/37/15.11.06, ΦΕΚ (1739/29.11.06) και ΑΠ 498/046/15-10-2008, (ΦΕΚ 2260/Β/5-11-2008)

Πίνακας 4: Τέλη τερματισμού από σταθερό σε κινητό (σε eurocents)

	01/2001	01/2002	02/2003	10/03	01/04	10/04	06/06		
Vodafone	27	21 ²²	19 ²³	17,5 ²⁴	17 ²⁵	14,5 ²⁶	12 ²⁷		
	01/2001	03/2001	07/2002	02/2003	10/03	01/04	10/04	06/06	
COSMOTE	27	23,48	18 ²⁸	18 ²⁹	17 ³⁰	17 ³¹	14,5 ³²	12 ³³	
	01/2001	05/2002	08/2002	07/2003	10/03	01/04	04/04	10/04	06/06
WIND	27	25	23 ³⁴	21 ³⁵	20 ³⁶	20 ³⁷	18 ³⁸	15 ³⁹	12,5 ⁴⁰
	07/2002	02/2003	01/2004	10/04	06/06				
Q-telecom	25	21 ⁴¹	23 ⁴²	19,5 ⁴³	17 ⁴⁴				

²² 60" ελάχιστη χρέωση

²³ 42" ελάχιστη χρέωση

²⁴ 33" ελάχιστη χρέωση

²⁵ 30" ελάχιστη χρέωση

²⁶ 30" ελάχιστη χρέωση

²⁷ 30" ελάχιστη χρέωση

²⁸ Συν 5 call set up

²⁹ 32" ελάχιστη χρέωση

³⁰ 33" ελάχιστη χρέωση

³¹ 30" ελάχιστη χρέωση

³² 30" ελάχιστη χρέωση

³³ 30" ελάχιστη χρέωση

³⁴ 60" ελάχιστη χρέωση

³⁵ 60" ελάχιστη χρέωση

³⁶ 32" ελάχιστη χρέωση

³⁷ 30" ελάχιστη χρέωση

³⁸ 30" ελάχιστη χρέωση

³⁹ 30" ελάχιστη χρέωση

⁴⁰ 30" ελάχιστη χρέωση

⁴¹ 60" ελάχιστη χρέωση

⁴² 30" ελάχιστη χρέωση

⁴³ 30" ελάχιστη χρέωση

⁴⁴ 30" ελάχιστη χρέωση

Πίνακας 5: Τέλη τερματισμού από κινητό σε κινητό (σε euro)

	01/01/2002	07/01/2002	02/01/2003	02/2003	1/10/2004	6/2006 ⁴⁶
					45	
Vodafone ⁴⁷	0.1	0.16	0.18	0.19 ⁴⁸	0,145	0,12
COSMOTE ⁴⁹	0.1	0.16	0.18	0.18 ⁵⁰	0,145	0,12
WIND ⁵¹	0.1	0.16	0.18	0.20 ⁵²	0,15	0,125
Q-Telecom ⁵³	0.25 ⁵⁴	0.25	0.25	0.21 ⁵⁵	0,195	0,17

Διαχρονική μεταβολή των τελών τερματισμού (από σταθερό και κινητό) σε κινητά δίκτυα μετά τη λήψη της απόφασης της ΕΕΤΤ σχετικά με τον Ορισμό αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητών επικοινωνιών, καθορισμός επιχειρήσεων με σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά και υποχρεώσεις αυτών⁵⁶

Πίνακας 6: Τέλη τερματισμού σε κινητό (σε euro)

Πάροχος	Τέλη τερματισμού (€/λεπτό) από κινητά και σταθερά ⁵⁷						
	1/1/2007	1/6/2007	1/2/2008	1.1.2009-31/12/2009	1.1.2010-31/12/2010	1/1/2011	
COSMOTE	0,1174	0,1067	0,0989	0,0786	0,0624	0,0495	
VODAFONE	0,1174	0,1071	0,0991	0,0786	0,0624	0,0495	
WIND	0,1259	0,1171	0,1041	0,0786	0,0624	0,0495	

⁴⁵ Ελάχιστη χρέωση – 30 δευτερόλεπτα

⁴⁶ Ελάχιστη χρέωση – 30 δευτερόλεπτα

⁴⁷ Ελάχιστη χρέωση – 42 δευτερόλεπτα

⁴⁸ Η Cosmote και η Wind διαφωνούν με αυτό το τέλος.

⁴⁹ Ελάχιστη χρέωση – 32 δευτερόλεπτα.

⁵⁰ Η Vodafone και η Wind διαφωνούν με αυτό το τέλος.

⁵¹ Ελάχιστη χρέωση – 60 δευτερόλεπτα.

⁵² Η Vodafone και η Cosmote διαφωνούν με αυτό το τέλος.

⁵³ Δεν υπάρχει ελάχιστη χρέωση.

⁵⁴ Από 19/06/2002.

⁵⁵ Το τέλος έχει γίνει αποδεκτό από τους άλλους τρεις παρόχους.

⁵⁶ ΑΠ ΕΕΤΤ 392/017/22.6.06, ΦΕΚ [1016/28.07.06] και ΑΠ ΕΕΤΤ 410/37/15.11.06, ΦΕΚ [1739/29.11.06], 498/046/15-10-2008

⁵⁷ Δεν υπάρχει ελάχιστη χρέωση, αλλά χρέωση ανά δευτερόλεπτο από το πρώτο δευτερόλεπτο

Οι Ελληνικοί ΠΔΚ έχουν μειώσει τα τέλη τερματισμού τους για κλήσεις από σταθερό σε κινητά τα τελευταία χρόνια, όπως και οι περισσότεροι αντίστοιχοι Ευρωπαϊκοί ΠΔΚ. Ο Πίνακας 4 και ο Πίνακας 6 δείχνει την τάση των τελών τερματισμού από σταθερό σε κινητό της Cosmote, της Vodafone και της Wind από το 2001 μέχρι τον Απρίλιο του 2012. Συγκεκριμένα, η Cosmote και η Vodafone, οι οποίες ορίστηκαν ως έχουσες ΣΙΑ στην εθνική αγορά διασύνδεσης, μείωσαν τα τέλη τους από 23 Ευρωλεπτά και 21 Ευρωλεπτά αντίστοιχα στο πρώτο εξάμηνο του 2002 σε 18 και 19 Ευρωλεπτά ανά λεπτό μέχρι το τέλος του 2003. Η Wind, αν και δεν είχε οριστεί ως έχουσα ΣΙΑ στην εθνική αγορά διασύνδεσης μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 2003, επίσης μείωσε τις χρεώσεις της κατά την περίοδο αυτή, από 25 σε 23 Ευρωλεπτά, ενώ προχώρησε σε νέα μείωση τον Ιούλιο του 2003 με αποτέλεσμα τα νέα τέλη διασύνδεσης για κλήσεις από σταθερά σε κινητά να διαμορφωθούν σε 21 Ευρωλεπτά. Εντούτοις, η μείωση κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2002 συνοδεύτηκε από τη θέσπιση ελάχιστης χρέωσης για κλήσεις με διάρκεια λιγότερη από ένα λεπτό. Επομένως, συμπεραίνεται ότι οι ΠΔΚ έχουν μειώσει τα τέλη τερματισμού τους από σταθερό σε κινητό μόνο λόγω της πίεσης που ασκήθηκε από την ΕΕΤΤ και επιπλέον επεδίωξαν να μεγιστοποιήσουν αυτά τα έσοδα μέσω μιας χρέωσης ελάχιστης διάρκειας.

Τα τέλη τερματισμού για κλήσεις από κινητό σε κινητό αντανakλούν την αντίθετη τάση από τα τέλη τερματισμού από σταθερό σε κινητό. Έως το τέλος του 2001, οι ΠΔΚ δεν χρέωναν για τερματισμό κλήσεων από κινητό σε κινητό (χρησιμοποιώντας το μοντέλο *bill and keep*). Από το 2002, τα τέλη τερματισμού από κινητό σε κινητό παρουσιάζουν μια αυξανόμενη τάση (όπως φαίνεται στον Πίνακα 5), φτάνοντας τα 18 Ευρωλεπτά στο τέλος του 2002.⁵⁸

Η ανάλυση των τελών τερματισμού από κινητό σε κινητό για την περίοδο πριν τη λήψη της απόφασης της ΕΕΤΤ ΑΠ 392/017/22.6.06, (ΦΕΚ 1016/28.07.06) σχετικά με τον Ορισμό αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητών επικοινωνιών, καθορισμός επιχειρήσεων με σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά και υποχρεώσεις αυτών (ήτοι κατά την προ ρύθμισης περίοδο) καταδεικνύει κυρίως ότι:

⁵⁸ Από την 01/02/03 η Vodafone έθεσε ως νέο τέλος τερματισμού τα 19 Ευρωλεπτά ανά λεπτό με ελάχιστη χρέωση ανά κλήση τα 42 δευτερόλεπτα. Το ισχύον τέλος της Cosmote είναι 18 Ευρωλεπτά ανά λεπτό με ελάχιστη χρέωση ανά κλήση τα 32 δευτερόλεπτα, για την TIM είναι 20 Ευρωλεπτά ανά λεπτό με ελάχιστη χρέωση τα 50 δευτερόλεπτα, και για την Q-Telecom τα 21 Ευρωλεπτά ανά λεπτό με ελάχιστη χρέωση ανά κλήση τα 60 δευτερόλεπτα.

- Αμοιβαίες συμφωνίες: Τα τέλη τερματισμού από κινητό σε κινητό ορίζονται στην Ελληνική αγορά βάσει αμοιβαίων συμφωνιών μεταξύ ΠΔΚ. Οι συμφωνίες αυτές μπορεί να οδηγούν σε πιο αποδοτικό αποτέλεσμα από το μονομερή καθορισμό τιμών, αλλά μπορεί επίσης να αποτελέσουν ένα μέσο συντονισμού (εναρμονισμένων πρακτικών), επιτρέποντας σε δύο μεγάλους παρόχους, παραδείγματος χάριν, να θέτουν υψηλά τέλη έναντι ενός μικρότερου ανταγωνιστή βάσει του όγκου της εισερχόμενης κίνησης, σε σχέση με την εξερχόμενη κίνηση.
- Διαφοροποιήσεις στη ροή τερματισμού: Η εισαγωγή τελών τερματισμού από κινητό σε κινητό λειτουργεί προς όφελος των παρόχων που έχουν υψηλό ποσοστό εισερχόμενης κίνησης εκτός δικτύου (συγκριτικά με την εξερχόμενη κίνηση εκτός δικτύου).

Από τον Οκτώβρη του 2004 κάθε ΠΔΚ εφαρμόζει ενιαίο τέλος τερματισμού για τις κλήσεις που τερματίζουν στο δίκτυο του τόσο για κλήσεις από κινητό όσο και για κλήσεις από σταθερό.

2.4.5.2 Υπερβολική τιμολόγηση (excessive pricing)

Η υπερβολική τιμή έχει οριστεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) ως αυτή που είναι «υπερβολική σε σχέση με την οικονομική αξία της παρεχόμενης υπηρεσίας».⁵⁹ Το ΔΕΚ έχει αναγνωρίσει αρκετές μεθοδολογίες για να καθορίζει αντικειμενικά εάν μια τιμή είναι υπερβολική (ή τουλάχιστον δίκαιη), συμπεριλαμβανομένων των εξής:

- συγκρίνοντας την τιμή πώλησης των εν λόγω προϊόντων με το κόστος παραγωγής⁶⁰
- λαμβάνοντας υπόψη την Κοινοτική νομοθεσία που θέτει αρχές τιμολόγησης για ένα συγκεκριμένο τομέα⁶¹
- συγκρίνοντας τις τιμές με αυτές που εφαρμόζονται σε άλλες γεωγραφικές περιοχές.⁶²

Υπό ορισμένες συνθήκες, όταν δεν υπάρχουν διαθέσιμα συγκριτικά στοιχεία, η ΕΕΤΤ μπορεί να επιδιώξει να καθορίσει ποια θα ήταν η ανταγωνιστική τιμή εάν υπήρχε ανταγωνιστική αγορά. Εντούτοις, είναι σχεδόν αδύνατο να υπολογισθεί το

⁵⁹ Υπόθεση 26/75 *General Motors Continental v. Commission*, [1975] ECR 1367.

⁶⁰ Υπόθεση 27/76 *United Brands Company and United Brands Continental B.B. v. Commission*, [1978] ECR 207.

⁶¹ Υπόθεση 66/86 *Ahmed Saeed*, [1989] ECR 838.

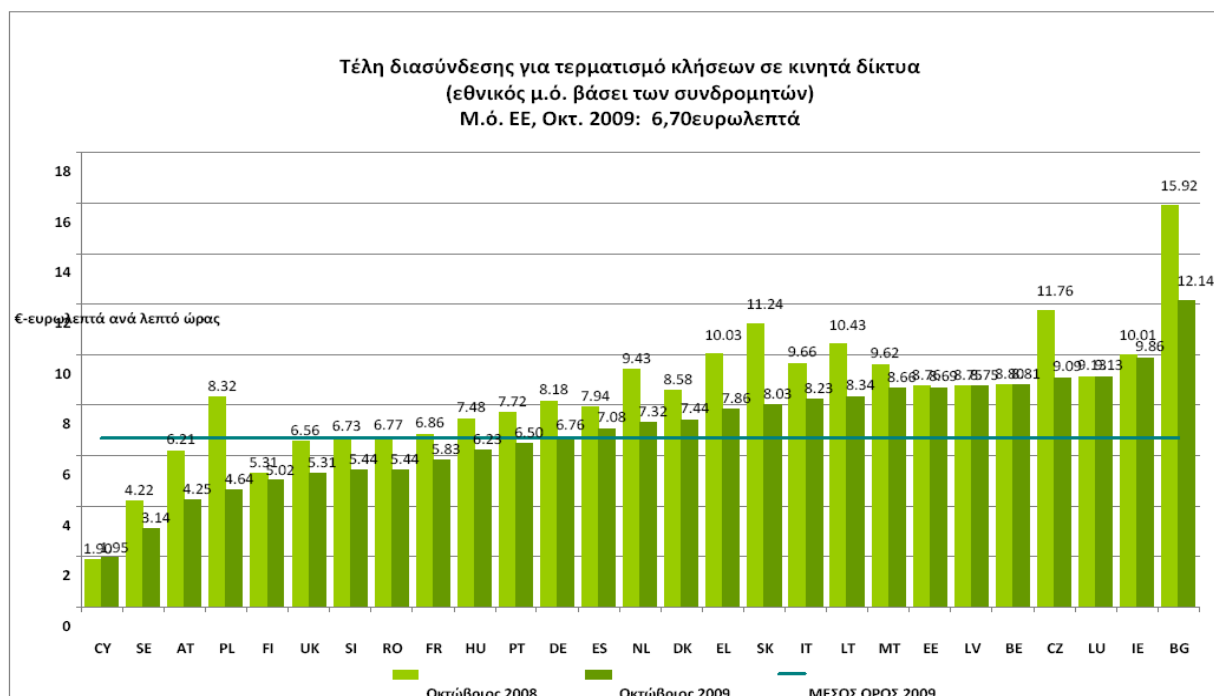
⁶² Υπόθεση 30/87 *Corinne Bodson v. Pompes funebres des regions liberees*, [1988] ECR 2479.

ανταγωνιστικό επίπεδο της τιμής. Αυτό θα απαιτούσε γνώση τόσο των κλήσεων που δεν συμφέρουν οικονομικά, όσο και των τρόπων ανάκτησης του πάγιου κόστους σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

2.4.5.3 Διεθνές benchmark

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, η Ελλάδα φαίνεται, σύμφωνα με τις τιμές που εφαρμόστηκαν τον Οκτώβρη του 2009⁶³, να είναι η δέκατη έκτη πιο ακριβή χώρα (συγκριτικά με τις 27 υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης) αναφορικά με τα τέλη τερματισμού κινητής που εφαρμόστηκαν από τους ΠΔΚ.

Γράφημα 5: Benchmark - Σύγκριση τελών διασύνδεσης για τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα (Πηγή: EC Implementation Report 2010 15th COM(2010) 253v.3 – 25/8/2010)

2.4.5.4 Διακριτική τιμολόγηση (discriminatory pricing)

Αναφορικά με τις πρακτικές διακριτικής τιμολόγησης, είναι πιθανόν να βλάπτουν τον ανταγωνισμό όταν οδηγούν σε αποκλεισμό των ανταγωνιστών. Για το λόγο αυτό θεωρείται ότι έχει λάβει χώρα κατάχρηση εάν η διάκριση πραγματοποιείται από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση.

⁶³ 15^η Έκθεση Προόδου για την ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών 2009

Επιπλέον, παρόλο που οι στρατηγικές τιμολόγησης κλήσεων εντός δικτύου έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο παρελθόν στην αύξηση των υπηρεσιών κινητής οι στρατηγικές τιμολόγησης εντός δικτύου σε μια ώριμη αγορά μπορεί να έχουν συνέπειες στον ανταγωνισμό για έναν ΠΔΚ με πολύ μικρό αριθμό συνδρομητών δεδομένου ότι αυτός αντιμετωπίζει πρόσθετες δυσκολίες στο να εδραιώσει (επί ίσους όρους με τους υπάρχοντες ΠΔΚ) την παρουσία του στην αγορά.

2.4.5.5 Συμπίεση τιμών (price squeeze)

Η ΕΕΤΤ δεν έχει προβεί σε ανάλυση της λιανικής αγοράς κλήσεων προκειμένου να προσδιορίσει τις τιμές που θα ήταν ενδεικτικές συμπίεσης τιμών. Εντούτοις, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι απαιτείται διερεύνηση για την ενδεχόμενη ύπαρξη συμπίεσης τιμών σε κάθε περίπτωση που οι λιανικές τιμές τερματισμού που προσφέρονται από τους ΠΔΚ σε εμπορικούς τους πελάτες είναι χαμηλότερες από τα τέλη τερματισμού χονδρικής που εφαρμόζουν.

2.4.6 Συμπεράσματα

1. Κάθε ΠΔΚ στη Ελλάδα, συγκεκριμένα η Cosmote, η Vodafone και η Wind, θα πρέπει να ορισθούν ως έχουσες ΣΙΑ στη σχετική αγορά για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στα δικά τους δίκτυα.
2. Μεσοπρόθεσμα, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφαινόμενες τεχνολογικές εξελίξεις και την αναμενόμενη συμπεριφορά των καταναλωτών, τίποτα δεν υποδεικνύει ότι η ΣΙΑ των ΠΔΚ αναφορικά με τον τερματισμό κλήσεων στο δίκτυό τους θα εξασθενήσει με κάποιο ουσιαστικό τρόπο εν απουσία των κατάλληλων και αναλογικών *ex ante* κανονιστικών μέτρων. Το συμπέρασμα αυτό τίθεται με την επιφύλαξη των συγκεκριμένων υποχρεώσεων που μπορεί να επιβληθούν από την ΕΕΤΤ σε κάθε ΠΔΚ που ορίζεται ως έχων ΣΙΑ στη σχετική αγορά προϊόντων.
3. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι υπάρχει οποιαδήποτε αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς η οποία να ασκήσει κάποια ανταγωνιστική πίεση στους ΠΔΚ προκειμένου να προβούν σε μείωση των τελών τερματισμού τους.

2.5 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

2.5.1 Ανάγκη Ex ante Ρύθμισης

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής για την ανάλυση αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά βάσει του κοινοτικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (εφεξής *Κατευθυντήριες Γραμμές*⁶⁴) ορίζουν ότι ο σκοπός επιβολής *ex ante* υποχρεώσεων σε παρόχους που έχουν ορισθεί ως έχοντες ΣΙΑ είναι να διασφαλισθεί ότι αυτοί δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν την ισχύ τους στην αγορά με σκοπό, είτε να περιορίσουν ή να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά, είτε να επεκτείνουν την ισχύ τους αυτή σε γειτονικές αγορές. Η ΕΕΤΤ μπορεί να επιβάλει *ex ante* υποχρεώσεις μόνο σε αγορές όπου υπάρχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις με ΣΙΑ και όπου τα μέτρα που λαμβάνονται βάσει του Εθνικού και Κοινοτικού Δικαίου του ανταγωνισμού δεν κρίνονται ως επαρκή προκειμένου να αντιμετωπισθούν πιθανές «αποτυχίες» της αγοράς. Όταν οι αγορές είναι επαρκώς ανταγωνιστικές, η *ex post* εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού μπορεί να θεωρηθεί σε γενικές γραμμές επαρκής για την αποτροπή συμπεριφορών καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης από έναν ή περισσότερους παρόχους.

Αυτό είναι το πνεύμα της Σύστασης της 17ης Δεκεμβρίου 2007, για τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών η οποία αναφέρει⁶⁵: «Το γεγονός ότι η παρούσα σύσταση προσδιορίζει τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών για τις οποίες δικαιολογείται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση δεν σημαίνει ότι δικαιολογείται πάντοτε κανονιστική ρύθμιση, ούτε ότι στις εν λόγω αγορές θα επιβληθούν οι κανονιστικές υποχρεώσεις που προβλέπονται στις ειδικές οδηγίες. Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να επιβληθεί, ή πρέπει να αποσυρθεί, ρύθμιση εάν υπάρχει αποτελεσματικός ανταγωνισμός στις αγορές αυτές χωρίς ρύθμιση, εάν δηλαδή κανένας φορέας δεν διαθέτει σημαντική ισχύ στην αγορά κατά την έννοια του άρθρου 14 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ, (όπως αυτή ισχύει τροποποιηθείσα *επισήμανση δική μας*). Οι κανονιστικές υποχρεώσεις πρέπει να είναι ενδεδειγμένες και να βασίζονται στον χαρακτήρα του εντοπιζόμενου προβλήματος, να είναι αναλογικές

⁶⁴ Κατευθυντήριες Γραμμές, Παράγραφος 16.

⁶⁵ Σκέψη 18 του Προοιμίου

και αιτιολογημένες σύμφωνα με τους στόχους της οδηγίας 2002/21/EK (όπως ισχύει, *δική μας επισήμανση*), και, συγκεκριμένα, να μεγιστοποιούν τα οφέλη για τους καταναλωτές, να διασφαλίζουν ότι δεν θα υπάρχει στρέβλωση ή περιορισμός του ανταγωνισμού, να ενθαρρύνουν αποδοτικές επενδύσεις στις υποδομές, να προάγουν την καινοτομία και να ενθαρρύνουν την αποτελεσματική χρήση και διαχείριση των ραδιοσυχνοτήτων και των πόρων αριθμοδότησης.»

Όπου, για ιστορικούς, ή άλλους λόγους, μια αγορά δεν είναι επαρκώς ανταγωνιστική και/ ή υπάρχουν υψηλοί μη παροδικοί φραγμοί εισόδου, το δίκαιο του ανταγωνισμού δεν θεωρείται επαρκές για να προωθήσει την ανάπτυξη ανταγωνισμού. Οι *ex ante* υποχρεώσεις που επιβάλλονται από ΕΡΑ σε επιχειρήσεις με ΣΙΑ αποσκοπούν στην εκπλήρωση των συγκεκριμένων στόχων που τίθενται στις σχετικές οδηγίες, ενώ οι ρυθμίσεις που επιβάλλονται βάσει του δικαίου του ανταγωνισμού αποσκοπούν στην επιβολή κυρώσεων για συμφωνίες ή καταχρηστικές συμπεριφορές που περιορίζουν ή στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά.

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές καθιστούν σαφές ότι ο ορισμός και μόνον μιας επιχείρησης ως κατέχουσας ΣΙΑ σε μια συγκεκριμένη αγορά, χωρίς ταυτόχρονα την επιβολή των κατάλληλων κανονιστικών υποχρεώσεων δεν συνάδει με τις διατάξεις του νέου κανονιστικού πλαισίου και ιδίως με το Άρθρο 16 (4) της Οδηγίας Πλαίσιο⁶⁶, όπως ισχύει⁶⁷. Το συγκεκριμένο άρθρο, όπως ισχύει τροποποιηθέν, μεταφέρθηκε στην εθνική νομοθεσία με το άρθρο 43 παρ. 1 περίπτωση α' του νεοθεσπισθέντος Νόμου 4070/2012. Το Άρθρο 8 (2) της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, ορίζει ότι οι ΕΡΑ θα πρέπει να επιβάλουν τουλάχιστον μία (1) κανονιστική υποχρέωση στην επιχείρηση που έχει ορισθεί ως κατέχουσα ΣΙΑ.

Για τους λόγους που εξηγούνται στην Ενότητα 2.4 ανωτέρω, η ΕΕΤΤ διαπίστωσε ότι κάθε ΠΔΚ έχει ΣΙΑ στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό του. Ο χονδρικός τερματισμός φωνητικών κλήσεων στα κινητά δίκτυα που παρέχουν οι ΠΔΚ στο λιανικό τους τμήμα και στους άλλους κινητούς και σταθερούς

⁶⁶ Κατευθυντήριες Γραμμές, Παράγραφος 114.

⁶⁷ Η παράγραφος 4 του άρθρου 16 της Οδηγίας Πλαίσιο αντικαταστάθηκε, δυνάμει του άρθρου 1, παρ. (18) της Οδηγίας 2009/140/EK, από το ακόλουθο κείμενο «Εφόσον Εθνική Ρυθμιστική Αρχή διαπιστώσει ότι μία συγκεκριμένη αγορά δεν είναι όντως ανταγωνιστική, εντοπίζει επιχειρήσεις οι οποίες μεμονωμένα ή από κοινού με άλλες έχουν σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά σύμφωνα με το άρθρο 14 και επιβάλλει τις ενδεδειγμένες ειδικές κανονιστικές υποχρεώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου ή διατηρεί ή τροποποιεί τις εν λόγω υποχρεώσεις, εφόσον αυτές υφίστανται ήδη».

παρόχους είναι απαραίτητος για να διασφαλιστεί η επικοινωνία μεταξύ των συνδρομητών διαφορετικών δικτύων. Λαμβάνοντας υπόψη τους σημαντικούς και μη παροδικούς φραγμούς εισόδου στην αγορά τερματισμού σε κινητά δίκτυα, οι οποίοι είναι διαρθρωτικής αλλά και νομικής/ρυθμιστικής φύσης, είναι ζωτικής σημασίας να παρέχεται στους παρόχους η σχετική χονδρική υπηρεσία από τον εκάστοτε ΠΔΚ.

Όταν εξετάζεται η επιβολή *ex ante* ρύθμισης, η ΕΕΤΤ έχει την υποχρέωση να ενθαρρύνει την αποδοτική επένδυση σε υποδομή, να προωθεί την καινοτομία και να λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους που σχετίζονται με την επένδυση αυτή. Εν όψει των ανωτέρω, η *ex ante* ρύθμιση της αγοράς χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής καθίσταται αναγκαία προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι ΠΔΚ δεν δύνανται να καταχραστούν την ισχύ τους σε επίπεδο χονδρικής είτε για να περιορίσουν και να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό στην αγορά αυτή είτε για να επεκτείνουν την ισχύ τους αυτή σε συνδεδεμένες (κυρίως λιανικές) αγορές.

2.5.2 Αναλογικότητα των ρυθμίσεων

Το Άρθρο 47 παρ. 4 του Ν. 4070/2012 σε συμφωνία με το άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει, απαιτεί κάθε κανονιστική υποχρέωση που λαμβάνει η ΕΕΤΤ να είναι «αναλογική» και «αιτιολογημένη», να επιβάλλεται κατόπιν διαβούλευσης σύμφωνα με τα άρθρα 16, 17 και 45 του Νόμου και λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους βασικούς στόχους πολιτικής που προσδιορίζονται στο Άρθρο αυτό της οδηγίας πλαίσιο (άρθρο 3 του Ν.4070/2012).

Όπως αναφέρεται στις Κατευθυντήριες Γραμμές για την ΣΙΑ, η αναλογικότητα απαιτεί ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν αυτό που ενδείκνυται και απαιτείται για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός⁶⁸. Οι στόχοι πολιτικής που προσδιορίζονται στο άρθρο 3 του Ν.4070/2012⁶⁹ εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες:

- προώθηση μιας ανοικτής και ανταγωνιστικής αγοράς για ηλεκτρονικές επικοινωνίες, δίκτυα, υπηρεσίες και σχετικές ευκολίες
- ανάπτυξη της κοινής αγοράς
- προώθηση των συμφερόντων των Ευρωπαίων πολιτών.

⁶⁸ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, παρ. 118.

⁶⁹ Και αναφέρονται στο άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή ισχύει τροποποιηθείσα.

Η ΕΕΤΤ καθορίζει το επίπεδο ρυθμιστικής παρέμβασης για τον τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα στην Ελλάδα σε αυτό το πλαίσιο.

Άλλωστε και σύμφωνα με το άρθρο 8, παρ. 5⁷⁰ της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή, κατά τα ως άνω τροποποιηθείσα, ισχύει, «Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές εφαρμόζουν προς επίτευξη των στόχων πολιτικής που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3 και 4, αντικειμενικές, διαφανείς, αμερόληπτες και αναλογικές ρυθμιστικές αρχές, ιδίως μέσω: α) της προαγωγής της κανονιστικής προβλεψιμότητας μέσω της διασφάλισης συνεπούς κανονιστικής προσέγγισης κατά τη διάρκεια ενδεδειγμένων περιόδων ανασκόπησης, β) της εξασφάλισης ότι, σε παρόμοιες περιπτώσεις, δεν γίνεται διάκριση στην αντιμετώπιση των επιχειρήσεων που παρέχουν δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, γ) της εξασφάλισης του ανταγωνισμού προς όφελος των καταναλωτών και της προώθησης, κατά περίπτωση, ανταγωνισμού υποδομών, δ) της προώθησης αποτελεσματικών επενδύσεων και καινοτομιών όσον αφορά νέες και ενισχυμένες υποδομές, συνυπολογίζοντας τη μέριμνα ότι οιαδήποτε υποχρέωση πρόσβασης λαμβάνει δεόντως υπόψη τους κινδύνους που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν την επένδυση και επιτρέποντας διάφορες ρυθμίσεις συνεργασίας μεταξύ επενδυτών και φορέων που ζητούν πρόσβαση προκειμένου να επιμεριστεί ο επενδυτικός κίνδυνος με ταυτόχρονη διασφάλιση του ανταγωνισμού στην αγορά και της αρχής της μη εισαγωγής διακρίσεων, ε) του δέοντος συνυπολογισμού των ποικίλων συνθηκών όσον αφορά τον ανταγωνισμό και τους καταναλωτές που υφίστανται στις διάφορες γεωγραφικές ζώνες του ίδιου κράτους μέλους, στ) της επιβολής ex ante ρυθμιστικών υποχρεώσεων μόνον εφόσον δεν υφίσταται αποτελεσματικός και βιώσιμος ανταγωνισμός και της άρσης των υποχρεώσεων αυτών αφ' ης στιγμής πληρούται αυτή η προϋπόθεση.»

2.5.3 Προβλήματα Ανταγωνισμού

Η κατωτέρω ανάλυση περιγράφει τα προβλήματα ανταγωνισμού που μπορεί να παρουσιαστούν στις αγορές χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η λίστα δεν είναι αποκλειστική, αλλά ενδεικτική των κατηγοριών προβλημάτων ανταγωνισμού που έχουν εντοπίσει οι ρυθμιστές παγκοσμίως σχετικά με την παροχή των υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα. Όπως συμβαίνει συχνά, ορισμένα από αυτά

⁷⁰ Η παράγραφος 5 προστέθηκε στο άρθρο 8 δια του άρθρου 1, της παραγράφου (8), στοιχείου η) της ως άνω τροποποιητικής της Οδηγίας Πλαίσιο Οδηγίας 2009/140/EK, L 337/51, 18.12.2009

τα προβλήματα ανταγωνισμού ή πιθανές αποτυχίες της αγοράς μπορεί να φαίνονται υποθετικές στο πλαίσιο μιας εξέτασης αγοράς, ουσιαστικά λόγω του ότι έχουν ήδη αντιμετωπιστεί από το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο.

Τα προβλήματα ανταγωνισμού που συνήθως συνδέονται με τις αγορές χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής εμπίπτουν κυρίως στη γενική κατηγορία της δεσπόζουσας θέσης και της κάθετης επέκτασης ισχύος στην αγορά. Επίσης, η οριζόντια επέκταση παρουσιάζεται όταν η ισχύς μιας επιχείρησης στην αγορά μεταφέρεται σε μια άλλη συνδεδεμένη - πιθανόν ανταγωνιστική - αγορά στο ίδιο επίπεδο.

2.5.3.1 Δεσπόζουσα θέση

Η ΕΕΤΤ σημειώνει ότι ένας πάροχος με ΣΙΑ μπορεί να ακολουθήσει πρακτικές παρεμπόδισης εισόδου προκειμένου να εγείρει ή να ενισχύσει τους φραγμούς εισόδου για να προστατεύσει τη ΣΙΑ που κατέχει έναντι πιθανών ή υπαρκτών νεοεισερχόμενων. Ενδεικτικά, ένας ΠΔΚ μπορεί να επιδιώξει να αυξήσει το κόστος τερματισμού κλήσεων από άλλα δίκτυα στο δίκτυό του, γεγονός που θα αύξανε τα κόστη των άλλων παρόχων στις αντίστοιχες υπηρεσίες λιανικής.

Η ισχύς στην αγορά δυνήτικα επιτρέπει σε έναν πάροχο με ΣΙΑ να διατηρεί τιμές που είναι υψηλότερες από αυτές που θα ίσχυαν σε μια ανταγωνιστική αγορά (πρακτική εκμετάλλευσης).

Αντί να αντανakλάται σε υπερβολικά κέρδη, η ισχύς στην αγορά μπορεί επίσης να προκύπτει από την απουσία επενδύσεων, υπερβολικό κόστος ή/και επίπεδο ποιότητας υπηρεσίας χαμηλότερο από αυτό που θα ήταν αναμενόμενο σε μια ανταγωνιστική αγορά.

2.5.3.2 Άρνηση παροχής / άρνηση πρόσβασης

Είναι πιθανό ένας κάθετα ενοποιημένος πάροχος με ΣΙΑ σε μία ή περισσότερες αγορές χονδρικής που αφορούν στοιχεία που είναι ουσιώδη για τους ανταγωνιστές κατωτέρων σταδίων, να περιορίσει την πρόσβαση στο προϊόν χονδρικής. Αυτό συμβαίνει διότι η είσοδος στις λιανικές αγορές κατωτέρων σταδίων που θα προέκυπτε από την παροχή της πρόσβασης θα περιόριζε την ισχύ του παρόχου με ΣΙΑ στη λιανική αγορά, συνεπώς και τα κέρδη του. Μακροπρόθεσμα, ο ανταγωνισμός σε επίπεδο λιανικής που θα διευκόλυνε η χονδρική πρόσβαση θα

μπορούσε με τη σειρά του να επιτρέψει μια κάθετη ενοποίηση προς τα ανωτέρα στάδια της αγοράς χονδρικής από τους ανταγωνιστές στη λιανική.

Αρνούμενη την πρόσβαση σε ουσιώδη προϊόντα χονδρικής, η δεσπόζουσα επιχείρηση μπορεί να οχυρώσει την ισχύ της στις αγορές χονδρικής και λιανικής. Μπορεί να επεκτείνει την ισχύ της από τη χονδρική αγορά στη δυνητικά ανταγωνιστική λιανική αγορά και μπορεί επίσης να προστατεύει τη δεσπόζουσα θέση της στη χονδρική από μεταγενέστερη είσοδο των λιανικών ανταγωνιστών σε αυτή (η οποία αναφέρεται και ως «αντίστροφη ενοποίηση»). Οι συνέπειες μιας τέτοιας πρακτικής στο κοινό συμφέρον είναι προφανώς αρνητικές.

2.5.3.3 Επέκταση με μη τιμολογιακά μέσα

Υπάρχουν πολλές στρατηγικές επέκτασης ισχύος με μέσα εκτός της τιμολόγησης που εφαρμόζουν συχνά οι καθετοποιημένες εταιρείες. Οι πρακτικές της μορφής αυτής συνήθως προκύπτουν από περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης και υιοθετούνται συχνά όταν οι ρυθμιζόμενες τιμές πρόσβασης δεν επιτρέπουν τις τιμολογιακές διακρίσεις. Οι στρατηγικές αυτές επιτρέπουν στον καθετοποιημένο πάροχο με δεσπόζουσα θέση να επωφεληθεί από το πλεονέκτημα της «πρώτης κίνησης». Οι πιθανές στρατηγικές που δεν συνδέονται με την τιμολόγηση μπορεί να περιλαμβάνουν τις εξής πρακτικές από έναν δεσπόζοντα πάροχο:

- η μη παροχή, σε πελάτες χονδρικής, της ίδιας ποιότητας υπηρεσίας με αυτήν που παρέχεται εσωτερικά,
- Τακτικές καθυστέρησης, όπως η μη παροχή πληροφοριών, χρονοβόρες διαπραγματεύσεις και παροχή πληροφοριών μόνο κατόπιν χρονοβόρων διαπραγματεύσεων.
- Επιβολή μη εύλογων συμβατικών όρων, όπως υπέρμετρες απαιτήσεις για εγγυήσεις, πιστοληπτικοί έλεγχοι, συμφωνίες εμπιστευτικότητας, περιορισμός παρεχόμενων υπηρεσιών ή επιτρεπόμενων σημείων διασύνδεσης, και μη εύλογη σύζευξη προϊόντων,
- Σχεδιασμός των σημείων διασύνδεσης και των προϊόντων με τρόπο που αυξάνει το κόστος διασύνδεσης των ανταγωνιστών του

2.5.3.4 Επέκταση με τιμολογιακά μέσα

Η υποχρέωση παροχής πρόσβασης σε στοιχεία που είναι ουσιώδη για τους ανταγωνιστές είναι συνήθως ένα μη αποτελεσματικό μέτρο εάν επιβάλλεται χωρίς ρύθμιση των όρων και προϋποθέσεων πρόσβασης. Η επέκταση της ισχύος στην αγορά με τη χρέωση υπερβολικών τιμών θα οδηγούσε σε αύξηση του κόστους των ανταγωνιστών, θα δημιουργούσε αναποτελεσματικότητα και γενικά θα επιδρούσε αρνητικά στο κοινό συμφέρον. Τέτοιες τιμολογιακές στρατηγικές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν ιδίως:

- *Υπερβολική τιμολόγηση:* Εάν η παροχή υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής είχε επιβληθεί χωρίς ρύθμιση των τιμών, ο πάροχος με ΣΙΑ θα μπορούσε να επιβάλει υπερβολικές χρεώσεις. Πράγματι, εάν ο πάροχος με ΣΙΑ θεωρούσε ότι δεν θα υπάρξει ρυθμιστική αντίδραση, θα ήταν πιθανό να ορίσει μια τιμή τόσο υψηλή που θα δυσχέραινε την ανάπτυξη ανταγωνισμού στο επίπεδο λιανικής.
- *Τιμολογιακές διακρίσεις:* Ένας κάθετα ενοποιημένος πάροχος με ΣΙΑ στην υπό εξέταση αγορά χονδρικής θα μπορούσε να προβαίνει σε τιμολογιακές διακρίσεις για τις υπηρεσίες αυτές, χρεώνοντας υψηλότερες τιμές στους άλλους σταθερούς ή/και κινητούς παρόχους από αυτές που εμμέσως χρεώνει στον ίδιο για τις ίδιες υπηρεσίες. Αυτό αυξάνει το κόστος των παρόχων και καθιστά ακόμα δυσκολότερο τον ανταγωνισμό στις λιανικές αγορές κατώτερων σταδίων.
- *Συμπίεση περιθωρίου:* Η συμπίεση περιθωρίου μπορεί να προκύψει σε περιπτώσεις όπου ένας πάροχος με ΣΙΑ κατέχει ένα ουσιώδες στοιχείο, το πωλεί σε μια σειρά Εναλλακτικών Παρόχων και ταυτόχρονα παρέχει ένα προϊόν κατώτερων σταδίων ανταγωνιζόμενος τους Εναλλακτικούς Παρόχους. Η συμπίεση περιθωρίου θα υπήρχε όταν το περιθώριο μεταξύ της τιμής του παρόχου με ΣΙΑ στην αγορά κατωτέρου σταδίου και της τιμής του ουσιώδους προϊόντος χονδρικής είναι τόσο μικρό που αποδοτικοί ανταγωνιστές δεν μπορούν να παραμείνουν κερδοφόροι. Η συμπίεση περιθωρίου μπορεί να επιτευχθεί ορίζοντας υπερβολικά υψηλή τιμή για τον χονδρικό τερματισμό στο δίκτυο κινητής, ορίζοντας υπερβολικά χαμηλή τιμή για την υπηρεσία λιανικής ή με συνδυασμό και των δύο.

- *Οριζόντια επέκταση:* Η οριζόντια επέκταση υφίσταται όταν ο δεσπόζων πάροχος χρησιμοποιεί τη θέση του στην αγορά για να επεκτείνει την ισχύ του σε συνδεδεμένες αγορές. Το βασικό ανταγωνιστικό πρόβλημα στις περιπτώσεις αυτές αφορά τη σταυροειδή επιδότηση. Ένας πάροχος με ΣΙΑ μπορεί να προσπαθήσει να εξωθήσει τους ανταγωνιστές του από την αγορά ορίζοντας μια τιμή κάτω του κόστους σε μια δυνητικά ανταγωνιστική αγορά, ενώ η ζημία του καλύπτεται από τα κέρδη που έχει στην αγορά στην οποία κατέχει ΣΙΑ.

2.5.4 Η βασική φύση της αποτυχίας της αγοράς

Εξετάζοντας τις κατάλληλες υποχρεώσεις που μπορούν να επιβληθούν, είναι σημαντικό να προσδιορισθεί η αποτυχία της αγοράς που καθιστά απαραίτητη την επιβολή τους. Στη συνέχεια, οι υποχρεώσεις μπορούν να εστιάσουν στην πηγή της αποτυχίας της αγοράς.

Η υπερβολική τιμολόγηση είναι το κυριότερο πιθανό πρόβλημα ανταγωνισμού που συναντάται στις αγορές τερματισμού, το οποίο οδηγεί στην άντληση υπερβολικού κέρδους σε επίπεδο χονδρικής. Επιπρόσθετα, το φαινόμενο εντείνεται εξαιτίας του γεγονότος ότι οι καθετοποιημένοι πάροχοι δικτύων κινητής ανταγωνίζονται σε επίπεδο λιανικής με τους χονδρικούς τους πελάτες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να έχουν κάθε κίνητρο να αυξήσουν τα κόστη των ανταγωνιστών τους θέτοντας τα τέλη τερματισμού σε επίπεδο που να μην επιτρέπει τον ανταγωνισμό σε λιανικό επίπεδο. Σημειώνεται επίσης και η περίπτωση αποκλεισμού από την αγορά ενός νεοεισερχόμενου παρόχου λόγω του προφίλ της κίνησής του (κλήσεις κυρίως off-net) σε συνδυασμό με την εφαρμογή υψηλών τελών τερματισμού.

2.5.4.1 Κλήσεις από σταθερό σε κινητό

Κατά τη διαπραγμάτευση του τερματισμού με ένα σταθερό πάροχο, ο κινητός πάροχος βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση εάν τα τέλη τερματισμού του δε ρυθμίζονται. Αυτό προκύπτει επειδή τα τέλη διασύνδεσης και τερματισμού, του δεσπόζοντος φορέα στη σταθερή τηλεφωνία, του ΟΤΕ, ρυθμίζονται βάσει ενός κοστοστρεφούς μοντέλου, ενώ και τα τέλη τερματισμού των εναλλακτικών φορέων, οι οποίοι κατέχουν ΣΙΑ στη σχετική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο σταθερό δίκτυό τους, τελούν ομοίως υπό ρύθμιση με τη μορφή ανώτατου ορίου τιμής.

Ελλείψει ρυθμιστικής υποχρέωσης ελέγχου τιμών των τελών τερματισμού, οι ΠΔΚ μπορούν να ορίσουν τα δικά τους τέλη τερματισμού για κλήσεις από **σταθερό σε**

κινητά με τρόπο που να μεγιστοποιούν τα κέρδη τους. Η καμπύλη ζήτησης από την πλευρά των σταθερών παρόχων για τερματισμό σε κινητά (που προέρχεται από τη ζήτηση των πελατών τους για κλήσεις από σταθερό σε κινητό) είναι ανελαστική. Ως εκ τούτου, ένας πάροχος κινητής δύναται να μεγιστοποιεί τα κέρδη του από τον τερματισμό, ορίζοντας τέλη σημαντικά ανώτερα από το επίπεδο του οριακού κόστους, με αποτέλεσμα υψηλές τιμές για κλήσεις από σταθερά σε κινητά των οποίων το βάρος φέρουν αυτοί που αγοράζουν αυτές τις κλήσεις.

Επιπρόσθετα, η εφαρμογή υπερβολικών τελών τερματισμού στα δίκτυα κινητής ενδέχεται να εντατικοποιήσει αδικαιολόγητα την υποκατάσταση μεταξύ κινητών και σταθερών υπηρεσιών, αφού οι ΠΔΚ θα αντιμετωπίζουν καλύτερες συνθήκες ανταγωνισμού κατά την παροχή κινητών υπηρεσιών (που αφορούν ιδιαίτερα κίνηση on-net) εφαρμόζοντας υπερβολική τιμολόγηση στους παρόχους σταθερών δικτύων, οι οποίοι δεν θα μπορούν να αναπαράγουν τις προσφορές των ΠΔΚ.

2.5.4.2 Κλήσεις on-net/off-net

Η κατάσταση διαφέρει από πολλές απόψεις όσον αφορά τις **διαπραγματεύσεις μεταξύ κινητών για τερματισμό κλήσεων σε κινητά**. Πρώτον, δύο πάροχοι κινητής, σε αντίθεση με ένα σταθερό και ένα κινητό πάροχο, ανταγωνίζονται στην ίδια αγορά λιανικής. Συνεπώς, τα τέλη τερματισμού έχουν μεγαλύτερη επίδραση στην ανταγωνιστική διαδικασία αυτών από ότι στην περίπτωση τερματισμού από σταθερό σε κινητό. Παραδείγματος χάριν, ελλείψει ρύθμισης των τελών τερματισμού, δύο πάροχοι κινητής μπορεί να επιβάλουν υψηλά τέλη τερματισμού σε ένα τρίτο (κινητό) πάροχο, ενώ συμφωνούν χαμηλά τέλη μεταξύ τους, αυξάνοντας έτσι το κόστος του ανταγωνιστή τους. Εναλλακτικά, οι πάροχοι κινητής θα μπορούσαν να συμφωνήσουν υψηλά τέλη τερματισμού, τα οποία μπορεί να τους δεσμεύσουν με υψηλές χρεώσεις για κλήσεις εκτός δικτύου. Το τελευταίο παράδειγμα δείχνει τη συμμετρική διαπραγματευτική θέση των δύο κινητών παρόχων, όταν τα τέλη τερματισμού δε ρυθμίζονται, σε αντίθεση με τις ασύμμετρες θέσεις του σταθερού παρόχου (με ρυθμισμένο τέλος τερματισμού) και του (μη ρυθμισμένου) κινητού παρόχου.

Στην περίπτωση κινητού προς κινητό, ελλείψει ρύθμισης των τελών τερματισμού, είναι πιθανό οι πάροχοι:

- i. να επιλέξουν να ορίσουν τα τέλη τους μονομερώς, αγνοώντας την αντίστοιχη απόφαση που έχει ληφθεί από άλλους κινητούς παρόχους. Αυτό θα οδηγήσει σε υψηλό τέλος τερματισμού, ή

- ii. να διαπραγματευθούν αμοιβαία για ένα πιο αποδοτικό τέλος το οποίο θα λαμβάνει υπόψη την αμοιβαία φύση της υπηρεσίας καθορισμού. Η τελευταία αυτή προσέγγιση θα απέφευγε – τουλάχιστον εν μέρει – τα υψηλά τέλη τερματισμού τα οποία θα προέκυπταν από την προηγούμενη προσέγγιση, βάσει των οποίων κάθε πάροχος μεγιστοποιεί τα δικά του κέρδη τερματισμού χωρίς να εξετάζει πώς αυτό επηρεάζει τα τέλη τερματισμού που πρέπει να πληρώνει.

Η ανάλυση αυτή δείχνει την ανάγκη εξέτασης υποχρεώσεων οι οποίες:

- θα αναγνωρίζουν τη διαφορά στη διαπραγματευτική δύναμη μεταξύ σταθερών και κινητών παρόχων αφενός, και μεταξύ κινητών παρόχων αφετέρου
- θα έχει λάβει υπόψη την αποτυχία της αγοράς στην περίπτωση τερματισμού από σταθερό σε κινητό και τη δυνατότητα αποτυχίας της αγοράς στην περίπτωση τερματισμού από κινητό σε κινητό (εάν οι πάροχοι δεν μπορέσουν να βρουν μια αποτελεσματική αμοιβαία λύση με βάση το κόστος).

2.5.5 Δυνατές Κανονιστικές υποχρεώσεις βάσει της οδηγίας για την πρόσβαση, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, και το Ν. 4070/2012

Η ΕΕΤΤ υποχρεούται σύμφωνα με το άρθρο 47 επ. του Ν. 4070/2012⁷¹, να επιβάλει μία ή περισσότερες υποχρεώσεις σε επιχειρήσεις με ΣΙΑ. Η ΕΕΤΤ έχει επίσης την υποχρέωση να διασφαλίσει επαρκή πρόσβαση, διασύνδεση και διαλειτουργικότητα υπηρεσιών με την επιφύλαξη οποιωνδήποτε άλλων υποχρεώσεων που μπορούν να επιβληθούν σε επιχειρήσεις που ορίζονται ως πάροχοι με ΣΙΑ σύμφωνα με τα άρθρα 50, 51, 52 και 53 του Ν. 4070/2012⁷². Οι υποχρεώσεις αυτές, οι οποίες αναλύονται στη συνέχεια είναι οι εξής⁷³:

- Διαφάνεια (άρθρο 50 περίπτωση α', Ν.4070/2012)
- Αμεροληψία (άρθρο 50 περίπτωση β', Ν. 4070/2012)
- Λογιστικός διαχωρισμός (άρθρο 50 περίπτωση γ' Ν. 4070/2012)
- Πρόσβαση και χρήση ειδικών ευκολιών δικτύου (άρθρο 51 Ν. 4070/2012), και

⁷¹ Άρθρο 8 (2) της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει

⁷² Άρθρα 9-13 της Οδηγίας για την Πρόσβαση , όπως ισχύει τροποποιηθείσα

⁷³ Οι κανονιστικές υποχρεώσεις που μπορούν να επιβληθούν σε αγορές λιανικής αναφέρονται στην Οδηγία για την Καθολική Υπηρεσία. Αυτές δεν σχετίζονται άμεσα με την παρούσα Διαβούλευση, η οποία αφορά τις χονδρικές αγορές τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα.

- Έλεγχος τιμών και κοστολόγησης (άρθρο 52 Ν. 4070/2012).

2.5.5.1 Υποχρέωση διαφάνειας

Το άρθρο 50 περίπτωση α' του Ν. 4070/2012 ορίζει τις απαιτήσεις σχετικά με την υποχρέωση διαφάνειας και καλύπτει τα εξής ζητήματα:

- α. Τη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τη διασύνδεση και/ ή την πρόσβαση, όπως πληροφορίες λογιστικής φύσεως, τεχνικές προδιαγραφές, χαρακτηριστικά δικτύου, όρους και προϋποθέσεις παροχής και χρήσης, καθώς και τιμές.
- β. Τη δημοσίευση επαρκώς αναλυτικής Προσφοράς Αναφοράς.
- γ. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να καθορίζει αναλυτικά τις πληροφορίες που πρέπει να διατίθενται στην Προσφορά Αναφοράς, με αναφορά στις απαιτούμενες λεπτομέρειες και τον τρόπο δημοσίευσής τους.
- δ. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να τροποποιεί την Προσφορά Αναφοράς και να επιβάλλει στον πάροχο που έχει ορισθεί ως έχων ΣΙΑ να δημοσιεύει την Προσφορά Αναφοράς με τις αλλαγές αυτές.

Ειδικότερα,

Το Άρθρο 9, παρ. 3 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει, αναφέρει ότι η ΕΕΤΤ δύναται να ορίζει τις ακριβείς πληροφορίες που πρέπει να δημοσιοποιούνται, το επίπεδο λεπτομέρειας και τον τρόπο δημοσιοποίησης τους, και ότι η ΕΕΤΤ δύναται να επιφυλάσσεται του δικαιώματός της να ζητά επιπλέον λεπτομέρειες για τις περιπτώσεις εκείνες όπου περιστατικά στην αγορά υποδεικνύουν ότι η υπάρχουσα υποχρέωση (δημοσιοποίησης) δεν είναι επαρκής.

Το Άρθρο 9, παρ. 2 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει, προβλέπει ότι η ΕΕΤΤ δύναται να αιτείται από έναν πάροχο που έχει προσδιορισθεί ως πάροχος με ΣΙΑ στην αγορά, να δημοσιεύει Προσφορά Αναφοράς η οποία θα είναι επαρκώς αναλυτική, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι επιχειρήσεις δεν θα εξαναγκάζονται να πληρώνουν για ευκολίες οι οποίες δεν είναι απαραίτητες για τις αιτούμενες υπηρεσίες. Η εν λόγω Προσφορά Αναφοράς θα πρέπει να περιλαμβάνει την περιγραφή των προσφερόμενων προϊόντων / υπηρεσιών ανά στοιχείο σύμφωνα με

τις ανάγκες της αγοράς, και μια περιγραφή των σχετικών όρων και προϋποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των τιμών.

Το Άρθρο 9 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει, προβλέπει ότι η ΕΕΤΤ δύναται να ζητά από ένα πάροχο που έχει καθορισθεί με ΣΙΑ στην αγορά, να προβαίνει σε δημοσιοποίηση ορισμένων πληροφοριών, όπως λογιστικών πληροφοριών, τεχνικών πληροφοριών, χαρακτηριστικών δικτύου, όρων και προϋποθέσεων προσφοράς και χρήσης, και τιμών. Η ΕΕΤΤ είναι της άποψης ότι οι εν λόγω βασικές πληροφορίες πρέπει να περιλαμβάνονται ως ελάχιστο περιεχόμενο στο ΥΠΔ των ΠΔΚ.

Ομοίως το άρθρο 50 παρ. 1 α) περίπτωση αβ) του Νόμου Ν. 4070/2012 ορίζει τα εξής: «Με απόφαση της ΕΕΤΤ μπορεί να επιβάλλονται στους φορείς εκμετάλλευσης όσον αφορά την πρόσβαση ή / και τη διασύνδεση, υποχρεώσεις:

«1. α) Διαφάνειας [...] αβ) Βάσει των οποίων μπορεί να απαιτείται η δημοσίευση Υποδείγματος Προσφοράς Υπηρεσίας πρόσβασης ή διασύνδεσης, ιδίως σε περίπτωση που ο φορέας εκμετάλλευσης υπέχει τις υποχρεώσεις του εδαφίου β'. Το Υπόδειγμα Προσφοράς Υπηρεσίας πρέπει να είναι επαρκώς αναλυτικό, να περιγράφει τις σχετικές προσφορές διαχωρισμένες ανά στοιχείο ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς, καθώς και τους συναφείς όρους πρόσβασης ή διασύνδεσης συμπεριλαμβανομένων των τιμών, προκειμένου οι επιχειρήσεις να μην πληρώνουν για ευκολίες, οι οποίες δεν είναι αναγκαίες για τη ζητούμενη υπηρεσία. Τα Υποδείγματα Προσφοράς Υπηρεσίας υποβάλλονται στην ΕΕΤΤ, η οποία μπορεί μεταξύ άλλων να ελέγχει τη συμμόρφωσή τους με τους όρους του παρόντος και να τα τροποποιεί για την εκπλήρωση τυχόν υποχρεώσεων, που επιβάλλονται δυνάμει του παρόντος.»

Ενώ η παράγραφος 2 της ως άνω διάταξης ορίζει ότι «2. Με την απόφαση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου μπορεί να καθορίζεται αναλυτικά το περιεχόμενο, ο απαιτούμενος βαθμός λεπτομέρειας, ο τρόπος δημοσίευσης κάθε Υποδείγματος Προσφοράς – Αναφοράς, Υπηρεσίας διασύνδεσης ή / και πρόσβασης για συγκεκριμένη μορφή πρόσβασης συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας υποβολής, ελέγχου και έγκρισής του από την ΕΕΤΤ, καθώς και κάθε σχετική λεπτομέρεια σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.»

2.5.5.2 Υποχρέωση αμεροληψίας

Το άρθρο 50 περίπτωση β' του Ν. 4070/2012⁷⁴ ορίζει τις απαιτήσεις σχετικά με την υποχρέωση αμεροληψίας και καλύπτει τα εξής ζητήματα:

α. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να επιβάλλει υποχρέωση αμεροληψίας σχετικά με τη διασύνδεση και/ ή την πρόσβαση.

β. Η υποχρέωση αμεροληψίας διασφαλίζει ότι ο πάροχος εφαρμόζει ισοδύναμους όρους, σε ισοδύναμες περιστάσεις, σε άλλες επιχειρήσεις που παρέχουν ισοδύναμες υπηρεσίες, και διασφαλίζει ότι ο πάροχος παρέχει υπηρεσίες και πληροφορίες σε τρίτους υπό τους ίδιους όρους και της ίδιας ποιότητας με τις παρεχόμενες για τις δικές του υπηρεσίες ή τις υπηρεσίες των θυγατρικών του ή των εταίρων του.

2.5.5.3 Υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού

Το άρθρο 50 περίπτωση γ' του Ν. 4070/2012⁷⁵, ορίζει τις απαιτήσεις σχετικά με την υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού και καλύπτει τα εξής ζητήματα:

α. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να επιβάλλει υποχρεώσεις λογιστικού διαχωρισμού όσον αφορά καθορισμένες δραστηριότητες που αφορούν τη διασύνδεση ή/και την πρόσβαση.

β. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να απαιτεί από μια καθετοποιημένη επιχείρηση να καθιστά διαφανείς τις τιμές χονδρικής πώλησης και τις εσωτερικές τιμολογήσεις προκειμένου να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με όποια υποχρέωση επιβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 10 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει, και να αποτρέπεται ενδεχόμενη η άδικη διεπιδότηση.

2.5.5.4 Υποχρέωση πρόσβασης ή χρήσης ειδικών υποδομών δικτύου

Το άρθρο 51 του Ν.4070/2012⁷⁶ ορίζει τις βασικές απαιτήσεις σχετικά με την υποχρέωση για πρόσβαση ή χρήση ειδικών στοιχείων του δικτύου και συναφών υποδομών και περιλαμβάνει τα εξής ζητήματα:

⁷⁴ Άρθρο 10 της Οδηγίας για την Πρόσβαση , όπως ισχύει

⁷⁵ Άρθρο 11 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει

- α. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να επιβάλλει σε έναν πάροχο την υποχρέωση να ικανοποιεί εύλογα αιτήματα πρόσβασης.
- β. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να συνοδεύει την υποχρέωση ικανοποίησης εύλογων αιτημάτων πρόσβασης με όρους ισότιμου, εύλογου και έγκαιρου χαρακτήρα.
- γ. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να εξετάζει την υποχρέωση ικανοποίησης εύλογων αιτημάτων πρόσβασης (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε συστήματα λειτουργικής υποστήριξης και λογισμικού) με βάση μια σειρά από παράγοντες προκειμένου να διασφαλίζεται η αναλογικότητα.
- δ. την υποχρέωση των παρόχων με ΣΙΑ να διασυνδέουν τα δίκτυα ή τις δικτυακές υποδομές τους.

2.5.5.5 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης

Το άρθρο 52 περίπτωση του Ν. 4070/2012⁷⁷ ορίζει τις απαιτήσεις σχετικά με την υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης και καλύπτει τα εξής ζητήματα:

- α. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να επιβάλλει υποχρέωση κοστοστρέφειας τιμών και υποχρεώσεις σχετικά με τα κοστολογικά συστήματα, για την παροχή ειδικών τύπων διασύνδεσης και/ή πρόσβασης, σε περιπτώσεις όπου η διαπίστωση της έλλειψης πραγματικού ανταγωνισμού σημαίνει ότι ένας πάροχος μπορεί να διατηρεί τις τιμές σε υπερβολικά υψηλά επίπεδα ή να συμπιέζει τις τιμές.
- β. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να επιτρέπει στον πάροχο που έχει ορισθεί ως έχων ΣΙΑ έναν εύλογο συντελεστή απόδοσης επί του επαρκούς επενδεδυμένου κεφαλαίου, για την επιβολή τιμών προσανατολισμένων στο κόστος.
- γ. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να διασφαλίζει ότι ο μηχανισμός ανάκτησης του κόστους ή η επιβαλλόμενη μεθοδολογία τιμολόγησης προάγει την οικονομική απόδοση και τον βιώσιμο ανταγωνισμό, και μεγιστοποιεί το όφελος για τους καταναλωτές.
- δ. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να απαιτεί από έναν πάροχο να αιτιολογεί πλήρως τις τιμές που επιβάλλει και να δύναται να απαιτεί προσαρμογή των τιμών.

⁷⁶ Άρθρο 12 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει

⁷⁷ Άρθρο 13 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει

ε. Τη διευκρίνιση ότι ο πάροχος που έχει ορισθεί ως έχων ΣΙΑ φέρει το βάρος της απόδειξης ότι τα τέλη υπολογίζονται βάσει του κόστους, λαμβανομένου υπόψη ενός εύλογου συντελεστή απόδοσης της επένδυσης.

στ. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να εξασφαλίσει ότι όταν η εφαρμογή του συστήματος κοστολόγησης επιβάλλεται για λόγους υποστήριξης του ελέγχου τιμών, πρέπει να τίθεται στην διάθεση του κοινού περιγραφή του συστήματος κοστολόγησης στην οποία να περιγράφονται τουλάχιστον οι βασικές κατηγορίες κόστους και οι κανόνες για την κατανομή του. Η συμμόρφωση με το σύστημα κοστολόγησης ελέγχεται από αρμόδιο ανεξάρτητο φορέα. Δημοσιεύεται σε ετήσια βάση δήλωση σχετικά με τη συμμόρφωση.

Η ΕΕΤΤ δύναται να επιβάλλει υποχρεώσεις εκτός αυτών που αναφέρονται ανωτέρω ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, υποχρεώσεις εκτός των οριζόμενων στην Οδηγία για την Πρόσβαση, υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνει προηγουμένως την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επισημαίνεται επίσης ότι το άρθρο 13, παρ.1 της Οδηγίας για την Πρόσβαση αντικαταστάθηκε⁷⁸ από το ακόλουθο κείμενο: «Η εθνική ρυθμιστική αρχή δύναται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8, να επιβάλλει υποχρεώσεις σχετικά με την ανάκτηση του κόστους και ελέγχου τιμών, που περιλαμβάνουν υποχρέωση καθορισμού των τιμών με γνώμονα το κόστος και υποχρέωση όσον αφορά τα συστήματα κοστολόγησης για την παροχή ειδικών τύπων διασύνδεσης ή/ και πρόσβασης σε περιπτώσεις όπου η ανάλυση της αγοράς καταδεικνύει ότι η έλλειψη πραγματικού ανταγωνισμού σημαίνει ότι ο ενδιαφερόμενος φορέας εκμετάλλευσης μπορεί να διατηρεί τις τιμές σε υπερβολικά υψηλά επίπεδα ή να συμπιέζει τις τιμές εις βάρος των τελικών χρηστών. Για να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις από τον φορέα εκμετάλλευσης μεταξύ άλλων στα δίκτυα νεώτερης γενεάς, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές λαμβάνουν υπόψη την επένδυση του φορέα εκμετάλλευσης και του επιτρέπουν έναν εύλογο συντελεστή απόδοσης επί του επαρκούς επενδυμένου κεφαλαίου, συνυπολογίζοντας οιοσδήποτε κινδύνους ενέχει ενδεχομένως ένα συγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο δικτύου».

⁷⁸ Δυνάμει της παραγράφου (9) του άρθρου 2 της Οδηγίας 2009/140/EK, L 337/51, 18.12.2009

2.5.5.6 Υποχρέωση λειτουργικού διαχωρισμού

Το άρθρο 53, παρ.1, του Ν. 4070/2012, το οποίο μεταφέρει αυτούσιο το άρθρο 13⁷⁹ της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως τροποποιηθείσα ισχύει, ορίζει ότι: «Όταν η ΕΕΤΤ καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι υποχρεώσεις των άρθρων 50, 51 και 52 του παρόντος απέτυχαν να εξασφαλίσουν αποτελεσματικό ανταγωνισμό και ότι υφίστανται σημαντικά προβλήματα ανταγωνισμού ή/ και αποτυχίες της αγοράς όσον αφορά στη χονδρική παροχή ορισμένων αγορών προϊόντων πρόσβασης, μπορεί ως εξαιρετικό μέτρο, σύμφωνα με τις διατάξεις του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 5 του άρθρου 47 του παρόντος, να επιβάλει την υποχρέωση σε καθετοποιημένες επιχειρήσεις να μεταθέσουν τις δραστηριότητες της χονδρικής παροχής συναφών προϊόντων πρόσβασης σε επιχειρησιακή μονάδα που λειτουργούν ανεξάρτητα».

2.5.6 Αρχές κατά τον καθορισμό του τέλους τερματισμού

Εκτός από τις γενικές αρχές που περιγράφονται στις Οδηγίες αναφορικά με την επιλογή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων οι οποίες επιβάλλονται σε παρόχους με σημαντική ισχύ στην αγορά (ΣΙΑ), υπάρχουν δύο κείμενα αναφοράς σχετικά με την υποβολή υποχρεώσεων συγκεκριμένα για τις αγορές τερματισμού. Τα κείμενα αυτά είναι: (α) η Κοινή Θέση σχετικά με τη συμμετρία στα τέλη τερματισμού από το Σώμα των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστών (European Regulators Group - ERG) και (β) η Σύσταση της ΕΕ σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού.

2.5.6.1 Κοινή θέση του ERG για τη συμμετρία στα τέλη τερματισμού⁸⁰

Η κοινή θέση του ERG, η οποία εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2008, αναφέρει ότι τα τέλη τερματισμού θα πρέπει υπό φυσιολογικές συνθήκες να είναι συμμετρικά και ότι οποιαδήποτε ασυμμετρία, αποδεκτή σε ορισμένες περιπτώσεις, απαιτεί επαρκή τεκμηρίωση.

Το ERG θεωρεί ότι, σε βάθος χρόνου, η συμμετρία στα τέλη τερματισμού μπορεί να συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομικής αποδοτικότητας, των επενδύσεων, της καινοτομίας, της ρυθμιστικής βεβαιότητας και πάνω απ' όλα της κοινωνικής ευημερίας.

⁷⁹ Παρεμβλήθηκε νέο άρθρο 13^α δυνάμει της παραγράφου (9) του άρθρου 2 της Οδηγίας 2009/140/EK, L 337/51, 18.12.2009

⁸⁰ ERG's Common Position on symmetry of fixed call termination rates and symmetry of mobile call termination rates (ERG (07) 83 final 080312) http://www.erg.eu/streaming/erg_07_83_mtr_ftr_cp_12_03_08.pdf?contentId=543020&field=ATTACHED_FILE

Αντίθετα, η ασυμμετρία στα τέλη τερματισμού για μεγάλο χρονικό διάστημα μπορεί να οδηγήσει σε αναποτελεσματικότητα και να αποβεί σε βάρος του ανταγωνισμού και της ευημερίας. Για παράδειγμα, μπορεί να μειώσει τα κίνητρα των παρόχων για ελαχιστοποίηση του κόστους και να επιτρέψει να περάσουν στους καταναλωτές οι αναποτελεσματικότητες των ΠΔΚ υψηλού κόστους. Παράλληλα, θα έδινε σε ορισμένους ΠΔΚ μη δικαιολογημένο πλεονέκτημα σε βάρος άλλων παρόχων με τους οποίους ανταγωνίζονται σε επίπεδο λιανικής.

Σύμφωνα με την κοινή θέση των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστών, ασυμμετρία - για περιορισμένο χρονικό διάστημα - στα τέλη τερματισμού μπορεί να θεωρηθεί αιτιολογημένη σε ειδικές περιπτώσεις, και συγκεκριμένα:

- Όταν υπάρχουν αντικειμενικές διαφορές στα κόστη, οι οποίες δεν ελέγχονται από τους ΠΔΚ (π.χ. κατά την αδειοδότηση για φάσμα).
- Στην περίπτωση παρόχων που μπήκαν στην αγορά με σημαντική καθυστέρηση με αποτέλεσμα να έχουν κατά πολύ μικρότερες οικονομίες κλίμακας.
- Σε περιπτώσεις όπου τα τέλη τερματισμού είναι σε τιμή υψηλότερη από το κόστος και η κίνηση διασύνδεσης μεταξύ των παρόχων είναι σε τέτοιο βαθμό μη ισορροπημένη ώστε η ασυμμετρία είναι απαραίτητη για να μπορούν να ανταγωνιστούν οι μικροί πάροχοι.

2.5.6.2 Σύσταση της ΕΕ σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού

Το Μάιο του 2009 η ΕΕ εξέδωσε Σύσταση σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην ΕΕ (2009/296/ΕΚ), η οποία έχει σκοπό να αντιμετωπίσει την υφιστάμενη έλλειψη εναρμόνισης στην εφαρμογή αρχών λογιστικής κόστους σε αγορές τερματισμού. Η ΕΕ θεωρεί ότι η εφαρμογή κοινής προσέγγισης στα Κράτη Μέλη θα παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου και τα κατάλληλα κίνητρα για δυνητικούς επενδυτές, ενώ θα μειώσει επίσης το ρυθμιστικό φόρτο για τους υπάρχοντες φορείς εκμετάλλευσης.

Η ΕΕ υποστηρίζει ότι η εφαρμογή ενός μοντέλου κόστους πρέπει να βασίζεται σε αποδοτικές τεχνολογίες καθώς και η εφαρμογή συμμετρικών τελών τερματισμού θα προωθήσει την αποδοτικότητα και την ανάπτυξη ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα θα μεγιστοποιήσει τα οφέλη των τελικών καταναλωτών όσον αφορά τις τιμές και τη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών.

Η Σύσταση της ΕΕ καταλήγει ότι τα τέλη τερματισμού πρέπει να καθορίζονται με βάση τις δαπάνες ενός αποδοτικού φορέα εκμετάλλευσης και να είναι συμμετρικά. Η αξιολόγηση των αποδοτικών δαπανών πρέπει να βασίζεται σε τρέχον κόστος και στη χρήση προσέγγισης από τα κάτω προς τα επάνω με μοντέλα μακροπρόθεσμου οριακού κόστους (LRIC) ως σχετική μέθοδο κόστους.

Η ΕΕ τονίζει ότι κάθε προσέγγιση υπολογισμού αποδοτικών επιπέδων κόστους η οποία αποκλίνει από τις αρχές που προαναφέρθηκαν πρέπει να αιτιολογείται από αντικειμενικές διαφορές κόστους, οι οποίες είναι εκτός του ελέγχου των οικείων φορέων (π.χ. αντικειμενικές διαφορές κόστους μπορεί να προκύψουν σε αγορές τερματισμού κινητών επικοινωνιών λόγω άνισης εκχώρησης ραδιοφάσματος).

Σχετικά με το χρόνο εφαρμογής της Σύστασης, η ΕΕ θεωρεί ότι μια μεταβατική περίοδος έως την 31η Δεκεμβρίου 2012 είναι επαρκής ώστε οι ΕΡΑ να εισαγάγουν το μοντέλο κόστους και οι φορείς εκμετάλλευσης να προσαρμόσουν αναλόγως τα επιχειρηματικά τους σχέδια, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα την επιτακτική ανάγκη να εξασφαλιστεί για τους καταναλωτές το μέγιστο όφελος όσον αφορά αποδοτικά κοστοστρεφή τέλη τερματισμού.

Παράλληλα, η ΕΕ αναγνωρίζει ότι μπορεί να απαιτηθεί κατ' εξαίρεση πρόσθετη μεταβατική περίοδος για την προετοιμασία του συνιστώμενου μοντέλου κόστους ειδικά για τις ΕΡΑ που διαθέτουν περιορισμένους πόρους. Στις περιπτώσεις αυτές, εφόσον μια ΕΡΑ είναι σε θέση να αποδείξει ότι μια μέθοδος (π.χ. συγκριτική αξιολόγηση), διαφορετική από το μοντέλο LRIC από τα κάτω προς τα επάνω με βάση τις τρέχουσες δαπάνες, συνεπάγεται αποτελέσματα που συμβαδίζουν με την παρούσα σύσταση και παράγει αποδοτικά αποτελέσματα συμβατά με τα αντίστοιχα σε μίαν ανταγωνιστική αγορά, θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο καθορισμού μεταβατικών τιμών βασισμένων σε εναλλακτική προσέγγιση, έως την 1η Ιουλίου 2014. Κάθε τέτοιο αποτέλεσμα που προκύπτει από εναλλακτικές τεχνολογίες δεν πρέπει να υπερβαίνει το μέσο όρο των τελών τερματισμού που καθορίζονται από τις ΕΡΑ που εφαρμόζουν τη συνιστώμενη μέθοδο κοστολόγησης.

2.5.7 Υφιστάμενες Κανονιστικές Υποχρεώσεις

Η ΕΕΤΤ με την με αριθμό 498/046/15-10-2008 Απόφασή της δημοσιευθείσα στο τεύχος Β της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 2260, την 5η.11.2008, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ενόψει των εθνικών συνθηκών, υφίστανται διακριτές αγορές χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυο κάθε Παρόχου

Δικτύου Κινητής στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, η EETT όρισε μια διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο κινητής της εταιρείας Cosmote, μια διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο κινητής της εταιρείας Vodafone-Panafon, και μια διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο κινητής της εταιρείας Wind. Το γεωγραφικό εύρος των σχετικών αγορών είναι η Ελληνική Επικράτεια.

Σε καθεμία από τις αγορές αυτές, ο πάροχος δικτύου κατέχει σημαντική ισχύ στην σχετική αγορά χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυο κινητής τηλεφωνίας της εν λόγω εταιρείας, δυνάμει της οποίας τους επιβλήθηκε μια σειρά κατάλληλων και αναλογικών κανονιστικών υποχρεώσεων οι κυριότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

- i. Υποχρέωση Παροχής Πρόσβασης και Χρήσης Ειδικών Ευκολιών Δικτύου.
- ii. Υποχρέωση Αμεροληψίας (μη διακριτικής μεταχείρισης).
- iii. Υποχρέωση Διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης με ορισμένο ελάχιστο περιεχόμενο. Για την ενδυνάμωση του ελέγχου συμμόρφωσης με την επιβληθείσα υποχρέωση διαφάνειας, επιβάλλεται η ενίσχυση της «ex ante» παρέμβασης της EETT, με την εκ των προτέρων έγκριση της προς δημοσίευση Προσφοράς Αναφοράς των ΠΔΚ.
- iv. Υποχρέωση Λογιστικού Διαχωρισμού.
- v. Υποχρέωση Ελέγχου Τιμών και κοστολόγησης με την επιβολή σταδιακής σύγκλισης των τελών τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής (ΤΤΚ), όπως αυτά προκύπτουν με βάση μια bottom up προσέγγιση του σχετικού κόστους, προς μία συμμετρική μέση τιμή στόχου η οποία επιτυγχάνεται την 1η-1-2011 και η οποία εξακολουθεί να ισχύει ως «τιμή οροφής» των τελών τερματισμού κινητής (ΤΤΚ) μέχρι την έκδοση νεότερης απόφασης από την EETT σχετικά.

Στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης εξετάζεται η ανάγκη διατήρησης ή / και τροποποίησης των ως άνω κανονιστικών υποχρεώσεων.

2.5.8 Κατευθύνσεις για την Επιλογή Υποχρεώσεων

Υποχρεώσεις βασιζόμενες στην φύση του προσδιοριζόμενου προβλήματος ανταγωνισμού, εύλογες και αναλογικές

Κατά την επιλογή των κατάλληλων υποχρεώσεων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανταγωνισμού που έχουν εντοπιστεί, η ΕΕΤΤ έχει την υποχρέωση να λάβει υπόψη της τους στόχους που αναφέρονται στο Άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει (προώθηση του ανταγωνισμού, συνεισφορά στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και προώθηση των συμφερόντων των χρηστών). Επιπλέον, το άρθρο 8, παρ. 4 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, απαιτεί όπως οι υποχρεώσεις που θα επιβληθούν από την ΕΕΤΤ είναι βασισμένες στη φύση του προβλήματος ανταγωνισμού που εντοπίζεται, είναι αναλογικές και αιτιολογημένες ενόψει των στόχων που τίθενται στο Άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει.

Υποστήριξη επενδύσεων σε υποδομές

Προτού επιβάλλει την υποχρέωση παροχής πρόσβασης στα στοιχεία δικτύου μιας άλλης επιχείρησης, η ΕΕΤΤ οφείλει να λάβει υπόψη της τις απαιτήσεις του Άρθρου 12, παρ. 2 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει, όπου σημειώνεται ότι κάθε υποχρέωση πρόσβασης πρέπει να είναι αναλογική ενόψει των απαιτήσεων στο πλαίσιο του Άρθρου 8 της Οδηγίας Πλαίσιο.⁸¹ Ειδικότερα, το Άρθρο 12, παρ. 2, στοιχ. α' της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, απαιτεί όπως η ΕΕΤΤ εξετάσει «την τεχνική και οικονομική βιωσιμότητα της χρήσης ή εγκατάστασης ανταγωνιστικών ευκολιών [...] λαμβάνοντας υπόψη την φύση και τον τύπο της αφορώσης διασύνδεσης [...]»⁸². Διευκρινίζοντας το εύρος των ως άνω Άρθρων, η σκέψη 19 του Προοιμίου της Οδηγίας για την Πρόσβαση επισημαίνει ότι «η επιβολή από μέρους των ΕΡΑ υποχρεωτικής πρόσβασης η οποία αυξάνει τον ανταγωνισμό βραχυπρόθεσμα δεν θα πρέπει να μειώνει τα κίνητρα των ανταγωνιστών να επενδύσουν σε εναλλακτικές ευκολίες οι οποίες θα διασφαλίσουν περισσότερο ανταγωνισμό μακροπρόθεσμα.»

81 Το Άρθρο 8 (2) αναφέρει ότι η ΕΕΤΤ «οφείλει να προωθήσει τον ανταγωνισμό στην παροχή ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφών ευκολιών και υπηρεσιών ενθαρρύνοντας μεταξύ άλλων: [...] (γ)ενθαρρύνοντας αποτελεσματικές επενδύσεις σε υποδομή και προωθώντας την καινοτομία ».

82 Η παράγραφος 2 του άρθρου 12, αντικαταστάθηκε δυνάμει της παραγράφου (8) το άρθρου 2 της 2009/140/ΕΚ, L 337/51, 18.12.2009, από το ακόλουθο κείμενο: «Όταν οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές εξετάζουν το ενδεχόμενο επιβολής υποχρεώσεων βάσει της παραγράφου 1, και ιδίως όταν αξιολογούν τον τρόπο με τον οποίο τέτοιου είδους υποχρεώσεις θα επιβάλλονταν έτσι ώστε να είναι ανάλογες με τους στόχους του άρθρου 8 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ (οδηγία-πλαίσιο), λαμβάνονται υπόψη ιδίως τα ακόλουθα: α) την τεχνική και οικονομική βιωσιμότητα της χρήσης ή της εγκατάστασης ανταγωνιστικών ευκολιών, ανάλογα με το ρυθμό ανάπτυξης της αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση και τον τύπο της διασύνδεσης ή/ και της πρόσβασης περί των οποίων πρόκειται, συμπεριλαμβανομένης της βιωσιμότητας άλλων προϊόντων ανάντη πρόσβασης όπως η πρόσβαση σε αγωγούς».

Ο σκοπός της ανωτέρω διακήρυξης αναλύεται συνοπτικά στο κείμενο των θέσεων του ERG σχετικά με τις ρυθμιστικές υποχρεώσεις. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ καθετοποιημένων παρόχων και εναλλακτικών παρόχων δημιουργεί πίεση μειώσεων του κόστους σε όλη την αλυσίδα αξιών. *“Αυτό θα δημιουργήσει αυξανόμενες συνθήκες για ανταγωνισμό, καινοτομία κλπ τα οποία δημιουργούν μια δυναμική πίεσης του κόστους. Οι καταναλωτές επωφελοούνται επίσης από τις διαφοροποιημένες προσφορές οι οποίες ανταποκρίνονται καλύτερα στις προσωπικές τους ανάγκες. Υπάρχει κοινή συναίνεση ότι υφίσταται μεγαλύτερη βλάβη στο κοινό όφελος όταν υπάρχουν οι δυνατότητες υποκατάστασης αλλά δεν προωθούνται. Κάτι τέτοιο καθυστερεί την εισαγωγή νέων και καινοτόμων υπηρεσιών και ειδικότερα όσον αφορά την ευρυζωνικότητα, κάτι τέτοιο δύναται να έχει αρνητικές συνέπειες στην γενική οικονομία”*.⁸³

Η επιβολή υποχρέωσης παροχής πρόσβασης σε στοιχεία δικτύου, ιδίως με προνομιακούς όρους και προϋποθέσεις, τουλάχιστον για τις περιπτώσεις εκείνες όπου αυτά τα στοιχεία δύνανται να αναπαραχθούν από εναλλακτικούς παρόχους δύνανται να αυξήσει τον ανταγωνισμό βραχυπρόθεσμα. Ωστόσο, δύνανται στην θεωρία, να αποτρέψει τους εναλλακτικούς παρόχους από το να επενδύσουν σε εναλλακτική υποδομή εάν συνέχιζαν να παίρνουν πρόσβαση σε αυτά τα στοιχεία με προνομιακούς όρους από τον καθετοποιημένο πάροχο. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι για τις περιπτώσεις εκείνες που είναι αναλογικό και είναι προς το συμφέρον των καταναλωτών μακροπρόθεσμα, η ΕΕΤΤ πρέπει να επιβάλλει την πρόσβαση σε ουσιώδεις ευκολίες οι οποίες δύνανται στο κοντινό μέλλον να μην είναι οικονομικά βιώσιμο να αναπαραχθούν.

Όσον αφορά την βιωσιμότητα της αναπαραγωγής του δικτύου οι παράγοντες που πρέπει να εκτιμηθούν συμπεριλαμβάνουν μεταξύ άλλων: την τεχνική και οικονομική βιωσιμότητα της χρήσης ή της εγκατάστασης ανταγωνιστικών ευκολιών ενόψει της εξέλιξης της αγοράς, την βιωσιμότητα της παροχής της προτεινόμενης πρόσβασης σχετικά με την διαθέσιμη χωρητικότητα, την αρχική επένδυση του κατόχου των ευκολιών λαμβάνοντας υπόψη τα επενδυτικά ρίσκα και την ανάγκη να διασφαλισθεί ο ανταγωνισμός μακροπρόθεσμα.

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις διασύνδεσης που προτείνονται στην παρούσα, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι ως άνω εκτιμήσεις είναι σχετικές με την τιμολόγηση της πρόσβασης, καθώς και για την ρυθμιστική υποχρέωση της παροχής πρόσβασης.

83 ‘ERG Common Position on the approach to appropriate remedies in the new regulatory framework’, σελ. 67-68.

Αναφορικά με την υποχρέωση ελέγχου τιμών, το Άρθρο 13 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει, απαιτεί από την ΕΕΤΤ να διασφαλίζει ότι ο όποιος μηχανισμός ανάκτησης του κόστους πρέπει να προωθεί την αποτελεσματικότητα και να μεγιστοποιεί τα συμφέροντα των καταναλωτών.

Προστασία των καταναλωτών για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η ανάπτυξη του δικτύου που απαιτείται για την παροχή υπηρεσιών δεν θεωρείται εφικτή.

Όπου είναι απαραίτητο να δοθεί στους εναλλακτικούς παρόχους πρόσβαση στις χονδρικές ευκολίες ενός παρόχου με ΣΙΑ προκειμένου να προωθηθεί η εξέλιξη του ανταγωνισμού, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι κυρίως τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των καταναλωτών που πρέπει να λάβει υπόψη της. Από αυτήν την άποψη η σκέψη 20 του προοιμίου της Οδηγίας για την Πρόσβαση τονίζει την ανάγκη να μην υποαμείβεται ο πάροχος με ΣΙΑ που υποχρεούται να παρέχει πρόσβαση και το Άρθρο 13, παρ. 2 της Οδηγίας για την πρόσβαση, όπως ισχύει, αναφέρει ότι η τιμολόγηση της πρόσβασης πρέπει να διασφαλίζει τον ανταγωνισμό και προς αυτό τον σκοπό να διευκολύνει ώστε οι επενδύσεις στις ευκολίες να αμείβονται επαρκώς.

Εφαρμογή υποχρεώσεων συμβατών με τα κίνητρα

Η ρύθμιση του νέου ρυθμιστικού πλαισίου περιγράφηκε από το ERG ως «συμβατή με τα κίνητρα». Η «συμβατή με τα κίνητρα» ρύθμιση σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε η συμμόρφωση με το περιεχόμενο της ρύθμισης να είναι προς το συμφέρον των ρυθμιζόμενων μερών. Κατά τον σχεδιασμό τέτοιου είδους ρύθμισης, ειδική προσοχή πρέπει να δίδεται στα εξής: (i) στα οικονομικά κίνητρα των εμπλεκόμενων μερών (ii) την ασυμμετρία των σχετικών πληροφοριών (iii) τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ίδιων των ΕΡΑ και (iv) τα πρακτικά ζητήματα σχετικά με τη συμμόρφωση και την επιβολή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων. Το τελικό αποτέλεσμα είναι ότι η συμμόρφωση βαίνει προς όφελος των ρυθμιζόμενων.

2.5.9 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

2.5.9.1 Υποχρέωση πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου

Η ΕΕΤΤ προέβη σε ανάλυση της αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα προκειμένου να προσδιορίσει εάν θα διατηρήσει, θα τροποποιήσει ή θα άρει τις ρυθμιστικές υποχρεώσεις που είχαν επιβληθεί στους ΠΔΚ έχοντες ΣΙΑ στις ορισθείσες σχετικές αγορές.

Επί τη βάσει της ως άνω διενεργηθείσης ανάλυσης αγοράς, η ΕΕΤΤ καταλήγει ότι κρίνεται απαραίτητο να διατηρηθεί στους παρόχους κινητών δικτύων η επιβολή της ex ante ρυθμιστικής υποχρέωσης παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου (άρθρο 12 Οδηγίας 2002/19/ΕΚ, όπως ισχύει).

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η υποχρέωση παροχής πρόσβασης, η οποία συνίσταται στην παροχή υπηρεσιών, ειδικών ευκολιών και συμφωνιών οι οποίες είναι απαραίτητες για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα, κρίνεται ως μια πλήρως αιτιολογημένη ρυθμιστική υποχρέωση δεδομένου ότι εξυπηρετεί τους στόχους του άρθρου 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει. Ειδικότερα, συντελεί στην προώθηση του ανταγωνισμού και την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, εξασφαλίζοντας και διασφαλίζοντας ότι οι άλλοι πάροχοι δημοσίων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών είναι σε θέση να διεκπεραιώνουν κλήσεις προς συνδρομητές των ανωτέρω παρόχων υπό δίκαιους και εύλογους όρους.

Η υποχρέωση παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών κρίνεται ως μια αναλογική υποχρέωση δεδομένου ότι αποτελεί το ελάχιστο απαραίτητο μέτρο για την προώθηση του ανταγωνισμού σε μια αγορά που χαρακτηρίζεται από έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Εν απουσία της ως άνω ρυθμιστικής υποχρέωσης οι ΠΔΚ θα εδύναντο να επιβραδύνουν τη διαδικασία παροχής υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων και να προβαίνουν σε διακριτική μεταχείριση όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών σε διάφορους παρόχους. Η υποχρέωση παροχής πρόσβασης τέλος, κρίνεται ως ένα απόλυτα αναλογικό μέτρο δεδομένου του γεγονότος ότι εφαρμόζεται ήδη για τους κατέχοντες ΣΙΑ ΠΔΚ και ως εκ τούτου δεν θα τους επιφέρει επιπρόσθετο κόστος.

Όροι υποχρέωσης παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου

- Κάθε ΠΔΚ υποχρεούται να παρέχει πρόσβαση στο δίκτυό του (συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου) και να ανταποκρίνεται σε κάθε γραπτό αίτημα που υποβάλλεται από παρόχους δημόσιων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
- Κάθε ΠΔΚ υποχρεούται να διαπραγματεύεται με καλή πίστη με κάθε πάροχο που αιτείται υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων.
- Κάθε ΠΔΚ υποχρεούται να μην ανακαλεί την ήδη χορηγηθείσα πρόσβαση/διασύνδεση.

- Η παροχή πρόσβασης θα πρέπει να λαμβάνει χώρα το συντομότερο δυνατό και θα παρέχεται επί τη βάση δίκαιων και εύλογων όρων, προϋποθέσεων και τελών που δύναται εκάστοτε να ορίζονται από την ΕΕΤΤ.
- Επιπλέον, κάθε ΠΔΚ υποχρεούται να διαπραγματεύεται με καλή πίστη και να ικανοποιεί όλα τα εύλογα αιτήματα των παρόχων αναφορικά με επιπρόσθετα προϊόντα πρόσβασης.

2.5.9.2 Υποχρέωση αμεροληψίας (Μη Διακριτικής Μεταχείρισης)

Στις περιπτώσεις όπου έχει επιβληθεί στον πάροχο με ΣΙΑ υποχρέωση πρόσβασης, και ιδίως όταν έχει επιβληθεί και υποχρέωση ελέγχου τιμών, ο εν λόγω πάροχος δύναται να έχει αυξημένα κίνητρα να προβαίνει σε διακρίσεις όσον αφορά τις μη τιμολογιακές παραμέτρους των υπηρεσιών του. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης (υποχρέωση αμεροληψίας) είναι το μόνο ρυθμιστικό μέτρο το οποίο μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα ως άνω προβλήματα ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, η ΕΕΤΤ κρίνει απαραίτητο να διατηρηθεί η ήδη επιβληθείσα υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης στους παρόχους κινητής.

Στο πλαίσιο της ρυθμιστικής υποχρέωσης της μη διακριτικής μεταχείρισης κάθε ΠΔΚ ο οποίος έχει ορισθεί ως κατέχων ΣΙΑ στη σχετική αγορά, υποχρεούται να εφαρμόζει ισοδύναμους όρους, σε ισοδύναμες περιστάσεις και να παρέχει υπηρεσίες και πληροφορίες σε τρίτους υπό τους ίδιους όρους και της ίδιας ποιότητας με αυτές που παρέχει και στο τυχόν λιανικό του άκρο (συμπεριλαμβανομένων των θυγατρικών του και των συνδεδεμένων με αυτόν επιχειρήσεων). Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι απαγορεύεται κάθε είδους διάκριση, όσον αφορά στο χρονοδιάγραμμα και λοιπούς όρους ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Στο πλαίσιο των υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων, η απαγόρευση διάκρισης μπορεί να αποτρέψει έναν πάροχο με καθετοποιημένη δομή από το να χρεώνει εσωτερικά, χαμηλότερο τέλος τερματισμού από αυτό που χρεώνει στον ανταγωνιστή του.

Μια πιο δυσδιάκριτη μορφή διακριτικής μεταχείρισης προκύπτει όταν ένας πάροχος επιλέγει ένα συνδυασμό χονδρικών και λιανικών τιμών που ευνοούν τις λειτουργίες του. Ένας τέτοιος συνδυασμός τιμών καθιστά αδύνατο για έναν ανταγωνιστή να δραστηριοποιηθεί αποτελεσματικά στην κατάντη αγορά.

Πιο αναλυτικά, η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης, καλύπτει οποιαδήποτε μορφή άνισης μεταχείρισης των συνδρομητών μιας εταιρείας εις βάρος αυτών των ανταγωνιστών της. Μπορεί να εφαρμοστεί σε μια κατάσταση όπου ένας πάροχος κινητής (κατέχων δεσπίζουσα θέση στην παροχή υπηρεσιών τερματισμού στο δικό

του δίκτυο) παρέχει χαμηλότερου επιπέδου υπηρεσίες σε καλούντες εκτός δικτύου από ό,τι σε αυτούς που καλούν εντός δικτύου, με αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τους πελάτες λιανικής να έρθουν στο δικό του δίκτυο.

Παράλληλα ένας πάροχος κινητής τηλεφωνίας μπορεί να χρεώνει διαφορετικό τέλος τερματισμού για σταθερούς και κινητούς παρόχους ή να προβαίνει σε διάκριση ανάμεσα σε παρόχους της ίδιας κατηγορίας. Η απαγόρευση αυτού του είδους της διάκρισης θα εμποδίζει τον εν λόγω πάροχο να ορίζει λιανικές τιμές και τέλη τερματισμού που εξαιρούν εξίσου τους αποδοτικούς ανταγωνιστές από το να εξυπηρετήσουν την αγορά λιανικής.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης μπορεί να αποτρέψει έναν κάθετα ολοκληρωμένο πάροχο ο οποίος έχει ορισθεί ως πάροχος με Σημαντική Ισχύ από το να «χρεώνει» στον εαυτό του χαμηλότερο τέλος τερματισμού από αυτό που χρεώνει στον ανταγωνιστή του. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι ο πάροχος με ΣΙΑ έχει κίνητρο να κάνει διακρίσεις κατά την παροχή της υπηρεσίας πρόσβασης δικτύου με αποτέλεσμα να οδηγεί τους υπόλοιπους παρόχους της αγοράς σε μειονεκτική θέση.

Η υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης κρίνεται ως μια κατάλληλη, αναλογική και αιτιολογημένη ρυθμιστική υποχρέωση. Ιδίως συντελεί στην προώθηση και δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού καθώς και στη μεγιστοποίηση του οφέλους του καταναλωτή, διασφαλίζοντας ότι δεν γίνονται διακρίσεις (τόσο προς τους παρόχους, όσο και τους καταναλωτές) από ένα πάροχο που διαθέτει σημαντική ισχύ στην αγορά.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλει κανονιστικά τη διατήρηση της υποχρέωσης μη διακριτικής μεταχείρισης, βάσει της οποίας κάθε ΠΔΚ οφείλει:

- να μην μεταχειρίζεται άνισα τους πελάτες του στην αγορά χονδρικής, σε θέματα πρόσβασης δικτύου για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων.
- να παρέχει υπηρεσίες και πληροφορίες σε τρίτους υπό τους ίδιους όρους και της ίδιας ποιότητας με τις παρεχόμενες για τις δικές του υπηρεσίες (λιανικό άκρο) ή τις υπηρεσίες των θυγατρικών του ή των συνδεδεμένων με αυτόν εταιριών.

2.5.9.3 Υποχρέωση Διαφάνειας

Στο πλαίσιο του δεύτερου γύρου ανάλυσης αγορών, η ΕΕΤΤ, ήδη επέβαλε⁸⁴ στους ΠΔΚ που κατέχουν ΣΙΑ στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό τους, την υποχρέωση διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλει κανονιστικά τη διατήρηση των ως άνω υποχρεώσεων δεδομένου ότι εξακολουθούν να συντρέχουν πλήρως οι ίδιοι λόγοι επιβολής τους.

Η επιβολή της υποχρέωσης διαφάνειας αποσκοπεί στην:

- Διασφάλιση της διαφάνειας στη διαπιστωθείσα σχετική αγορά μέσω της υποβολής πληροφοριών κίνησης με σκοπό την δυνατότητα παρακολούθησης ενδεχόμενης αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των παρόχων που διαθέτουν σημαντική ισχύ στην αγορά
- Άμεση ενημέρωση των παρόχων στην συγκεκριμένη αγορά, ως προς τις προγραμματισμένες μεταβολές των χρεώσεων για πρόσβαση στο δίκτυο. Μέσω της δημοσίευσης των προγραμματισμένων μεταβολών των χρεώσεων, οι πάροχοι θα έχουν τον απαιτούμενο χρόνο ώστε να ανταποκριθούν σε αυτές και να τροποποιήσουν τις τιμές στην λιανική αγορά εάν απαιτείται.

Επιπλέον, η υποχρέωση της διαφάνειας κρίνεται ως μια αναλογική υποχρέωση για την επίτευξη του στόχου της προώθησης του ανταγωνισμού δεδομένου ότι επιβάλλεται η δημοσίευση μόνον της ελάχιστης απαιτούμενης πληροφορίας στους εμπλεκόμενους αναφορικά με τις χρεώσεις και η κοινοποίηση στην ΕΕΤΤ της κίνησης των παρόχων που κατέχουν σημαντική ισχύ στην αγορά.

Η υποχρέωση διαφάνειας είναι επίσης αιτιολογημένη, ως συμπληρωματική υποχρέωση για τον έλεγχο εφαρμογής άλλων υποχρεώσεων που έχουν επιβληθεί σε έναν πάροχο με ΣΙΑ στην αγορά. Ειδικότερα, η ΕΕΤΤ είναι της άποψης ότι πρέπει να επιβληθεί υποχρέωση διαφάνειας προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των υποχρεώσεων μη διακριτικής μεταχείρισης, λογιστικού διαχωρισμού και του ελέγχου των τιμών χονδρικής.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι θα πρέπει να διατηρήσει στους ΠΔΚ την υποχρέωση να παρέχουν άμεσα στην ΕΕΤΤ κάθε πληροφορία, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών πληροφοριών, αναφορικά με τον τερματισμό

⁸⁴ ΑΠ ΕΕΤΤ 498/046/2008 (ΦΕΚ 2260/Β/5-11-2008) κεφάλαιο ΙΙΙ. Κανονιστικές Υποχρεώσεις

κλήσεων, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος της, και σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα και το επίπεδο λεπτομέρειας που αναφέρονται στο σχετικό αίτημα της ΕΕΤΤ.

Περαιτέρω η ΕΕΤΤ κρίνει αναγκαία την διατήρηση της υποχρέωσης δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς δεδομένου ότι η ανωτέρω υποχρέωση θα συντελέσει αφενός στην αποτελεσματική εφαρμογή των υποχρεώσεων της αμεροληψίας μέσω της εφαρμογής ισοδύναμων όρων σε ισοδύναμες περιστάσεις σε πρόσωπα που παρέχουν ισοδύναμες υπηρεσίες και αφετέρου στην ενδυνάμωση της διαφάνειας μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων πληροφοριών όπως τιμές, όρους και προϋποθέσεις παροχής και χρήσης, τεχνικές προδιαγραφές, χαρακτηριστικά δικτύου, πληροφορίες λογιστικής φύσεως κλπ.

Η διατήρηση της υποχρέωσης δημοσίευσης προσφοράς αναφοράς διασύνδεσης κρίνεται από την ΕΕΤΤ ως μια πλήρως αιτιολογημένη ρυθμιστική υποχρέωση καθότι συντελεί στην ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων οι οποίοι επιθυμούν πρόσβαση σε κινητά δίκτυα δημιουργώντας έτσι τις αναγκαίες συνθήκες σταθερότητας για την ομαλή λειτουργία της αγοράς και ευνοώντας την είσοδο νέων εταιρειών στο χώρο. Ειδικότερα, δια της δημοσιοποίησης της προσφοράς αναφοράς διασύνδεσης, εξασφαλίζεται η δημοσίευση όλων των αναγκαίων πληροφοριών οι οποίες απαιτούνται για την παροχή πρόσβασης στο δίκτυο του παρόχου που διαθέτει ΣΙΑ ενώ παράλληλα διασφαλίζεται ότι δεν γίνονται διακρίσεις από αυτόν προς τους άλλους παρόχους δημοσίων δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Συγκεκριμένα, η ΕΕΤΤ προτείνει να διατηρηθούν οι εξής υποχρεώσεις:

1. Υποχρεώσεις Δημοσίευσης

Κάθε πάροχος από τους ανωτέρω οφείλει να δημοσιεύει όλες τις πληροφορίες που συντελούν στη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής αγοράς.

Συγκεκριμένα υποχρεούται να δημοσιεύει εμφανώς στην ιστοσελίδα του και να ενημερώνει γραπτώς την ΕΕΤΤ και όλους τους παρόχους με τους οποίους υφίσταται συμφωνία διασύνδεσης για τις μεταβολές των τελών για πρόσβαση στο δίκτυο πριν την εφαρμογή αυτών και τα τέλη σχετικά με κάθε νέα υπηρεσία παροχής πρόσβασης. Η ανωτέρω ενημέρωση πρέπει να γίνεται τριάντα (30) ημέρες πριν την εφαρμογή των τροποποιήσεων ή την εφαρμογή τελών για νέες υπηρεσίες παροχής πρόσβασης.

Η δημοσίευση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Περιγραφή των υφιστάμενων τελών και των προγραμματισμένων τελών για την πρόσβαση δικτύου
- Καθορισμό της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της προτεινόμενης τροποποίησης ή της εφαρμογής τελών για νέες υπηρεσίες παροχής πρόσβασης, η οποία δεν δύναται να απέχει λιγότερο από τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση στους παρόχους.

Ο ΠΔΚ δεν θα μπορεί να εφαρμόσει την μεταβολή των τελών πριν την προκαθορισμένη ημερομηνία έναρξης ισχύος της προτεινόμενης μεταβολής βάσει της αντίστοιχης δημοσίευσης.

Επιπρόσθετα, κάθε ΠΔΚ υποχρεούται να υποβάλλει στην ΕΕΤΤ γραπτώς στοιχεία κίνησης ανά δίμηνο, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕΤΤ.

II. Υποχρέωση δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης (ΠΑ) με ορισμένο ελάχιστο περιεχόμενο

Οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας που έχουν ορισθεί ως έχοντες ΣΙΑ στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα, υποχρεούνται να δημοσιεύουν και να κρατούν επικαιροποιημένη Προσφορά Αναφοράς (ΠΑ) όσον αφορά την διασύνδεση των δικτύων τους με δίκτυα παρόχων δημοσίων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, για την παροχή της υπηρεσίας τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό τους. Η εν λόγω ΠΑ θα πρέπει να είναι επαρκώς αναλυτική ώστε να ανταποκρίνεται στις εύλογες ανάγκες της αγοράς. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της ως άνω υποχρέωσής τους, οι ΠΔΚ θα δημοσιεύουν πρόσθετες ειδικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων τιμολογιακών πληροφοριών, τεχνικών προδιαγραφών, χαρακτηριστικών δικτύου, όρων και προϋποθέσεων για την παροχή και χρήση, και τιμές αναφορικά με τις υπάρχουσες και τις όποιες καινούργιες υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες.

Η εν λόγω Προσφορά Αναφοράς θα περιέχει κατ' ελάχιστο τα ακόλουθα:

1. Προϋποθέσεις και όρους για την υλοποίηση της διασύνδεσης
2. Προϋποθέσεις και όρους για την υλοποίηση αιτημάτων για χρήση ειδικών ευκολιών συμπεριλαμβανομένης της συνεγκατάστασης
3. Τεχνικές προδιαγραφές και χαρακτηριστικά δικτύου για την υλοποίηση της διασύνδεσης συμπεριλαμβανομένων των σημείων διασύνδεσης
4. Αναλυτική περιγραφή διαδικασιών και χρονοδιαγραμμάτων για

- i. Αρχική υλοποίηση διασύνδεσης
 - ii. Συνεγκατάσταση
 - iii. Δοκιμές και μετρήσεις
 - iv. Συντήρηση δικτύου
 - v. Προσδιορισμό και επιδιόρθωση βλαβών
 - vi. Υλοποίηση νέων ζεύξεων διασύνδεσης
 - vii. Επέκταση χωρητικότητας διασύνδεσης σε υφιστάμενες ζεύξεις διασύνδεσης
 - viii. Προβλέψεις κίνησης
5. Αναλυτική περιγραφή των προσφερόμενων υπηρεσιών (ποιότητα υπηρεσίας, τιμές κ.α), συμπεριλαμβανομένης και της συνεγκατάστασης
 6. Καθορισμός διαδικασιών χρεώσεων
 7. Καθορισμός διαδικασιών επίλυσης διαφορών
 8. Προϋποθέσεις και όροι Βασικής Συμφωνίας Επιπέδου Υπηρεσιών (Basic SLA), συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού των ρητρών για καθυστέρηση παράδοσης υπηρεσίας ή καθυστέρηση στην άρση βλάβης.

Οι εν λόγω υπηρεσίες θα προσφέρονται με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε οι πελάτες χονδρικής να μπορούν να επιλέγουν μόνο τις υπηρεσίες που επιθυμούν

- Οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας που έχουν ορισθεί ως έχοντες ΣΙΑ στις αγορές τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα, υποχρεούνται να κοινοποιούν στην ΕΕΤΤ, για κάθε σύμβαση που υπογράφουν για την παροχή πρόσβασης στο δίκτυό τους, τα στοιχεία της εν λόγω Σύμβασης, (συμβαλλόμενα μέρη, ημερομηνία υπογραφής και διάρκεια σύμβασης) καθώς και Δήλωση Συμμόρφωσης του περιεχομένου αυτής με την εγκριθείσα Προσφορά Αναφοράς. Υποχρεούνται επίσης να κοινοποιούν στην ΕΕΤΤ, κατόπιν αιτήματός της, κάθε σύμβαση καθώς επίσης και τις 'πέραν του βασικού' συμφωνίες επιπέδου υπηρεσιών ("advanced" SLAs) που συνάπτουν επί τη βάση εμπορικής συμφωνίας.

Αναφορικά με την δημοσίευση / επικαιροποίηση της Προσφοράς Αναφοράς

- Δεδομένου ότι η Προσφορά Αναφοράς θα πρέπει να επικαιροποιείται προκειμένου να αντικατοπτρίζει τις ανάγκες της αγοράς, η ΕΕΤΤ προτείνει η ΠΑ

των ΠΔΚ να αναθεωρείται είτε κατόπιν πρωτοβουλίας της ΕΕΤΤ, ή κατόπιν θεμελιωμένου αιτήματος από την πλευρά των ΠΔΚ ή άλλων παρόχων. Ειδικότερα:

- Για την περίπτωση όπου κάποιος ΠΔΚ ζητήσει αναθεώρηση της Προσφοράς Αναφοράς, η ΕΕΤΤ λαμβάνοντας υπόψη τις όποιες σχετικές εξελίξεις της αγοράς, καθώς και την εμπειρία που αποκτήθηκε στο πλαίσιο προγενέστερης εφαρμογής Προσφοράς Αναφοράς, θα εξετάσει εντός εύλογης περιόδου, εάν οι προτεινόμενες αλλαγές είναι κατάλληλες και αιτιολογημένες.
- Για την περίπτωση όπου το αίτημα για αναθεώρηση της Προσφοράς Αναφοράς υποβάλλεται από κάποιον άλλο πάροχο (πέραν των ΠΔΚ), η ΕΕΤΤ λαμβάνοντας υπόψη τις όποιες σχετικές εξελίξεις της αγοράς, καθώς και την εμπειρία που αποκτήθηκε στα πλαίσια προγενέστερης εφαρμογής Προσφοράς Αναφοράς, θα εξετάσει εάν η Προσφορά Αναφοράς χρήζει αναθεώρησης. Εάν η απόφαση της ΕΕΤΤ είναι καταφατική, η ΕΕΤΤ θα καλέσει τους ΠΔΚ να υποβάλουν αναθεωρημένη Προσφορά Αναφοράς, εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου ανάλογα με τις τροποποιήσεις που απαιτούνται.
- Τέλος, για την περίπτωση όπου η ΕΕΤΤ, λαμβάνοντας υπόψη τις όποιες σχετικές εξελίξεις της αγοράς, κρίνει ότι απαιτείται αναθεώρηση της Προσφοράς Αναφοράς θα καλέσει τους ΠΔΚ να υποβάλουν αναθεωρημένη Προσφορά Αναφοράς, εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου ανάλογα με τις τροποποιήσεις που απαιτούνται.
- Η ΕΕΤΤ μπορεί να επιβάλει αλλαγές στην Προσφορά Αναφοράς για τερματισμό κλήσεων σε δίκτυα κινητής (Υπόδειγμα Προσφοράς Διασύνδεσης), στις περιπτώσεις εκείνες όπου κρίνει ότι δικαιολογούνται τέτοιες τροποποιήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 50 παρ.1, περίπτωση α', υποπερίπτωση αβ) του Ν.4070/2012.
- Στις περιπτώσεις εκείνες που το κρίνει κατάλληλο, η ΕΕΤΤ δύναται να διεξάγει δημόσια διαβούλευση παρέχοντας στα ενδιαφερόμενα μέρη την δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους αναφορικά με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις/αναθεωρήσεις της Προσφοράς Αναφοράς οι οποίες δύνανται να έχουν σημαντική επίπτωση στην σχετική αγορά, σύμφωνα με το Άρθρο 17 του Ν. 4070/2012 και το άρθρο 6 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει τροποποιηθείσα.

- Σε κάθε περίπτωση τα εμπλεκόμενα μέρη θα έχουν ένα εύλογο χρονικό διάστημα προκειμένου να προβούν στις απαραίτητες τροποποιήσεις προτού η αναθεωρημένη προσφορά αναφοράς τεθεί σε εφαρμογή.
- Δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις που προτείνει η ΕΕΤΤ να επιβληθούν στους ΠΔΚ δεν διαφέρουν από τις υφιστάμενες, η ΕΕΤΤ δεν θεωρεί αναγκαία την άμεση μετά τη δημοσίευση του παρόντος επικαιροποίηση της Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης.
- Η ΠΑ (συμπεριλαμβανομένης της οποιαδήποτε μεταγενέστερης τροποποίησης /αναθεώρησης αυτής) δημοσιεύεται από τον κάθε ΠΔΚ κατά τρόπο διαφανή και εύκολα προσβάσιμο στον δικτυακό του τόπο και υποβάλλεται στην ΕΕΤΤ. Η εν λόγω ΠΑ θεωρείται εγκριθείσα και δύναται να εφαρμοσθεί αφού παρέλθουν εξήντα τουλάχιστον (60) ημέρες από την υποβολή της στην ΕΕΤΤ χωρίς την έκδοση Απόφασης της ΕΕΤΤ, άλλως από την θέση σε ισχύ Απόφασης της ΕΕΤΤ και σύμφωνα με τους όρους αυτής. Μέσα στην ως άνω προθεσμία η ΕΕΤΤ δύναται να εκκινήσει διαδικασία τροποποίησης της υποβληθείσας ΠΑ, ενημερώνοντας εγγράφως σχετικά τον ΠΔΚ. Στην περίπτωση αυτή η εφαρμογή της ΠΑ αναστέλλεται μέχρι τη λήψη απόφασης της ΕΕΤΤ και σύμφωνα με τους όρους αυτής.

Συμπερασματικά, η ΕΕΤΤ κρίνει αναγκαία την διατήρηση της υποχρέωσης διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς στο πλαίσιο της οποίας επιβάλλεται η δημοσιοποίηση από τους ΠΔΚ, συγκεκριμένων πληροφοριών όπως τιμές, όροι και προϋποθέσεις παροχής και χρήσης, τεχνικές προδιαγραφές, χαρακτηριστικά δικτύου, πληροφορίες λογιστικής φύσεως κλπ.

2.5.9.4 Υποχρέωση Λογιστικού Διαχωρισμού

Το Άρθρο 50, παρ. 1, περιπτ. γ', του Νόμου 4070/2012, όπως έχει εφαρμοστεί, δυνάμει του προϊσχύοντος νόμου 3431/2006, σε δύο διακριτές Αποφάσεις της ΕΕΤΤ,⁸⁵ παρέχει στην ΕΕΤΤ:

- Την εξουσία να επιβάλει την υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού σχετικά με συγκεκριμένες δραστηριότητες που συνδέονται με τη διασύνδεση ή/και την

⁸⁵ Βλ. αντίστοιχα Ενότητα Α-III της Απόφασης ΕΕΤΤ 392/017/22.06.2006 (πρώτος γύρος Ανάλυσης Αγοράς) και Ενότητα Α-III-2.4 της Απόφασης ΕΕΤΤ 498/046/15.10.2006 (δεύτερος γύρος Ανάλυσης Αγοράς).

πρόσβαση, όπως ο χονδρικός τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε δίκτυο κινητής.

- Την εξουσία να απαιτήσει από ένα ΠΔΚ να καθιστά διαφανείς τις χονδρικές του τιμές και τις τιμές μεταφοράς προκειμένου να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με την υποχρέωση της μη διακριτικής μεταχείρισης ή για να αποτρέψει τη σταυροειδή επιδότηση.

Η ΕΕΤΤ δύναται να ορίσει τη μορφή και τη μεθοδολογία κοστολόγησης που θα χρησιμοποιηθούν. Προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις διαφάνειας και αμεροληψίας, η ΕΕΤΤ έχει τη δυνατότητα να αιτηθεί λογιστικά αρχεία συμπεριλαμβανομένων εσόδων από τρίτα μέρη, και να δημοσιεύει τα στοιχεία αυτά, εφόσον συμβάλλουν στη δημιουργία μιας ανοιχτής και ανταγωνιστικής αγοράς, σεβόμενη τους εθνικούς και κοινοτικούς κανόνες σχετικά με το επιχειρηματικό απόρρητο.

Όπως ορίζεται στη *«Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με το Λογιστικό Διαχωρισμό και τα Συστήματα Κοστολόγησης»*⁸⁶, «Σκοπός της επιβολής υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού είναι να παρέχονται πληροφορίες λεπτομερέστερες από ότι στις εκ του νόμου προβλεπόμενες οικονομικές εκθέσεις του κοινοποιημένου φορέα εκμετάλλευσης, προκειμένου να αποτυπώνονται όσο το δυνατόν πιστότερα οι επιδόσεις των τμημάτων δραστηριότητας κοινοποιημένου φορέα εκμετάλλευσης, σαν να είχαν λειτουργήσει ως χωριστές επιχειρήσεις, και στην περίπτωση καθετοποιημένων επιχειρήσεων, να αποσοβείται η μεροληπτική μεταχείριση των δικών τους δραστηριοτήτων και να αποφεύγεται η άδικη σταυροειδής επιδότηση.».

Συγκεκριμένα, η επιβολή της υποχρέωσης του λογιστικού διαχωρισμού είναι υποστηρικτική αυτής της υποχρέωσης αμεροληψίας, διότι βοηθά να εξακριβωθεί εάν οι ΠΔΚ κάνουν διάκριση υπέρ των δραστηριοτήτων τους εντός του δικτύου τους, επιδοτώντας τον τερματισμό των κλήσεων τους εντός του δικτύου τους (on-net) με τον τερματισμό κλήσεων στο δίκτυο τους από άλλους παρόχους (το οποίο μπορεί να οδηγή σε συμπίεση περιθωρίου).

Επίσης, δεδομένου ότι κάθε κλήση πρέπει να τερματιστεί στο δίκτυο του καλούμενου συνδρομητή, κάθε πάροχος δικτύου δύναται να χρεώνει υπερβολικές τιμές σε άλλους παρόχους για τερματισμό φωνητικών κλήσεων. Προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα ανταγωνισμού, η ΕΕΤΤ επιβάλλει μέτρα ελέγχου τιμών. Ο λογιστικός διαχωρισμός μπορεί να υποστηρίξει τα μέτρα ελέγχου τιμών. Μπορεί να βοηθήσει στην *ex post* επαλήθευση του εάν τα τέλη τερματισμού φωνητικών κλήσεων έχουν

⁸⁶ Σύσταση της Επιτροπής της 19^{ης} Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με τα συστήματα λογιστικού διαχωρισμού και κοστολόγησης υπό το κανονιστικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

οριστεί σε κατάλληλο επίπεδο ή εάν επιτρέπουν υπερβολικά κέρδη για το σκέλος χονδρικής του ΠΔΚ. Η κατανομή του κόστους και των εσόδων μεταξύ της υπηρεσίας τερματισμού και άλλων χονδρικών και λιανικών υπηρεσιών θα πρέπει να είναι διαφανής.

Στο πλαίσιο της σχετικής υποχρέωσης, η ΕΕΤΤ διενήργησε Δημόσια Διαβούλευση αναφορικά με την εφαρμογή της υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού από τους τρεις ΠΔΚ (Cosmote, Vodafone, Wind) στο πλαίσιο της ΑΠ ΕΕΤΤ 498/046/2008. Σε συνέχεια της Δημόσιας Διαβούλευσης και λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια των παρόχων, η ΕΕΤΤ προτίθεται να δημοσιεύσει Κανονισμό εφαρμογής υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού από τους τρεις ΠΔΚ (Cosmote, Vodafone, Wind), στον οποίο θα αναλύονται διεξοδικά το εύρος στοιχείων, οι αρχές του λογιστικού διαχωρισμού και οι υποχρεώσεις υποβολής στοιχείων και αναφορών.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλει κανονιστικά τη διατήρηση της υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού.

2.5.9.5 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης

Η ανωτέρω ανάλυση δείχνει ότι η διαφάνεια, ο λογιστικός διαχωρισμός, η μη διακριτική μεταχείριση και η υποχρέωση πρόσβασης, είτε χωριστά είτε συνδυαστικά, είναι απίθανο να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την αποτυχία στην αγορά που εντοπίστηκε. Η διαφάνεια της τιμολόγησης σε σχέση με τους πελάτες λιανικής για κλήσεις σε κινητά θα μπορούσε σε θεωρητικό επίπεδο να ενθαρρύνει ορισμένους καλούντες να μειώσουν τις κλήσεις από σταθερό σε κινητό προκειμένου να αποφύγουν την πληρωμή των τελών τερματισμού. Ωστόσο, όπως έχει προκύψει και από την ανάλυση της σχετικής αγοράς (Ενότητα 2.4), δεν φαίνεται να υφίσταται αποτελεσματική ενημέρωση των χρηστών, αφού υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες στη μεταφορά των πληροφοριών αυτών σε αυτούς που λαμβάνουν τη σχετική απόφαση (πελάτες λιανικής) και αυτοί που λαμβάνουν τέτοιες αποφάσεις μπορεί να μην έχουν άλλη επιλογή από το να πραγματοποιήσουν την κλήση στο εν λόγω κινητό.

Στο πλαίσιο του δεύτερου γύρου ανάλυσης αγορών, η ΕΕΤΤ, επέβαλε⁸⁷ σε κάθε ΠΔΚ ο οποίος είχε οριστεί ότι κατέχει ΣΙΑ στην σχετική αγορά χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό του (Cosmote, Vodafone και Wind),

⁸⁷ ΑΠ ΕΕΤΤ 498/046/15-10-2008 (ΦΕΚ 2260/Β/05-11-2008)

Υποχρέωση Ελέγχου τιμών και Κοστολόγησης με τη μορφή υποχρέωσης κοστοστρεφούς πρόσβασης.

Η τιμή στόχος για το τέλος τερματισμού προέκυψε από την επικαιροποίηση του κοστολογικού μοντέλου μακροπρόθεσμου επαυξητικού κόστους (MEK - "LRIC") και επί τη βάσει ενός bottom up υπολογισμού, το οποίο αναπτύχθηκε για την ΕΕΤΤ στο πλαίσιο του πρώτου γύρου ανάλυσης αγορών, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες συνθήκες στην αγορά, προκειμένου να υπολογίσει για κάθε ΠΔΚ το προκύπτον «κόστος» τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό του.

Σύμφωνα με την ανωτέρω απόφαση της ΕΕΤΤ, κάθε ΠΔΚ ο οποίος έχει οριστεί ότι κατέχει ΣΙΑ στην σχετική αγορά χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό του, (Cosmote, Vodafone και WIND), υποχρεώθηκε να προβεί σε σταδιακή μείωση των τελών τερματισμού κλήσεων στο δίκτυό του προς την οριζόμενη τιμή στόχου για το έτος 2011, ακολουθώντας την πορεία μείωσης (glide path) που περιγράφεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 7: Πορεία μείωσης τιμών τέλους τερματισμού του δεύτερου κύκλου ανάλυσης αγοράς

Πάροχος	1/1/2009 – 31/12/2009	1/1/2010 – 31/12/2010	1/1/2011
Cosmote	0,0786	0,0624	0,0495
Vodafone	0,0786	0,0624	0,0495
Wind	0,0786	0,0624	0,0495

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλλει κανονιστικά τη διατήρηση της υποχρέωσης ελέγχου τιμών με μια μέθοδο τιμολόγησης η οποία να είναι σύμφωνη με τα οριζόμενα στη σχετική Σύσταση της ΕΕ. Ειδικότερα, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι τα τέλη τερματισμού πρέπει να καθορίζονται με βάση τις δαπάνες ενός αποδοτικού φορέα εκμετάλλευσης και να είναι συμμετρικά. Η ΕΕΤΤ συμφωνεί με τη θέση της ΕΕ ότι η αξιολόγηση των αποδοτικών δαπανών πρέπει να βασίζεται σε τρέχον κόστος και στη χρήση προσέγγισης από τα κάτω προς τα επάνω με μοντέλα μακροπρόθεσμου οριακού κόστους (LRIC) ως σχετική μέθοδο κόστους.

Για το λόγο αυτό η ΕΕΤΤ έχει ήδη ξεκινήσει σχετικό έργο, στόχος του οποίου είναι η επικαιροποίηση του υφιστάμενου μοντέλου σύμφωνα με τη Σύσταση της ΕΕ και με

την ανάλογη συνδρομή εξωτερικού συμβούλου. Συγκεκριμένα, ο εν λόγω σύμβουλος θα προτείνει την τροποποίηση ή τη δημιουργία νέου κοστολογικού μοντέλου κατά το οποίο θα ορίζονται συμμετρικά τέλη τερματισμού που θα βασίζονται στο κόστος ενός ενιαίου, αποτελεσματικού παρόχου, με σκοπό το υπολογισμό του «καθαρά επαυξητικού» κόστους τερματισμού φωνητικών κλήσεων εξαιρώντας τα κοινά κόστη (π.χ. εμπορικές κοινές δαπάνες, κτλ), και θα εξετάζεται η δυνατότητα συμμετρικής μείωσης των τελών τερματισμού προτείνοντας συγκεκριμένη σταδιακή πορεία μείωσης τους (glide path) σύμφωνα με τα αποτελέσματα του ως άνω κοστολογικού μοντέλου.

Η ΕΕΤΤ έχοντας να αντιμετωπίσει ένα διαρκώς επιδεινούμενο διεθνές οικονομικό περιβάλλον εκκίνησε τις διαδικασίες προκήρυξης ανεύρεσης και ανάθεσης επιστημονικού συμβούλου κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2010, την οποία και κατάφερε να ολοκληρώσει εντός του Δεκεμβρίου του 2011. Το ιδιαίτερο επιβαρυμένο οικονομικό περιβάλλον της χώρας σε συνδυασμό με διαρκώς αυξανόμενους εσωτερικούς περιορισμούς προϋπολογισμού έργου συντέλεσαν σε άκρως περιορισμένο ενδιαφέρον από πλευράς υποβολής προσφορών από διεθνείς επιστημονικούς συμβούλους. Το τελικό αποτέλεσμα της διαδικασίας της προκήρυξης ήταν η υποβολή προσφοράς από έναν μοναδικό υποψήφιο, μετά από μακρύ χρονικό διάστημα και ύστερα από εκτεταμένες διαπραγματεύσεις. Το έργο τελικά, εκκίνησε τον Μάρτιο του 2012, με αναμενόμενη καταληκτική ημερομηνία παράδοσης εντός του Οκτωβρίου του 2012.

Δεδομένης όμως της θέσης της ΕΕ σχετικά με το χρόνο εφαρμογής των τιμών που προκύπτουν από το προαναφερθέν μοντέλο Bottom Up LRIC (BU-LRIC) όπως ορίζεται στη Σύσταση, συγκεκριμένα ότι η εισαγωγή του νέου μοντέλου κόστους πρέπει να έχει ολοκληρωθεί έως την 31η Δεκεμβρίου 2012, η ΕΕΤΤ θεωρεί εύλογο και αναλογικό να εφαρμόσει τη μέθοδο της συγκριτικής τιμολόγησης (benchmarking) μέχρις ότου ολοκληρωθεί το έργο επικαιροποίησης του μοντέλου (ανάπτυξη του μοντέλου, εθνική δημόσια διαβούλευση, έκδοση απόφασης της ΕΕΤΤ). Τοιουτοτρόπως, θα αποφευχθεί μία απότομη προσαρμογή του τέλους τερματισμού κινητών, γεγονός που δεν θα άφηνε ικανό χρονικό περιθώριο στους ΠΔΚ ώστε να προσαρμόσουν κατάλληλα τα επιχειρηματικά τους πλάνα.

ι) Τιμή στόχος με τη μέθοδο της συγκριτικής αξιολόγησης

Αναλυτικά, η ΕΕΤΤ προτείνει να θέσει ως τιμή στόχο για τα τέλη τερματισμού τη μέση τιμή των τιμών για τα τέλη τερματισμού των κρατών μελών που, έως τον Μάρτιο του 2012, έχουν αναπτύξει το μοντέλο που προβλέπεται στη Σύσταση. Ο παρακάτω

πίνακας παρουσιάζει τα Κράτη Μέλη που έχουν αναπτύξει το μοντέλο, την τιμή στόχο, και σε κάθε περίπτωση τη μέση τιμή τους.

Πίνακας 8: TTK σε Κράτη Μέλη, όπου έχει εφαρμοστεί η Σύσταση

Χώρα	Τιμή TTK (c€/min)	Αναφορά (EC case number)
Βέλγιο	1,08	BE/2010/1086
Γαλλία	0,8	FR/2011/1200
Ηνωμένο Βασίλειο	0,81	Modification to adopted measures on mobile call termination UK/2010/1068
Ισπανία	1,09	ES/2012/1291
Ιταλία	0,98	IT/2011/1219
Ολλανδία	1,2	NL/2012/1285
Πορτογαλία	1,27	PT/2012/1312
Μέσος Όρος/Τιμή Στόχος	1,03	

Η εν λόγω τιμή στόχος θα εφαρμόζεται στην τιμή τερματισμού φωνητικών κλήσεων, σταθμισμένη μεταξύ κίνησης σε ώρες αιχμής και μη αιχμής, εφόσον γίνεται η εν λόγω διάκριση και θα εφαρμόζεται στον τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα ανεξαρτήτως τεχνολογίας (δεύτερης 2G ή τρίτης γενιάς 3G).

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι από την προαναφερθείσα εναλλακτική μέθοδο υπολογισμού του τέλους τερματισμού προκύπτουν αποδοτικά αποτελέσματα που συμβαδίζουν με τη Σύσταση και τα οποία είναι συμβατά με τα αντίστοιχα σε μια ανταγωνιστική αγορά. Σε κάθε περίπτωση είναι προφανές ότι η τιμή – στόχος της μεθόδου «συγκριτικής αξιολόγησης» που προτείνει η ΕΕΤΤ δεν υπερβαίνει το μέσο όρο των τελών τερματισμού που καθορίζονται από τις ΕΡΑ που εφαρμόζουν τη συνιστώμενη μέθοδο κοστολόγησης.

Η επικαιροποίηση της τιμής στόχου και των βημάτων της μεθόδου σταδιακής μείωσης των TTK (glide path) μετά την επικαιροποίηση του υφιστάμενου μοντέλου

θα περιγραφεί κατωτέρω, μετά την παρουσίαση του glide path για την επίτευξη της τιμής στόχου που προκύπτει από τη μέθοδο benchmarking.

ii) Σταδιακή μείωση των τελών τερματισμού (glide path)

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η τιμή στόχος η οποία προέκυψε από την εφαρμογή της μεθόδου συγκριτικής τιμολόγησης (benchmarking) είναι σημαντικά χαμηλότερη από τα ισχύοντα ρυθμιζόμενα τέλη, και λαμβάνοντας υπόψη τα χρονικά περιθώρια που θέτει η Σύσταση της ΕΕ, η ΕΕΤΤ προτείνει την εφαρμογή ενός μηχανισμού σταδιακής μείωσης των τελών τερματισμού (glide path) ώστε να εξασφαλιστεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό η κανονιστική σταθερότητα στην αγορά.

Κατά τον καθορισμό των παραμέτρων του μηχανισμού μείωσης των τελών τερματισμού, η ΕΕΤΤ καλείται να σταθμίσει τους ακόλουθους βασικούς στόχους:

- Η μετάβαση στη τιμή στόχο θα πρέπει να επιτευχθεί με επαρκώς ταχείς ρυθμούς προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη που θα έχουν οι καταναλωτές από τα χαμηλότερα τέλη τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα, όσον αφορά την επιλογή, την τιμή και την ποιότητα των υπηρεσιών.
- Ο ρυθμός της πτώσης θα πρέπει να εξασφαλίζει επαρκή χρόνο για τους ΠΔΚ προκειμένου να προσαρμόσουν τις ευρύτερες δομές κόστους, το επιχειρηματικό τους μοντέλο και τις προγραμματισμένες κεφαλαιουχικές δαπάνες, καθώς μία απότομη μείωση των τελών τερματισμού σε κινητά θα εδύνετο να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στους παρόχους κινητής, και η επίπτωση αυτή θα μπορούσε να μεταφερθεί στους καταναλωτές κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο λιανικής, εάν οι πάροχοι υποχρεωθούν να κάνουν σημαντικές αλλαγές στα τέλη τους.
- Η μετάβαση θα πρέπει να λάβει υπόψη της τα χρονικά περιθώρια που θέτει η ΕΕ στη σχετική Σύσταση για τη ρύθμιση των τελών τερματισμού, ώστε η νέα προσέγγιση να εφαρμοστεί με συνέπεια σε σχέση με τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη.

Τέλος, η ΕΕΤΤ επιθυμεί να παράσχει κανονιστική βεβαιότητα στην αγορά, παρέχοντας ένα σύνολο τιμών τερματισμού για το επόμενο διάστημα, το οποίο θα επιτρέπει στον ΠΔΚ να προσαρμόσει σταδιακά τα επιχειρηματικά του σχέδια, αποφεύγοντας οποιοδήποτε αρνητικό αντίκτυπο στις τιμές λιανικής.

Η ΕΕΤΤ έχει επίγνωση του λεγόμενου “waterbed effect” το οποίο επιθυμεί να αποφύγει παρέχοντας σταδιακή μείωση προς την τιμή στόχου το έτος 2012. Ο όρος “waterbed effect” χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει μια ισχυρή αύξηση των τιμών λιανικής προκειμένου να αντισταθμιστεί μια ισχυρή απώλεια εισοδήματος στην

αγορά χονδρικής, με την προϋπόθεση ότι ο πάροχος δεν είναι συνολικά υπερβολικά κερδοφόρος. Επιτρέποντας την σταδιακή και κατά προβλέψιμο τρόπο, μείωση των τιμών, η ΕΕΤΤ πιστεύει ότι οι ΠΔΚ έχουν επαρκές χρονικό περιθώριο ώστε να περιορίσουν τυχόν αντίκτυπο της ρύθμισης αυτής στην αγορά λιανικής.

Στο κάτωθι πίνακα αναπαρίσται η προτεινόμενη διάρθρωση της υποχρέωσης ελέγχου τιμών, όπου για κάθε περίοδο ορίζεται μία ανώτατη τιμή για τα τέλη τερματισμού. Σημειώνεται ότι τα τέλη τερματισμού είναι συμμετρικά και για τους τρεις παρόχους που δραστηριοποιούνται στην αγορά.

Πίνακας 9: Προτεινόμενο σχήμα μείωσης τιμών ΤΤΚ

	- 31/7/2012	1/8/2012- 31/11/2012	1/12/2012- 31/3/2013	1/4/2013-
ΤΤΚ (c€/min)	4,95	3,60	2,30	1,03

Σημειώνεται ότι για λόγους διαφάνειας η ΕΕΤΤ προτείνει τη διατήρηση της απαγόρευσης της επιβολής ελάχιστης χρέωσης ή τέλους αποκατάστασης κλήσεων στις χρεώσεις τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα.

Η ΕΕΤΤ σκοπεύει να ρυθμίσει μόνο το μέσο τέλος (το οποίο εκφράζεται ως ο λόγος των εσόδων τερματισμού προς την κίνηση τερματισμού) αξιολογώντας τη συμμόρφωση που έχουν αναλάβει οι πάροχοι για τις τέσσερις υπό εξέταση περιόδους. Η αξιολόγηση αυτή της συμμόρφωσης θα γίνει συγκρίνοντας τη μέση χρέωση διασύνδεσης της περιόδου εκείνης με τις ανώτατες τιμές που παρουσιάζονται στον ανωτέρω πίνακα. Επιπλέον, η ΕΕΤΤ σκοπεύει να προβεί σε διμηνιαίους ελέγχους των τελών για να διασφαλίζει ότι εφαρμόζονται οι μειώσεις τιμών και να παρέχει προειδοποίηση για οποιαδήποτε πιθανή συντελούμενη αποτυχία συμμόρφωσης με τα βήματα της σταδιακής πορείας (glide path). Σε αυτή τη βάση, η ΕΕΤΤ θα ζητά την υποβολή πληροφοριών από τους παρόχους σχετικά με τα έσοδα και την κίνηση των εισερχόμενων φωνητικών κλήσεων, οι οποίες πληροφορίες θα παρέχονται το αργότερο εντός 10 ημερών. Στην περίπτωση όπου απαιτείται οικονομική εκκαθάριση μεταξύ των παρόχων αναφορικά με τα ζητούμενα στοιχεία, θα αποστέλλονται στην ΕΕΤΤ μη εκκαθαρισμένα στοιχεία το αργότερο εντός 10 ημερών από το τέλος του υπό εξέταση διμήνου, ενώ τα εκκαθαρισμένα στοιχεία θα αποστέλλονται στην ΕΕΤΤ το αργότερο τριάντα (30) ημέρες μετά το τέλος του υπό εξέταση διμήνου. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η ρύθμιση του «μέσου τέλους»

(average rate) θα επιτρέψει στους παρόχους να θέσουν τα δικά τους τέλη για κάθε ώρα της ημέρας και για κάθε ημέρα της εβδομάδας, παρέχοντας τη δυνατότητα διαφοροποίησης στην αγορά και ενθαρρύνοντας την ενίσχυση της χρήσης δικτύων κατά τις περιόδους χαμηλής κίνησης.

iii) Επικαιροποίηση της τιμής στόχου και του μηχανισμού μείωσης του τέλους τερματισμού εξαιτίας της υλοποίησης του μοντέλου BU LRIC σύμφωνα με τη Σύσταση

Όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, η EETT έχει ήδη ξεκινήσει το έργο επικαιροποίησης του υφιστάμενου μοντέλου υπολογισμού κοστοστρεφών τελών τερματισμού σύμφωνα με τις αρχές που ορίζει η ΕΕ στη σχετική Σύσταση.

Η EETT προτίθεται, μετά τον καθορισμό κοστοστρεφούς τέλους τερματισμού από το προαναφερθέν μοντέλο, να εκδώσει άμεσα απόφαση με την οποία θα επικαιροποιεί τόσο την τιμή στόχου, όσο και τα βήματα μείωσης του glide path ώστε να υπάρξει εναρμόνιση με το τέλος τερματισμού του μοντέλου. Η εν λόγω απόφαση της EETT θα κοινοποιηθεί στην ΕΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΤΤ ΣΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ**